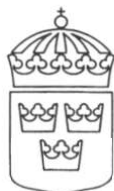

Riksdagens protokoll

1992/93:5

Tisdagen den 13 oktober

Kl. 14.00 – 16.34
18.00 – 19.22

Protokoll
1992/93:5

1 § Meddelande om ändrad partitillhörighet

Andre vice talmannen meddelade att Annika Åhnberg anmält att hon inte längre tillhör Vänsterpartiet.

2 § Meddelande om information från regeringen

ANDRE VICE TALMANNEN:

Vid kammarens sammanträde torsdagen den 15 oktober kl. 14.30 lämnar statsminister Carl Bildt (m) information om det nordiska samarbetet.

3 § Anmälan om frågor

Anmälades att följande frågor framställts

den 8 oktober

1992/93:23 av *Christina Linderholm* (c) till kommunikationsministern om kommunikationsdepartementets ärendeberedning:

Flera olika frågor som berör storstadsmiljön behandlas för närvarande inom kommunikationsdepartementet. Det gäller t.ex. Bromma flygfält och den s.k. Dennisuppgörelsen. Inom regeringen finns förutom det övergripande miljöansvaret hos miljö- och naturresursdepartementet också ett sektorsvis miljöansvar hos varje fackdepartement.

Jag vill fråga kommunikationsministern:

Hur bedöms miljökonsekvenser av olika alternativa handlingslinjer när viktiga beslut som påverkar storstadsmiljön bereds inom departementet?

1992/93:24 av *Margareta Viklund* (kds) till socialministern om gatubarn i Sverige:

I dag debatteras om vi i Sverige har barn som kan kallas gatubarn. Enligt vissa utredningar, visserligen omdiskuterade, skall i Stockholms city finnas

en kärntrupp på ca 50 barn som skulle kunna kallas gatubarn. De har ingen eller mycket sporadisk kontakt med sina familjer. Av barn i åldern 12–18 år är det i Stockholmsområdet omkring 1 500 barn och ungdomar som under någon del av ett år lever som gatubarn i city eller tillfälligt slår följe med gatubarn.

Socialdepartementet och Socialstyrelsen har i ett enkätsvar till Europarådet medgivit att Sverige har gatubarn/hemlösa barn.

Vad tänker socialministern göra för att inlemma dessa barn i samhället och för att förebygga förekomsten av gatubarn/hemlösa barn?

1992/93:25 av *Dan Ericsson* i Kolmården (kds) till näringsministern om beloppsgränsen i atomansvarighetslagen:

Marknadsdekonomin måste fungera så att alla olika typer av miljöstörande verksamheter är fullt ut ansvariga för de skador som kan uppkomma på omgivningen i samband med driften eller på grund av olycka. I atomansvarighetslagen finns en beloppsbegränsning som innebär att innehavaren av en atomanläggning i dag bara är ansvarig upp till 1 200 miljoner kronor. Detta belopp kommer inte att räcka vid en stor olycka.

I regeringens proposition från oktober 1991 om atomansvaret skriver man att "utgångspunkten för den svenska lagstiftningen är att atomskador i första hand skall bäras av kärnkraftsindustrin". Om målet är att ansvaret skall bäras av kärnkraftsindustrin, då borde också lagstiftningen följa detta.

I Tyskland har man upphävt beloppsbegränsningen i sin atomskadelagstiftning, och man menar att det är förenligt med intentionerna i Pariskonventionen.

Är näringsministern beredd att låta marknadsekonomin vara gällande även för kärnkraftsindustrin på det sätt som man är i Tyskland?

1992/93:26 av *Kent Olsson* (m) till jordbruksministern om skärgårdsbefolkningens rätt till fiske:

Enligt utredningen Ds 1992:70 Enklare fiskebestämmelser, som nyligen presenterats, föreslås en begränsning av användandet av fiskeredskap. Utredningen föreslår bl.a. att en begränsning till 6 hummertinor och 180 m garn införs. Detta skulle innebära ett stort intrång i urgamla vanor för den bofasta skärgårdsbefolkningen.

Vilka förändringar av utredningens förslag är jordbruksministern beredd att göra så att skärgårdsbefolkningens urgamla rätt att fiska inte begränsas?

1992/93:27 av *Ulf Melin* (m) till statsrådet Beatrice Ask om effektivare studier i skolan:

Regeringens ambition är att skapa Europas bästa skola. För att skapa denna skola förbereds och genomförs ett antal viktiga förändringar: en ny läroplan, ett nytt betygssystem, fler fristående skolor, rätten att välja skola, ett bättre utvärderingssystem m.m. Det finns också anledning att se över arbetet i skolan.

I en nyligen publicerad ESO-rapport Hur bra är vi? (Ds 1992:83) tar man bl.a. upp arbetstiderna i skolan och i hemmet. Sverige tillhör de länder som har det kortaste skolarbetet (180 dagar) tillsammans med USA och Belgien. Japan har det i särklass längsta (243 dagar). Om man ser till läxläsning/ hemarbete ligger Belgien, Frankrike och Nederländerna högst med 9,1 alternativt 7,4 och 8,4 resp. 7,0 timmar/vecka, medan Sverige ligger lägst, med bara 2,3 timmar/vecka.

Enligt min mening är det inte realistiskt att förlänga skolarbetet, däremot är det med redovisade siffror som underlag fullt möjligt att effektivisera studierna genom att öka tiden för läxläsning och hemarbete.

Vilka åtgärder ämnar statsrådet vidta för att öka elevernas möjligheter att lära?

1992/93:28 av *Sigge Godin* (fp) till arbetsmarknadsministern om tidigare-läggning av investeringar inom järnvägsområdet:

Svensk järnvägsindustri är mycket konkurrenskraftig, och branschen utnyttjar den senaste tekniken framgångsrikt. Tågtillverkningen engagerar mer än 500 små och stora företag på 100 orter i landet. Investeringar i nya tåg tillfaller nästan uteslutande svensk industri och skapar därmed många svenska arbetstillfällen.

På grund av reducerade order från bl.a. SJ riskerar produktionen att successivt avvecklas såväl i Kalmar som i Örnsköldsvik fr.o.m. 1993. Långsiktigt innebär detta en nedläggning av svensk järnvägsfordonsindustri, vilket innebär att ytterligare 1 500 arbetstillfällen försvinner från ABB Traction. Det betyder att det projekt som Banverket driver kommer att trafikeras enbart med importerade fordon.

I uppgörelsen mellan regeringen och Socialdemokraterna aviseras tidigare-läggning av investeringar i affärsverken för 1 000 miljoner kronor.

Jag vill med anledning av detta ställa följande fråga till arbetsmarknadsministern:

Avser regeringen att avsätta några av dessa medel för investeringar inom järnvägsområdet?

1992/93:29 av *Göthe Knutson* (m) till justitieministern om skytteutbildning för intagna i kriminalvårdsanstalt:

En grupp interner på fängelset i Halmstad har fått utbildning i lerduveskytte med hagelgevär. Det skedde utanför fängelset i onsdags. Anstaltsledningen vid fängelset har arrangerat utbildningen. Enligt tidningsuttalande ingår skytteutbildningen i ett projekt för anpassning tillbaka till livet utanför fängelset!

Visst är det häpnadsväckande! Det påminner om hur en grupp interner för några år sedan fick resa till fjällen på en kurs i bergsklättring. Kriminalvårdsstyrelsen medgav då att utbildning som underlättar rymning är mindre lämplig. Tydligt är att sådan information bör upprepas. Exempelvis kan man tänka sig att gevärsbevärade fångar struntar i lerduvorna och reser vapnen mot sina vaktare!

Vilka åtgärder avser justitieministern vidta i syfte att förhindra nya galna "utbildningsprojekt" inom kriminalvården?

1992/93:30 av *Robert Jousma* (nyd) till försvarsministern om försvarsbeslutet:

Enligt regeringsformen är riksdagen folkets främsta företrädare. Riksdagen stiftar lag, beslutar om skatt till staten och bestämmer hur statens medel skall användas. Under våren 1992 fattade riksdagen beslut om försvarspolitik. Regeringen har därefter tillsammans med den socialdemokratiska partiledningen i princip upphävt det försvarspolitiska beslutet, vilket alltså har skett utan riksdagens medverkan.

Vilka säkerhetspolitiska bedömningar låg till grund för regeringens uppgörelse med Socialdemokraterna?

1992/93:31 av *Göthe Knutson* (m) till kulturministern om behandlingen av vissa kosovoalbaners asylansökan:

Till min häpnad meddelas att de asylsökande kosovoalbanerna på herrgården i Koppom, riksbekant efter vandalisering nyligen, skall flyttas till en annan flyktingförläggning i vårt land.

Enligt nyhetsmeddelanden har polisens förhör och utredning efter vandaliseringen av flyktingförläggningen i Koppom inte lett fram till något erkännande.

Kosovoalbanerna har, säger de, inte sett eller hört någonting – trots att inredning för hundratusentals kronor slogs sönder i herrgården.

Man frågar sig: Vad händer nu? Har fallet avskrivits av polisen? Har vårt samhälle kapitulerat inför kosovoalbanernas taktik? Enligt min uppfattning är i nuläget samtliga på flyktinganläggningen i Koppom misstänkta för vandaliseringen.

Till kulturministern, tillika invandrarministern, vill jag ställa frågan:

Hur länge dröjer det innan de misstänkta asylansökningar är behandlade och utvisning verkställd?

1992/93:32 av *Ingegerd Sahlström* (s) till justitieministern om nämndemäns kunskaper om våldsbrott mot kvinnor:

Många människor har upprörts över domen i Trollhättans tingsrätt gällande våldtäkten på en 13-årig flicka. Med rätta har det blivit starka reaktioner efter domslutet.

Inom Socialdemokratiska kvinnoförbundet har vi under många år fört en kamp mot kvinnovåldet. I dag talar vi åter om kvinnors rätt till kvinnofrid. Lagar har skärpts till gagn för kvinnor som utsatts för våldsbrott.

Trots detta utdöms straff som dåligt tycks överensstämma med lagens mening. Man förvånas och upprörs över den kvinnosyn som fortfarande tycks råda bland människor som är satta att tillämpa lagen. Det är ytterst angeläget att samhället tar de brott som kvinnor utsatts för på allvar och att lagstiftarens intentioner om ett jämställt samhälle efterlevs.

Tänker justitieministern verka för att skärpa nämndemännens kunskaper gällande frågor som rör våld mot kvinnor?

Prot. 1992/93:5
13 oktober 1992

1992/93:33 av *Berith Eriksson* (v) till utrikesministern om de etniska konflikterna i Turkiet:

Det har varit ett gemensamt intresse för den turkiska regimen och den kurdiska organisationen PKK att inga andra kurdiska politiska organisationer skall kunna utvecklas och etablera sig. Turkiet har med hänvisning till att den bekämpar terrorister bl.a. kunnat undertrycka kurdernas krav på kulturella och språkliga rättigheter. Tills för helt nyligen förnekade man t.o.m. deras existens som folk.

Till följd av Turkiets politik har PKK kunnat växa sig allt starkare. Nu har händelserna utvecklats på ett sätt, som håller på att glida båda sidorna ur händerna.

I Turkiet finns enligt en del bedömare 15 miljoner kurder, varav cirka fem miljoner i andra provinser än de kurdiska. De etniska konflikterna växer snabbt och oroväckande i hela landet. Etniska utrensningar av kurder har rapporterats från en del städers bostadsområden.

Jag vill fråga utrikesministern:

Vilka initiativ är regeringen beredd att ta för att förhindra att man i Turkiet får en utveckling liknande den i det f.d. Jugoslavien?

1992/93:34 av *Berith Eriksson* (v) till utrikesministern om förklaring till inrättandet av ett krigsråd i Turkiet:

Turkiska tidningar spekulerar just nu om riskerna för en militärkupp och rent av inbördeskrig. Ett slags militärkupp kan ju sägas redan vara genomförd i praktiken i och med att säkerhetsrådet satts åt sidan och ett s.k. krigsråd inrättats.

Detta är en oroväckande utveckling, och mot bakgrund av det konfliktfyllda läget på Balkan borde ESK agera.

Jag vill därför fråga utrikesministern:

Har regeringen eller avser regeringen att inom ramen för ESK-processen begära en förklaring från Turkiet om åtgärden att inrätta ett krigsråd?

1992/93:35 av *Eva Zetterberg* (v) till statsministern om reformer på handikappområdet:

Det råder oklarheter och förvirring när det gäller pengar till att genomföra det som en enig handikapputredning föreslagit för att förbättra de handikappades livssituation.

Ena dagen kommer försäkringar från Socialdepartementet om att pengar finns till dessa reformer, och nästa dag förklarar statsministern att vi inte har råd och att de handikappade får vänta tills ekonomin blir bättre. Jag tycker det är viktigt att det ges klara och raka besked om hur det förhåller sig med handikappreformerna.

Jag vill därför fråga statsministern:

Kommer regeringen att genomföra handikapputredningens förslag till reformer på handikappområdet under denna valperiod?

1992/93:36 av *Berith Eriksson* (v) till statsrådet Alf Svensson om åtgärder mot kränkningar av de mänskliga rättigheterna i Turkiet:

Alarmerande rapporter kommer från Turkiet om systematiska och mycket grova kränkningar av de mänskliga rättigheterna. Stiftelsen för mänskliga rättigheter i Turkiet (Türkiye İnsan Haklari Vakfi) har lämnat en 39-sidig redogörelse för ohyggliga övergrepp från såväl polis, militär som PKK-anshänare avseende tiden den 8 september till den 6 oktober i år. Tortyr, mord utförda av kända eller okända förövare, försvinnanden och godtyckliga frihetsberövanden förekommer i oerhört stor omfattning.

Jag vill därför fråga statsrådet Alf Svensson:

Vilka åtgärder tänker regeringen vidta för att protestera mot Turkiets brott mot de mänskliga rättigheterna och för att förmå Turkiet att upphöra med fortsatta kränkningar?

1992/93:37 av *Berith Eriksson* (v) till utrikesministern om FN-embargot för Irak:

Under Gulfkriget bombades infrastrukturen sönder och samman även i den kurdiska delen av Irak. Nu är det till följd av FN-embargot mot Irak inte möjligt att införa teknisk utrustning och materiel, som erfordras för att exempelvis återuppbygga telefonförbindelser och elförsörjning. Det är också nödvändigt att införa drivmedel för motorfordon och fotogen för uppvärmning av bostäderna. Nu hugger man ner den lilla skog som finns, fruktträd och annat brännbart, och det får ju konsekvenser för miljön i framtiden.

FN:s beslut att skydda kurderna får inte leda till att kurderna skyddas till döds. Deras isolering från omvärlden, kommunikationssvårigheterna inne i landet liksom bristande el- och bränsleförsörjning medför stora påfrestningar för kurderna. Det hotar den fortsatta demokratiuppbyggnaden och deras överlevnad.

Jag vill fråga utrikesministern:

På vilket sätt avser regeringen att verka för att FN-embargot hävs för den kurdiska delen av Irak?

1992/93:38 av *Bengt Hurtig* (v) till kommunikationsministern om personalnedskränkningarna vid SJ Gods:

För att uppnå målet att SJ skall gå med vinst till kommande årsskifte avskedas nu hundratals anställda från SJ Gods. I Norrbottens län hotas 75 SJ-anställdas arbeten.

Åtgärderna i Europa för att föra över godstrafik till järnväg kan inom något år slå igenom också i vårt land samtidigt som konjunkturen förbättras. I en sådan framtid kan SJ Gods på grund av nedskränningar av personal stå utan kapacitet att möta hela efterfrågan. Under tiden har arbetslösa järnvägsarbetare kostat samhället tiotals miljoner kronor.

Är kommunikationsministern beredd att ta något initiativ för att minska de planerade avskedandena vid SJ Gods?

Prot. 1992/93:5
13 oktober 1992

1992/93:39 av *Ingela Mårtensson* (fp) till utrikesministern om åtgärder mot kränkningar av de mänskliga rättigheterna i Turkiet:

Situationen i östra Turkiet har försämrats påtagligt den senaste tiden. Amnesty International rapporterar om allt värre övergrepp. Bl.a. lever en mängd författare, journalister och parlamentariker under dödshot.

Sverige kommer att överta ordförandeskapet i Europeiska säkerhetskonferensen ESK i december i år. I regeringsförklaringen framhöll statsministern att "det innebär ett stort ansvar när det gäller att söka lösningar på konflikter och förebygga kriser på vår kontinent och ger Sverige möjlighet att spela en viktig roll i utformningen av en ny freds- och samarbetsordning i Europa."

Mot denna bakgrund vill jag fråga utrikesministern:

Kommer Sverige att ta upp frågan om det ökade våldet och de allt grövre brotten mot mänskliga rättigheter i Turkiet vid ESK:s ministermöte i Stockholm i december?

1992/93:40 av *Lennart Brunander* (c) till jordbruksministern om kontrollen av importerat kött:

Den ökade internationaliseringen med bl.a. en ökad import av livsmedel från andra länder har fördelar men också risker. Reglerna för hur produktionen och tillverkningen av livsmedel sker är inte desamma i Sverige och ute i Europa. I många länder, från vilka livsmedelsprodukter i dag importeras, är kontrollen bristfällig.

I nu aktuellt fall är kött importerat från Danmark där en hög andel av köttet innehöll salmonellabakterier. De aktuella partierna har stoppats, men grundfrågan kvarstår: Är vår beredskap på detta område och de krav vi ställer på kontrollen tillräckliga?

Eftersom en ökad andel av det kött vi äter importeras är följande fråga viktig för alla konsumenter: Kan jag känna mig säker på det kött jag köper?

Frågans vikt understryks av att ett ökat antal personer i Sverige insjuknar i salmonella. En dominerande del har ätit just importerat kött.

Jag ber att få ställa följande fråga till jordbruksministern:

Vad kommer jordbruksministern att göra för att förstärka kontrollen så att salmonellasmittat kött inte kommer ut till konsumenten?

1992/93:41 av *Karin Starrin* (c) till justitieministern om straffutmätningen vid sexualbrott mot barn:

I prop. 1991/92:35 förordades en ändring i brottsbalkens bestämmelser om sexualbrott. Ändringen i brottsbalken motiveras av att man vill stärka skyddet för barn och ungdom mot att bli utnyttjade i sexuella sammanhang samt i strafflagstiftningen markera allvaret i sexuella övergrepp mot barn och ungdomar.

I bestämmelserna om straffutmätning fördes offrets låga ålder in såsom en omständighet som särskilt skall beaktas vid bedömning om gärningen skall anses grov.

Jag har under senare tid fått flera synpunkter på tillämpningen av lagstiftningen i olika rättsfall. Exempelvis kan nämnas den debatt som förorsakats av ett domstolsbeslut där gärningsmannen ej dömdes efter den strängare straffsatsen trots offrets ringa ålder på 13 år. De synpunkter som framförts till mig visar på ett stort missnöje med tillämpningen av lagstiftningen i ärenden där unga människor utsatts för sexualbrott. Som jag ser det indikeras här en diskrepans mellan det allmänna rättsmedvetandet och den faktiska tillämpningen.

Mot denna bakgrund vill jag fråga statsrådet:

Överväger den svenska regeringen att göra en ny översyn och vidta lagstiftningsåtgärder där rekvisitet låg ålder vid bedömning av gärningens straffvärde skärps och än klarare markeras?

1992/93:42 av *Lennart Daléus* (c) till justitieministern om ökat skydd för våldshotade kvinnor:

Nu påbörjas verksamhet med livvakter till särskilt hotade kvinnor.

Avser regeringen att också pröva möjligheten att punktbevaka de aktuella våldsverkarna?

1992/93:43 av *Lennart Daléus* (c) till näringsministern om avveckling av kärnkraften:

I dag står fem svenska kärnreaktorer stilla av säkerhetsskal. Samtidigt redovisas elöverskott för flera år framöver. Överskottet uppgår till minst 10 Twh per år vilket motsvarar två mindre reaktorer. Överskottet är beräknat med utgångspunkt att alla nödvändiga säkerhetsmarginaler skall finnas.

Energiuppgörelsen ligger fast vilket innebär att kärnkraften skall vara avvecklad senast år 2010.

Avser regeringen att mot denna bakgrund nu vidta konkreta åtgärder för att påbörja avställningen och därmed avvecklingen av kärnkraften?

den 9 oktober

1992/93:44 av *Ingvar Johnsson* (s) till kommunikationsministern om nedläggning av stationer i Älvsborgs län:

Enligt uppgift i massmedia kommer SJ i sin kommande treårsplan att förorda nedläggning av stationer och en begränsning av öppethållandet på vissa andra stationer.

I Älvsborgs län skulle enligt dessa uppgifter stationerna i Åmål, Vänersborg och Trollhättan beröras. Dessa stationer betjänar befolkningen i en stor region och har stor betydelse för trafikförsörjningen. Förslaget skulle påverka möjligheterna att behålla och utveckla en bra persontrafik.

Jag vill därför ställa följande fråga:

Avser kommunikationsministern att vidta åtgärder för att förhindra SJ att lägga ner eller begränsa öppethållandet vid de nämnda stationerna?

Prot. 1992/93:5
13 oktober 1992

den 12 oktober

Svar på frågor

1992/93:45 av *Lars Sundin* (fp) till statsrådet Beatrice Ask om Skolverkets föreskrifter om uppgiftsinsamling:

Skolverket har gett ut nya föreskrifter om uppgiftsinsamling från skolhuvudmännen (SKOLFS 1992:8).

Föreskrifterna lägger en omfattande uppgiftsskyldighet på bl.a. kommuner och landsting. Kommunerna skall exempelvis för varje lärare och skolledare ange personnummer, befattning, fastställd undervisningstid, tillfällig undervisning, tillfällig frånvaro, tjänstgöringens omfattning, eventuell tjänstledighet samt anställningsslag.

Lokalkostnader skall redovisas uppdelade på lönekostnader (exkl. personalomkostnader), kapitalkostnader och övriga kostnader för lokaler.

Många kommuner och landsting befinner sig i en utomordentligt pressad ekonomisk situation med starka behov av att rationalisera sin verksamhet. I det läget är det förvånande att statsmakterna på detta sätt tynger dem med omfattande administrativa pålagor av tvivelaktigt värde.

Mot denna bakgrund vill jag fråga skolministern:

Vilka åtgärder avser regeringen att vidta med anledning av de aktuella föreskrifterna från Skolverket?

4 § Svar på frågorna 1992/93:33, 34 och 39 om åtgärder mot kränkningar av de mänskliga rättigheterna i Turkiet m.m.

Anf. 1 Utrikesminister MARGARETHA AF UGGLAS (m):

Herr talman! Ingela Mårtensson har frågat mig om Sverige kommer att ta upp frågan om det ökade våldet och de allt grövre brotten mot mänskliga rättigheter i Turkiet vid ESK:s ministermöte i Stockholm i december. Berith Eriksson har frågat mig om regeringen avser att inom ramen för ESK-processen begära en förklaring från Turkiet om åtgärden att inrätta ett krigsråd. Berith Eriksson har också frågat vilka initiativ regeringen är beredd att ta för att förhindra att man i Turkiet får en utveckling liknande den i Jugoslavien. Jag avser att besvara dessa frågor i ett sammanhang.

Innan jag går in på svaret vill jag påpeka att jag i ett frågesvar den 31 mars i år berörde bakgrunden till frågeställningen.

Frågorna om de mänskliga rättigheterna och säkerhetssituationen i Turkiet är intimt förknippade med kurdernas ställning i landet. Kurder finns i alla delar av Turkiet. Många har assimilerats och integrerats i det turkiska samhället. Ett antal ledande turkiska företrädare har kurdiskt ursprung. Den största delen av kurderna bor dock i de sydöstra delarna av landet och hävdar sin självklara rätt till egen kultur och eget språk. Denna folkgrupp har under lång tid utsatts för en hårdhänt assimileringspolitik. En viss lättnad

i bestämmelserna har iakttagits under senare år. Språkförbudet upphävdes t.ex. 1991.

Den hårdhänta politiken har gynnat underjordiska organisationer av terroristorganisationen PKK:s typ. PKK drar sig inte för våld mot civila i sin kamp för en separat kurdisk stat på marxist-leninistisk grund. Men PKK åtnjuter svagt stöd även i den sydöstra delen av Turkiet. Däremot är stödet starkt för lokalt kurdiskt medinflytande. Ett tjugotal lokala kurdiska kandidater invaldes i parlamentet för ett år sedan, och dessa har bildat ett parti vid namn HEP. Den nya turkiska regeringen införde också strax efter sitt tillträde en rad åtgärder i liberaliserande riktning. Ett ministerium för mänskliga rättigheter har inrättats, en lag om kortare häktningstider har antagits liksom en liberalare arbetsmarknadslagstiftning.

Under senare tid har striderna mellan regeringens säkerhetsstyrkor och PKK trappats upp. Åtskilliga rapporter om övergrepp och förföljelser förekommer från båda sidor.

Herr talman! Alla regeringar har en självklar skyldighet att bekämpa terroristverksamhet. Det är dock viktigt att detta sker i enlighet med demokratiska principer och inom ramen för den internationella rättsordningen.

Det internationella samfundet kommer även fortsättningsvis att behöva göra stora insatser i sydöstra Europa och Mellanöstern för att bidra till konfliktlösning och en fredlig och demokratisk utveckling, samt förhindra spridning av de krig och konflikter som pågår. Turkiet är i flera av dessa sammanhang en viktig aktör, som kan göra betydande insatser för att öka stabiliteten såväl på Balkan som i Kaukasus, Centralasien och Mellanöstern.

Desto viktigare är att Turkiet inom sina egna gränser tillämpar en demokratisk rättsordning. Vi anser att Turkiet måste acceptera en enskild klagorätt till Europadomstolen i Strasbourg som är tillämplig i alla delar av landet. Turkiets hantering av de mänskliga rättigheterna i sitt eget land är av stor betydelse när landet söker en ökad integration i det europeiska samarbetet. Turkiet har självfallet som ESK-medlem gjort åtaganden att respektera ESK:s principer om demokratiska och mänskliga rättigheter.

Uppgifterna om att ett krigsråd skulle ha upprättats i Turkiet har jag inte kunnat få bekräftade. Jag avstår därför från kommentarer om detta.

Olikheterna mellan situationen i Jugoslavien och Turkiet är påtagliga. Kurdfrågan är Turkiets dominerande etniska problem, medan Jugoslavien och Balkan i övrigt har ett otal sådana. Jugoslavien var också fram till sitt sönderfall en kommunistdiktatur, medan Turkiet har genomgått en stadig utveckling i demokratisk riktning under 80-talet.

Anf. 2 BERITH ERIKSSON (v):

Herr talman! Fru utrikesminister! Jag ber om ursäkt för att jag kom litet sent. Jag hade missuppfattat tiden och trodde att vi började 14.30 i dag.

Jag har snabbt hunnit läsa igenom utrikesministerns svar, och jag noterar naturligtvis att det är större skärpa i det än vad det har varit i svar på frågor om Turkiet som jag har ställt tidigare. Det är mycket glädjande.

Jag har – liksom även Utrikesdepartementet, om jag har förstått det rätt – fått ta del av några rapporter, bl.a. från Lord Avenbury, som är ordförande i kommittén för mänskliga rättigheter i parlamentet i Storbritannien och som

gjorde en resa till Turkiet i början av september, samt från The British Royal Institute. I båda dessa rapporter sägs att detta är en konflikt som riskerar att sprida sig till andra städer i Turkiet, och det kan sluta verkligt illa.

Jag har också fått ta del av reaktionerna i andra länder, bl.a. i Storbritannien, Tyskland, Holland och Schweiz. I Holland har man t.ex. tagit initiativ för att denna fråga skall tas upp på ESK:s dagordning.

Jag undrar om utrikesministern har fått ta del av de här planerna. Vad förbereder man i utrikesdepartementet?

Anf. 3 INGELA MÅRTENSSON (fp):

Herr talman! Jag tackar utrikesministern för svaret.

Jag är medveten om att den här frågan togs upp i kammaren innan vi gjorde sommaruppehåll, och anledningen till att jag tar upp den igen är just att situationen i Turkiet har förvärrats, vilket är högst alarmerande.

I svaret finns det vissa delar som jag vill ta upp, bl.a. där det sägs att många kurder har assimilerats i det turkiska samhället och att de inte bara bor i de sydöstra delarna av Turkiet utan även i andra delar. Det är riktigt, men merparten av kurderna och därmed problemen finns i de sydöstra delarna. Jag har själv träffat kurder som har sökt arbete i andra delar av Turkiet, men de har påtagliga svårigheter, på grund av att det sker en diskriminering av kurder i hela Turkiet.

Det sägs också att premiärministern har planer på att försöka förmå flera kurder att flytta från sydöstra Turkiet. Det är en vanlig procedur för att assimilera en minoritet och inte ta hänsyn till dess rättigheter, dess egen kultur osv.

Det sägs i svaret att det finns parlamentariker från de olika kurdiska delarna, och det är riktigt. Men jag läste häromdagen en Amnestyrapport med en lista på 17 namngivna kurdiska parlamentariker som hotas till döden på grund av sitt engagemang för kurdernas sak. Amnesty går nu ut och ber att man skall agera för de här personernas rättigheter. Det borde självklart respekteras att en parlamentariker fungerar på det sättet i en demokrati.

Jag får ta upp frågan om striderna mellan PKK och turkiska regeringsföretädare i mitt nästa inlägg.

Anf. 4 Utrikesminister MARGARETHA AF UGGLAS (m):

Herr talman! Bättre sent än aldrig, skulle jag kunna säga. Jag är glad när de frågeställare som jag har möjlighet att diskutera med också finns här i kammaren. Det är tråkigt att hålla monologer.

Det som Berith Eriksson tog upp i fråga om de olika rapporterna har en mycket intressant aspekt. Det visar både att det finns en stark internationell uppmärksamhet på skeendet i Turkiet och att det finns en öppenhet, som gör att de olika rapporterna och besöken kan komma till stånd. Det är mycket väsentligt.

Kurdfrågan i Turkiet är mycket mångfasetterad. Det är så, Ingela Mårtensson, att många mycket ledande företrädare i Turkiet har kurdiskt ursprung. Många kurder är helt och hållet integrerade i det turkiska samhället. Samtidigt har kurderna i sydöstra Turkiet på många sätt en besvärlig situation, som jag har beskrivit i mitt svar.

Det är väsentligt att det internationella samfundet, och naturligtvis också Sverige, både bilateralt och även multilateralt, fortsätter dialogen med Turkiet och företrädare för Turkiets regering och parlament. Det är ju på det sättet som omvärlden har möjlighet att visa sitt betydande intresse för den här frågan och därmed även att utöva en stödjande funktion när det gäller att förbättra kurdernas ställning. Vi ser nu ett ökat våld, vilket är att beklaga, och vi hoppas i stället återigen få se en rörelse i riktning mot ökad respekt för kurdernas etniska och mänskliga rättigheter.

Anf. 5 BERITH ERIKSSON (v):

Herr talman! I sydöstra Turkiet, i Kurdistan, bor tio miljoner kurder. Att det finns enstaka kurder som har nått högt uppsatta poster i samhället tror jag inte har så stor betydelse i sammanhanget.

När det gäller öppenheten och möjligheten att påverka, krävs det verkligen att de krav som ställs i olika länder backas upp och följs upp av andra av ESK:s medlemsländer. Det är tragiskt att det skall behöva gå så långt som det har gjort i Turkiet. Det har varit och är fortfarande möjligt att påverka skeendet, men det måste tas mycket större kraffttag när det gäller att påverka Turkiet än vad som har gjorts hittills.

Lord Avenbury säger i sin rapport, som jag nämnde, att sådana här utrensningar inte har förekommit i Europa sedan Stalins tid. Det är ganska hårda ord om vad som sker här.

Anf. 6 INGELA MÅRTENSSON (fp):

Herr talman! Jag skulle vilja ta upp frågan om PKK. Det handlar inte bara om turkiska säkerhetsstyrkor mot PKK. Den 19 augusti 1992 gick man t.ex. in i staden Sirnak och sköt vilt mot befolkningen. Det är civilbefolkningen som kommer till skada. Att PKK också utför terroristdåd mot civilbefolkningen gör inte saken bättre för de kurder som bor i området. Men det är inte på det här viset man skall bekämpa PKK.

Det står i svaret att ett land måste följa demokratiska spelregler om man skall framställa sig som ett demokratiskt land. Då kan man inte trappa upp våldet. Man måste se till att den kurdiska befolkningen får de självklara rättigheter den har, som en minoritet.

Det är inte bara PKK:are som kommer till skada. Amnesty har en lista som upptar även författare och journalister. Sedan februari har nio journalister dödats.

Anf. 7 Utrikesminister MARGARETHA AF UGGLAS (m):

Herr talman! Jag vill ta tillfället i akt och betona något som är ett faktum, nämligen att Sverige när vi för bilaterala samtal med företrädare för Turkiets regering alltid tar upp frågan om de mänskliga rättigheterna och de kulturella rättigheterna för kurderna. Det är ett stående tema i våra samtal.

Anf. 8 BERITH ERIKSSON (v):

Herr talman! Sedan jag kom in i riksdagen 1988 och började ställa frågor av denna art, har jag alltid fått svaret att Sverige i sina bilaterala samtal med Turkiet tar upp detta. Men det har verkligen inte lett till något resultat. The

British Royal Institute säger att när dialogen mellan folket och regeringen bröt samman, rasade hela den politiska strategin. Därför har regeringen i dag ingen annan lösning än militär.

Sedan ett år har fler än 100 människor avrättats av dödspatruller. Regeringens politik går ut på att driva ut folket från städer och byar. Man försöker nu tömma staden Sirnak, med 90 000 invånare. Özal säger också att området inte går att utveckla och att människorna snart kommer att flytta västerut. Det är en märklig politik.

Prot. 1992/93:5
13 oktober 1992

Svar på frågor

Anf. 9 INGELA MÅRTENSSON (fp):

Herr talman! Det är bra att Sverige i bilaterala samtal med Turkiet tar upp den brist på mänskliga rättigheter som råder, inte minst när det gäller den kurdiska befolkningen men även andra minoriteter i Turkiet. Det som förvånar mig är att frågan inte mera kommit upp i ESK-processen.

Utrikesministern ger inte riktigt svar på min fråga om Sverige är berett att ta initiativ i ESK under ministermötet eller den närmaste tiden. Utrikesministern har ju nu som ordförande möjlighet att påverka agendan. Det vore bra om man inom ESK tog upp frågan med Turkiet direkt. Jag har som observatör ansett att man inte har gjort det tillräckligt hittills. Man borde också skicka dit en delegation för att observera förhållandena.

Anf. 10 Utrikesminister MARGARETHA AF UGGLAS (m):

Herr talman! Det är inte korrekt som Berith Eriksson säger att ingenting har hänt. När den nya turkiska regeringen tillträdde vidtog man en rad åtgärder i liberaliserande och förbättrande riktning för kurderna. Den senaste tiden har som vi vet en upptrappning av våldet skett. PKK har spelat en stor roll för att detta har skett. Vi vet att det begås övergrepp från båda sidor. Men vi måste skilja på frågan om kurderna och PKK. Det tycker jag inte att frågeställarna gör. Det är allmänt omvittnat att PKK är en terroristorganisation.

Under senare tid har påtagliga saker hänt. Vi har kunnat se att de irakiska kurderna faktiskt gör gemensam sak med Turkiet för att bekämpa PKK-baser. Man måste skilja på kurdfrågan och vad som sker i PKK:s regi. Det är oerhört väsentligt.

Anf. 11 BERITH ERIKSSON (v):

Herr talman! Det är just det vi försöker göra. Vi har inte tagit parti för PKK:s agerande. Men det kan inte vara möjligt att Turkiet år efter år skall kunna härja och närmast gå bärsärkagång i dessa provinser under täckmanteln att man bekämpar en terroristorganisation. Enligt rapporten från The British Royal Institute har USA och Storbritannien börjat klaga på premiärminister Demirel, eftersom han har avstått från att göra sina utlovade reformer till regeringspolitik. Det är sanningen. Demirel lovade en massa saker, men har på intet sätt omsatt det i verkligheten. Läget har hela tiden försämrats.

Anf. 12 INGELA MÅRTENSSON (fp):

Herr talman! Jag vill också absolut ta avstånd från det sätt på vilket PKK bedriver terror. Jag tror inte att man över huvud taget kan nå fram till några

lösningar genom våld. Det gäller både PKK och de turkiska säkerhetsstyrkorna. Jag tar avstånd från allt våld. Men genom att Turkiet trappar upp våldet ger man näring för den terroristorganisation som finns.

Man måste finna andra metoder för att komma till rätta med problemen, så att PKK också försvinner ur bilden, med de metoder som den organisationen använder sig av. Jag vill klart säga ifrån att jag inte ställer mig bakom de metoderna.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på fråga 1992/93:37 om FN-embargot för Irak

Anf. 13 Utrikesminister MARGARETHA AF UGGLAS (m):

Herr talman! Berith Eriksson har frågat mig om regeringen avser att verka för att FN-embargot hävs för den kurdiska delen av Irak. Frågan ställs mot bakgrund av den kurdiska befolkningens utsatta och prekära humanitära situation i norra Irak.

Regeringen har sedan lång tid med oro följt den kurdiska befolkningens svåra situation i norra Irak, och vi ser nu allvarligt på FN:s information om ett försämrat humanitärt läge inför den kommande vintern.

Herr talman! FN:s säkerhetsråd beslutade införa omfattande sanktioner mot Irak under våren 1991, innefattande bl.a. ett totalt handelsembargo. I rådets resolution 687, som antogs i april 1991, fastställdes inom en rad områden fredsvillkoren för Irak. Ett hävande av sanktionerna är avhängigt av att dessa villkor uppfylls.

Då sanktionerna mot Irak grundar sig på ett beslut av FN:s säkerhetsråd har Sverige som lojal medlemsstat att såväl följa som stödja dessa. Någon diskussion att särskilja olika områden inom Irak har inte förts i FN:s säkerhetsråd, och något sådant torde inte betraktas som realistiskt.

Däremot har FN:s säkerhetsråd i resolution 688 fördömt Iraks förtryck mot sin egen civilbefolkning, inkl. kurderna, såsom ett hot mot internationell fred och säkerhet i området. Härmed har FN tagit ett unikt steg, särskilt motiverat av humanitära hänsyn.

Den svenska regeringen har aktivt stött FN:s och andra internationella organisationers humanitära program i Irak. Omkring 200 miljoner kronor beräknas under och efter Gulfkriget ha givits i humanitärt bistånd till civilbefolkningen i Irak eller till de irakiska grupper – främst kurder – som tvingats fly från landet. I detta belopp ingår bl.a. stöd med 20 miljoner kronor till FN:s vaktstyrka i norra Irak vars uppgift är att skydda distributionen av det humanitära biståndet. Jag vill i denna fråga hänvisa till den redogörelse som biståndsministern gav i riksdagen den 19 mars i år.

Herr talman! Såväl säkerhetsläget som försörjningsläget förblir mycket svårt för den kurdiska befolkningen i norra Irak. Den svenska regeringen kommer dock att fortsatt noga följa utvecklingen och stödja FN:s samt andra internationella organisationers humanitära arbete i området.

Anf. 14 BERITH ERIKSSON (v):

Herr talman! Jag tackar utrikesministern för svaret. Jag vill ställa frågan vad realism är i detta sammanhang. Alliansen och FN:s säkerhetsråd har beslutat att skydda kurderna. Men det kan väl inte bli fråga om ett skydd till döds, att man skyddar dem från att få de förnödenheter de behöver inför vintern.

Mat, kläder och medicin är det inga problem att få in. Däremot är det besvärligt med exempelvis fotogen att värma upp husen med. När jag var där för en månad sedan såg jag att man nu har börjat hugga ner den lilla skog som finns. Magen säger att den behöver mat, och för att kunna laga den maten behöver man bränsle.

Man måste tänka på nästa steg och ta initiativ. Vad skall hända med norra delen av Irak? Vad skall hända med Kurdistan? Det finns ett valt parlament och en regering. En statschef har utsetts. Man försöker bygga upp en demokrati. Uppbyggnaden av demokratin blir allt svårare i och med att parlament och regering inte har möjligheter att lösa folkets problem. Det gäller t.ex. att få bränsle. Svenska kurdkommittén återuppbygger byar, och man behöver kunna dra fram elektricitet till dem. Man behöver bränsle till bilar och till att värma upp hus. Det är nödvändigt att gå vidare.

Anf. 15 Utrikesminister MARGARETHA AF UGGLAS (m):

Herr talman! Jag delar Berith Erikssons uppfattning att FN och dess medlemsstater måste försöka hjälpa kurderna i deras utsatta läge. Det är alldeles klart att så måste ske. Det kan vara av intresse att i detta sammanhang notera att mycket av den försörjning och hjälpverksamhet som kommer kurderna till del går via Turkiet.

Det är när det gäller Berith Erikssons specifika fråga till mig som jag har redogjort för bakgrunden till FN:s säkerhetsråds beslut. Jag har sagt att jag inte tror att det är realistiskt att förutsätta den typ av differentiering som Berith Eriksson efterlyser. Det är alltså på den specifika frågan som jag har svarat på detta vis.

Anf. 16 BERITH ERIKSSON (v):

Herr talman! Jag ber om ursäkt om jag missförstod utrikesministern. Men det är inte bara en biståndslösning som behövs, utan det behövs också en politisk lösning. De initiativen måste också gå genom FN.

Jag pratade i dag på morgonen med vår ambassadör i Turkiet. I turkiska tidningar spekuleras nu om ett Kurdistan i federation med Turkiet som en av lösningarna.

Det borde vara möjligt att efter ansökan lämna tillåtelse att föra in t.ex. bränsle för vintern. Jag hoppas att det skall kunna gå.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 1992/93:5

13 oktober 1992

Svar på frågor

6 § Svar på fråga 1992/93:19 om miljöavgiften för vissa lastbilar

Anf. 17 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Wiggo Komstedt har frågat miljöminister Olof Johansson om regeringen är beredd att ompröva beslutet om miljöklassdifferentierad skatt på tunga lastbilar. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Riksdagens majoritet beslöt i juni 1991 om införande av ett miljöklasssystem för nya personbilar, lastbilar och bussar. Beslutet syftar till att påskynda introduktionen av fordon med goda miljöegenskaper.

För att uppnå en sådan styrande effekt infördes en differentierad försäljningsskatt. Man kan diskutera om just försäljningsskatten är det lämpligaste styrmedlet i detta fall. Utgångspunkten för Sverige bör vara att användningen av ekonomiska styrmedel skall utformas i samklang med vad som gäller i EG eller i en vidare krets. Vi måste finna långsiktiga lösningar som kan harmoniseras med EG.

De nya reglerna har trätt i kraft så sent som den 1 juli i år. Någon utvärdering av effekterna av systemet har därför naturligt nog ännu inte kunnat ske. Det har emellertid från olika håll väckts kritik mot miljöklasssystemet. Jag anser att det är viktigt att en utvärdering sker snarast, och att därvid EG-aspekterna beaktas.

Anf. 18 WIGGO KOMSTEDT (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret. Eftersom den aktuella pålagen har kallats miljöavgift, ställde jag frågan till miljöminister Olof Johansson. Jag stärks nu emellertid i min uppfattning att det är en skatt, en pålaga, eftersom frågan besvaras av skatteministern.

Oavsett vem som besvarar frågan är denna pålaga helt obegriplig. Jag är medveten om att det var den tidigare socialdemokratiska regeringen som kom med förslaget och att en annan riksdagsmajoritet beslutade om införandet av denna pålaga. Jag kan emellertid inte begripa att den nya regeringen, som gör så mycket som är bra, behöver vidhålla ett tidigare fattat beslut, som nu skall genomföras.

Svensk åkerinäring har, som många andra branscher, mycket stora problem – uppemot 40 % av kapaciteten är outnyttjad. Därutöver har man en ökad konkurrens från utländska åkeriföretag som kör i Sverige under helt andra skattebetingelser.

Nedgången i åkerinäringen och därmed sammanhängande sysselsättningsproblem får också återverkningar i svensk bilindustri och dess sysselsättningsmöjligheter. Företagen för påbyggnad av lastbilar är nästa bransch som kommer att drabbas.

När nu regeringen satsar tiotals miljarder kronor för att skapa sysselsättning, är det helt obegripligt hur samma regering inför nya pålagor som ger ännu mer arbetslöshet. Jag kan förstå att man vill straffa dem som inte använder det miljövänligaste alternativet som finns, men jag kan inte förstå att de som nu använder den miljövänligaste motor som finns i världen ändå skall betala 65 000 kr – det gäller för bilar som kostar 350 000 kr – vilket är en

ganska stor pålaga. I andra länder gör man tvärtom. Man premierar dem som använder miljövänlig teknik.

I svaret sägs att denna pålaga syftar till att påskynda introduktionen. Det gör den inte alls. Nu besiktigas det så mycket som möjligt före årsskiftet, därför att man vill hinna få in bilarna. Därmed skulle man slippa betala denna avgift, och också slippa miljömotorn, konstigt nog.

Jag vet att skatteministern är mycket angelägen att sänka skatter, och jag vädjar nu till skatteministern att övertyga de övriga i regeringspartierna om det mycket olämpliga i att fullfölja socialdemokratisk politik. Jag utgår från att skatteministern har många kloka regeringskolleger.

Anf. 19 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Självfallet är hela regeringen besjälad av ambitionen att lägga fram förslag som är positiva och som åsyftar ett bra resultat. Det är viktigt att slå fast att det inte är den nuvarande regeringen som har lagt fram det här förslaget och att det inte heller är den nuvarande regeringen som är ansvarig för beslut som har fattats före riksdagsvalet år 1991. Beslutet är fattat av en majoritet, och beslutet och dess utformning har ifrågasatts från många utgångspunkter. Beslutet har exempelvis ifrågasatts från miljösynpunkt, eftersom introduktionen av miljövänlig teknik skulle kunna fördröjas. Jag menar att man just därför, utan att gå in på detaljer, snarast måste utvärdera de EG-aspekter som finns, också sett ur ett europeiskt perspektiv.

Självfallet har åkerinäringen i Sverige problem, och den kan komma att få fler problem. Det är därför min ambition, när utrymme kan skapas, att försöka se till att få en skattebelastning som ter sig mer rimlig, också sett ur ett europeiskt perspektiv.

Anf. 20 WIGGO KOMSTEDT (m):

Herr talman! Det är faktiskt nu, skatteministern, som problemen uppstår. Fr.o.m. den 1 januari 1993, och vad avser 1993-års modeller, får man inte igenom något fordon i Svensk Bilprovnings besiktning med mindre än dels att det skall ha den här miljömotorn, dels att 65 000 kr skall betalas.

Fram till årsskiftet kan vi besiktiga fordon utan miljövänlig motor hur mycket vi vill. Det kostar inget extra. Det här beslutet kommer inte att påskynda det hela, utan det kommer att bli ett enormt vakuum när vi kommer fram till årsskiftet. Det kommer att bli mycket byggande och besiktigande före årsskiftet, något som inte gör det hela bättre.

Om man skall se det hela från miljösynpunkt, borde man också beakta de polska lastbilar som varje morgon kör av färjan i hamnen i Ystad. Då ser det ut som när de gamla ångloken på sin tid drog i gång maskinerna. Så svart är det i luften. Vill man ta hänsyn till miljön, skall det göras utifrån ett internationellt perspektiv. Att belasta svensk åkerinäring, som konkurrerar på dessa villkor, med ytterligare avgifter är inte rättvist.

Anf. 21 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Jag inser problematiken rent allmänt sett när det gäller skattebelastningen i Sverige, precis som jag tidigare sade. Det finns anledning

Prot. 1992/93:5
13 oktober 1992

Svar på frågor

att fundera över ur ett annat perspektiv, när det finns ett större samhällsekonomiskt utrymme.

För att i någon mån undanröja problem som kan uppkomma har regeringen aviserat ett förslag om en senareläggning av den tidpunkt när beslutet skall träda i kraft för vissa fordonstyper. Dessutom finns det anledning, som jag säger i svaret, att mycket snabbt utvärdera resultatet och eventuellt återkomma med förslag som utgår från denna utvärdering.

Anf. 22 WIGGO KOMSTEDT (m):

Herr talman! Det är inte lätt att göra en tillräckligt snabb utvärdering, eftersom det här vakuumet kommer att uppstå vid den tidpunkt som jag tidigare åberopat. Men, snälla skatteministern, den här riksdagen har rivit upp dumma beslut förr. Det bör kunna ske även denna gång.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på fråga 1992/93:21 om klasstorleken i grundskolan

Anf. 23 Statsrådet BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Eva Johansson har frågat mig om vilka åtgärder jag avser vidta för att motverka allt större klasser i grundskolan.

Det här är andra gången, inom loppet av mindre än 6 månader, som Eva Johansson ställt exakt samma fråga till mig, och då menar jag verkligen exakt samma fråga. Inte ett ord är ändrat!

Vid det förra tillfället, den 5 maj, hade vi således tillfälle att diskutera denna fråga. Statistik från skolväsendet samlas för närvarande in, varför vi ännu inte har några uppgifter tillgängliga från innevarande läsår. Jag ser ingen anledning att åter upprepa det som redovisades i maj.

Anf. 24 EVA JOHANSSON (s):

Herr talman! Det stämmer att jag har ställt exakt samma fråga som i våras. Jag skulle vara den förste som blev glad om vi slipper upprepa den diskussion som vi då hade. Jag tror nämligen att det behövs andra och mer offensiva signaler när det gäller skolan.

I våras trodde Beatrice Ask att kommunerna skulle klara de indragningar av statsbidrag som riksdagen beslutade om, utan att det skulle påverka klassernas storlekar. Hon sade vidare, att i de fall där storleken på klasserna ökade berodde det på lokala omständigheter, som exempelvis större grupper i körsång – eller vad det nu var för någonting. Att Beatrice Ask hyste någon som helst oro för att grupperna i skolan skulle bli större och större, fanns det emellertid ingenting som tydde på.

Jag ställer inte den här frågan igen för att jag vill upprepa diskussionen med Beatrice Ask, utan därför att såväl elever som lärare ständigt frågar: Är inte regeringen orolig? De frågar även mig om jag är orolig över det som nu händer i grundskolan.

Vi vet att antalet elever i varje klass har ökat dramatiskt i en rad kommuner. Det kan knappast ha undgått skolministern. Det kan inte heller ha und-

gått skolministern att det görs mycket stora inbesparingar på speciallärresurserna, vilket drabbar de elever som behöver extra hjälp och mer tid.

Har det här gjort skolministern orolig? Jag frågar med tanke på att Moderaterna är det parti som kanske oftast på sina valmöten upprepade kravet på färre barn i varje klass. Jag tycker att diskussion före ett val och handling efter ett val bör hänga ihop. Nu går det precis i motsatt riktning. Ni hade också mycket stolta paroller om att vilja skapa Europas bästa skola. Det ställer många upp på. Är det här är ett tecken på vad ni är på väg att göra, tror jag inte att särskilt många vill vara med. Oroar den här utvecklingen skolministern?

Prot. 1992/93:5
13 oktober 1992

Svar på frågor

Anf. 25 Statsrådet BEATRICE ASK (m):

Herr talman! För att besvara den fråga som har ställts om vilka åtgärder som jag avser att vidta vill jag referera något av det som sades förra gången.

För det första har några indragningar av statsbidrag till grundskolan icke skett. För innevarande år har vi däremot ett sektorsbidrag, som infördes på initiativ av Socialdemokraterna. Detta bidrag innebär att vi inte längre har någon detaljstyrning av hur pengarna används i skolan. Kommunerna har själva ansvaret.

Storlekarna på klasserna har under de senaste åren ökat. I dag är det i genomsnitt 21–22 elever per klass. Detta antal skiljer sig dock på vissa orter och i vissa skolor. I mitt svar i dag konstaterade jag att innevarande års statistik icke finns tillgänglig. Uppgifter håller på att samlas in.

Det är möjligt att Eva Johansson har mött sådana här situationer eller har tillgång till material som inte skolverket och jag har. Jag tycker emellertid att man innan man avser att diskutera hur saker och ting förhåller sig skall ha ett bra underlag. Något sådant finns inte tillgängligt i dag.

Däremot ser vi i enskilda kommuner och enskilda skolor uppenbara problem med större och större klasser. Ett skäl härtill är, som jag påtalade i maj, att det är svårt att vidta organisatoriska förändringar tillräckligt snabbt i förhållande till bl.a. babyboomen. Detta är ett bekymmer, men det är faktiskt lärare och lokala politiker som skall avgöra vilken organisation man skall ha. Jag har fullt förtroende för att de kan klara den uppgiften.

Vi hade förra året en genomsnittlig klasstorlek i grundskolan på 20 à 21 elever. Det är alltså inte fråga om 35 eller 40 elever som Eva Johansson brukar talar om när hon tar upp den här frågan.

Anf. 26 EVA JOHANSSON (s):

Herr talman! Jag vill påminna Beatrice Ask om att denna kammare i våras faktiskt beslutade att minska statsbidraget till kommunerna med 7,5 miljarder kronor. Jag tror inte att skolministern ens i sin vildaste fantasi kan tro att det inte medförde att skolan tvingades göra besparingar. Självfallet drabbades skolan mycket hårt av detta, eftersom skolan är en av de större och en av de mer resurskrävande uppgifterna för kommunerna.

Det är en följd av beslutet att minska statsbidraget till kommunerna att vi nu har fått ett ökande antal elever i varje klass och en minskning av speciallärrerurserna. Detta minskar möjligheterna att anpassa undervisningen till eleverna och att ge var och en den hjälp till utveckling som behövs.

Vad gäller babyboomen har vi sju år på oss efter det att barnen fötts att planera skolan. Jag kan inte tänka mig att inte varje kommun klarar den uppgiften. Det måste emellertid finnas medel kvar att planera för. Om anslagen undan för undan minskas, blir det inte mycket kvar att planera med.

Anf. 27 Statsrådet BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Jag har inte noterat att Socialdemokraterna lagt fram några förslag om en kraftig uppskrivning av det sektorsbidrag som används för att organisera skolväsendet lokalt. Jag har heller inte noterat några signaler från Socialdemokraterna om att de vill ta ifrån kommunerna ansvaret för att organisera verksamheten lokalt.

Jag har fullt förtroende för att kommunalpolitikerna inom de ramar vi dragit upp kan organisera skolverksamheten. Jag har också fullt förtroende för att lärarna kan göra de pedagogiska bedömningar som är nödvändiga för att man skall kunna fastställa gruppstorlekarna i olika sammanhang.

Inom alla verksamheter har vi i dag begränsade resurser, och det medför naturligtvis svårigheter. Jag är emellertid inte beredd att gå in och detaljstyra, och jag anser att Eva Johansson överdriver det här problemet om man ser till genomsnittet i hela skolväsendet. Eva Johansson borde snarare ta kontakt och diskutera den här saken med berörda kommunalpolitiker på de orter där man har särskilda svårigheter.

Anf. 28 EVA JOHANSSON (s):

Herr talman! Det är just sådana kontakter som gör att min oro stiger, eftersom jag märker att det i allt fler kommuner sker en utveckling mot ett ökat antal elever i varje grupp. Många lärare – och även många elever och föräldrar – bedömer situationen som mycket oroande. Man är rädd för att avsaknaden av resurser och därmed möjligheter att individualisera undervisningen skall göra att många elever helt enkelt faller ifrån. Det kan knappast ha varit meningen med Europas bästa skola. Om det är en skola för elever som kan ta sig fram på egen hand, ligger den mycket långt ifrån den skola som jag vill kalla Europas bästa. Det är en skola för *alla* elever, en skola där alla barn har möjligheter att få den hjälp och det stöd som de behöver för sin utveckling.

Anf. 29 Statsrådet BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Europas bästa skola är den ambition som vi har, och det målet skall vi uppnå.

Vi har en betydligt större vuxentäthet i skolan än man har i de flesta andra länder. Vid en jämförelse med andra länder har vi också små klasser.

Jag tycker naturligtvis att det är bekymmersamt när elevantalet ökar. Men jag anser fortfarande att problemen är av den storleken att man lugnt kan lita på att kommunalpolitikerna skall kunna klara av det hela. Som jag sade tidigare har jag inte kunnat notera att Socialdemokraterna föreslagit eller är beredda att förorda någon kraftig uppskrivning av statsbidraget till kommunerna för skolväsendet. Så länge man inte har någonting att erbjuda, är det väl inte så mycket bevänt med kritiken heller.

Jag medger att frågeställaren och statsrådet får göra ytterligare ett inlägg vardera.

Anf. 31 EVA JOHANSSON (s):

Herr talman! Jag tycker att det är bra att skolministern äntligen erkänner att hon tycker att det är bekymmersamt att klasstorlekarna ökar. Men jag trodde att skolministerns ambitioner var större än att vilja sänka nivån till den man har i många andra europeiska länder. Jag kan inte inse att vi som förebild bör ha de jättestora barngrupper med mycket små personella resurser som man har i många länder ute i Europa. Vi borde i stället se till att vi åtminstone behåller den kvalitet som vi har på vår skola.

Jag är ganska säker på att en utvärdering skulle visa att vi redan i dag har Europas bästa skola. Den är inte så bra att den inte kan förbättras, men om vi försöker uppnå något slags medeltal för Europa, anser jag att vi går en kräftgång. Detta är inte heller nödvändigt, för om vi gör en annan prioritering av resurserna har vi råd att hålla en hög kvalitet på svensk utbildning. Det är det vi har talat för, och vi har ett alternativ.

Anf. 32 Statsrådet BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Det hade varit bra om Eva Johansson hade hållit sig till sakfrågan. Det är ingen som har talat om att sänka några nivåer. Däremot fann jag anledning att påtala att vi i Sverige faktiskt ligger något bättre till när det gäller vuxentäthet i skolan än andra länder.

Det är fel, Eva Johansson, att påstå att Sverige har Europas bästa skola, om man gör en bedömning av varje enskild del av skolan. I Finland är man t.ex. bättre än vi när det gäller läskunnighet. Vi ligger därvidlag på andra eller tredje plats, och det är inte dåligt det heller. Det finns alltså detaljer i skolverksamheten där vi inte är bäst. Regeringens ambition är att vi skall lyfta oss ytterligare. Det kan vi göra om vi inte hela tiden bara ser bekymmer.

Jag tror emellertid att det är helt fel att gå den väg som Eva Johansson antyder, nämligen att överge den decentralisering av ansvaret som vi i riksdagen och på andra håll varit rätt överens om är den rätta vägen till ett bättre beslutsfattande i skolväsendet.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på fråga 1992/93:27 om effektivare studier i skolan

Anf. 33 Statsrådet BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Ulf Melin har frågat mig vilka åtgärder jag ämnar vidta för att öka elevernas möjligheter att lära.

Det är riktigt att regeringen har mycket höga ambitioner när det gäller att skapa en bra skola. Vi har redan vidtagit en rad åtgärder, av vilka frågeställaren själv nämner några. Reformarbetet kommer att fortsätta. Läroplanskommitténs och betygsberedningens förslag har i dagarna skickats ut på en bred remiss.

Den mål- och resultatorienterade styrning som nu eftersträvas inom skolväsendet innebär att riksdagens och regeringens uppgift är att lägga fast övergripande mål och riktlinjer för skolans verksamhet och att utvärdera resultaten. Men det är de professionella i skolan, skolläda och lärare, som har det fulla ansvaret för uppläggnngen och genomförandet av studiearbetet. Läsläsning och hemarbete är en del av detta. I samband med att skolans krav på elevernas kunskapsinhämtning ökar, ökar också kraven på elevernas egna insatser. Denna utveckling har redan påbörjats i skolan.

Anf. 34 ULF MELIN (m):

Herr talman! Jag vill först tacka statsrådet Ask för svaret på min fråga. Man kan av inlägg som gjordes i den föregående debatten få intrycket att svensk skola står inför avgrunden i ekonomiskt hänseende. Så är inte fallet, utan verkligheten är att Sverige är det land i Europa som satsar mest på skolan per capita och i förhållande BNP.

Även om man måste ta internationella utvärderingar med en nypa salt, visar Sverige emellertid vid sådana jämförelser medelmåttiga resultat. Det finns en del områden där vi är bra, men också områden där vi är sämre.

Jag anser att det i regeringens skolpolitik finns några viktiga komponenter som är på väg att genomföras. Det gäller fristående skolor, rätten att välja skola och en ny lärarutbildning. Det är också bra att vi får ett nytt betygssystem och en ny läroplan. Allt detta är viktigt för att vi skall nå bättre resultat i skolan.

Vad vi också måste titta på är hur det inre arbetet i skolan fungerar, dvs. hur vi använder vår tid. Man kan konstatera att Sverige hör till de länder som har de kortaste skollåren. När så är fallet måste man se till att skolarbetet bedrivs effektivare och att det blir mer av läxor och hemarbete.

När man tittar i den rapport som jag refererar till visar det sig att Sverige även där ligger lägst. Man måste trots allt se till att det framöver blir mer självstudier och läxor för att vi skall uppnå en bättre skola.

Jag kan hålla med statsrådet om att det naturligtvis är viktigt att skolläda och lärare är professionella. Det är vi överens om. Men när man nu ser att exempelvis läxor utgör en mycket liten del har vi liksom skolministern ett ansvar för att sända signalen: Här måste vi skärpa oss. Är statsrådet beredd att vidta de åtgärder jag nämnde?

Anf. 35 Statsrådet BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Jag är beredd att säga att vi skall ha mer läxor i skolan. Det är ingen konst.

Under ett antal år minskade mängden läxor i svensk skola. Det är naturligtvis allvarligt, eftersom läxorna är en del av skolarbetet. Skälet till att det blev så här är att man i Lgr 69, läroplanen från 1969, sade att huvuddelen av arbetet skulle ske i skolan, vilket av många tolkades som att läxor och hemarbete var fel. Så småningom har man kommit till insikt om att den uppfattningen är felaktig. I Lgr 80 påpekas att läxor är en del av skolans arbetsätt, och det börjar nu sakta åstadkomma resultat.

Vi vet av de senaste undersökningarna att läsläsning har ökat markant. Vi kan inte se den nivå på läsläsning som vi har i dag annat än om vi studerar

siffror från t.ex. 60-talet. Här sker en förändring. Trots detta ligger vi i Sverige lågt i förhållande till andra länder, vilket Ulf Melin påpekar.

Hemarbete och läxläsning är en väsentlig del av studierna. I bl.a. Ebbe Lindells sammanfattning om läxor, där han har samlat många erfarenheter från svensk forskning, nämns en hel del positiva effekter som man vet att vi får av läxläsning. Det handlar om att omedelbart förstärka kunskapsinhämtningen hos eleverna. Det visar sig att eleverna blir bättre på studieteknik och att kunskaperna mer fördjupas. Läxläsning ökar också intresset för studier på fritid, vilket är nog så viktigt om man ser det i perspektivet av ett livslångt lärande.

Anf. 36 ULF MELIN (m):

Herr talman! Det är bra om det är som statsrådet säger, dvs. att man har ökat antalet läxor och hemarbetet i skolan. Jag är kanske böjd att hålla med om att det har skett en viss ökning. De siffror som jag refererade till är kanske ett par år gamla. Men jag tror samtidigt att andra länder inte har minskat på sina ambitioner utan snarare höjt dem.

I det framtida samhälle som vi kommer att stå inför krävs det större kunskaper hos både barn och vuxna. Skall Sverige vara en toppnation måste vi se till att vi har en bra skola. Läxor och hemarbete stimuleras utan tvivel inte speciellt mycket. Både statsrådet och jag har ju själva barn, och vi vet om hur mycket läxor barnen får i låg- och mellanstadiet, då barnen verkligen är vetgiriga. De skäms ju nästan när man frågar dem: Har ni fått någon läxa den här veckan? Nej, svarar de, men de vill hemska gärna ha en läxa.

Det är viktigt att statsrådet sänder en signal så att man verkligen ger läxor i grundskolan.

Anf. 37 Statsrådet BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Produktivitsdelegationens betänkande bygger på statistik som är några år gammal. Jag försökte inledningsvis säga att man av den statistiken kan se en kraftfull förbättring, men att den ändå tydligt visar att Sverige i förhållande till andra länder har mycket mer att göra på detta område. Detta får vi arbeta vidare med.

En av de viktigaste delarna i de direktiv som skickats till läroplanskommittén var att elevernas ansvar för sina studier skall öka. Det gör det rätt naturligt att dra slutsatsen att även hemarbetet kan öka. Dessutom vill jag passa på att till Ulf Melin och även andra föräldrar till skolbarn säga, att läxläsning är något som också befrämjar föräldrarnas kunskaper om vad barnen lär sig i skolan. Det kan vara ett trevligt sätt att utbyta erfarenheter. Om man tycker att barnen får för litet läxor bör man som förälder se till att barnens lärare direkt får den informationen, eftersom riksdagen har gett lärarna stor frihet vad gäller uppläggning av arbetet.

Anf. 38 ANDRE VICE TALMANNEN:

Jag medger ytterligare ett inlägg från vardera sidan.

Anf. 39 ULF MELIN (m):

Herr talman! Jag kan hålla med statsrådet att det också är bra för föräldern själv. Det är alldeles riktigt. Det gäller även de få läxor som mina barn

har fått. Men enligt mitt sett att se det gör vi eleverna en björntjänst när vi inte ser till att de får läxor tidigare. Kraven ökar sedan i gymnasieskolan och i högskolan när de väl kommer dit, och då har vi gjort dem en björntjänst.

Det är bra att läroplanskommittén har kommit fram till detta, och det är bra att statsrådet säger att den här frågan skall bevakas. Om vi går från en regelstyrd till en målstyrd skola är det viktigt att vi ser till att målen också uppnås. Min sista fråga till statsrådet är: Om det nu inte sker någon förändring jämfört med andra länder, enligt det material vi får framöver, är då statsrådet beredd att vidta åtgärder så att vi får i gång denna process i svensk skola?

Anf. 40 Statsrådet BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Det är väl alldeles uppenbart att om vi inte inom de tidsramar som skolan i dag förfogar över kan åstadkomma förbättrade resultat måste man här i riksdagen och på andra håll i samhället diskutera hur vi kan öka den tid som är tillgänglig för studier. Det handlar om läsårets längd men också i mycket stor utsträckning om mängden hemarbete.

Det är ju så med studier att de tyvärr inte går att effektivisera hur mycket som helst, och man hinner inte med hur mycket som helst under en begränsad tid. Det krävs återkommande studier och att man låter insupandet av kunskaper ta litet tid. Det är väsentligt. I den meningen är jag naturligtvis beredd att vidta åtgärder om vi inte når fram på den väg vi nu går.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på fråga 1992/93:5 om ubåtsjakten utanför Oxelösund

Anf. 41 Försvarsminister ANDERS BJÖRCK (m):

Herr talman! Göthe Knutson har frågat mig vad jag är beredd att göra för att ubåtsjaktstyrkan skall få de vapen och de eldtillstånd som behövs för att öka chanserna till framgång i jakten på främmande undervattensverksamhet.

Det är värt att på nytt framhålla att ubåtsjakt i skärgårdsmiljö är mycket svårt. Uppgiften ställer stora krav på såväl personalen som på sensorer och vapen.

Sedan undervattenskränkningarna konstaterades i början av 80-talet, har därför regeringen anvisat medel för utveckling och anskaffning av bättre sensorer och vapen.

Det har visat sig att sådan materiel som är anpassad för våra speciella förhållanden inte har funnits omedelbart tillgänglig. Utvecklingsuppdrag har därför getts till svensk försvarsindustri.

Marinen har i dag en avsevärt ökad förmåga att upptäcka, följa och identifiera främmande undervattensverksamhet jämfört med tidigare.

På vapensidan har redan tillförts antiubåtsgranater, och anskaffningen av en svensktillverkad ubåtsjakttorped har forcerats. Då denna inte blir operativ före år 1993, beslutade regeringen att ett mindre antal torpeder skulle inköpas från utlandet. Dessa tillförs nu ubåtsskyddsstyrkan. Denna typ av

torped, av vilken en användes vid Oxelösundsincidenten, är inte helt anpassad för användning i våra kustvatten, men bedöms ändå ge ett betydande tillskott intill dess att den svenska ubåtsjakttorpeden är tillgänglig.

Någon ytterligare tidigareläggning av den svenska ubåtsjakttorpeden är inte möjlig.

Regler för ingripande mot utländska ubåtar som påträffas i undervattensläge inom svenskt inre vatten och svenskt territorialhav finns i den s.k. IKFN-förordningen (1982:756).

Där föreskrivs bl.a. att en ubåt som i undervattensläge påträffas inom svenskt inre vatten skall hindras från att bedriva fortsatt verksamhet. Därvid får vapenmakt tillgripas utan föregående varning, och om det behövs får sådana vapen användas som medför risk för att ubåten sänks eller görs manöveroduglig på annat sätt. Överbefälhavaren har sålunda de tillstånd som krävs för att ingripa mot främmande undervattensverksamhet i syfte att hindra fortsatt sådan verksamhet.

Anf. 42 GÖTHE KNUTSON (m):

Herr talman! Jag tackar försvarsministern för ett utförligt svar. Eftersom mina frågor är en smula kritiska, vill jag säga att jag har stort förtroende för personalen i vår ubåtsjaksstyrka. Jag har förvisso stort förtroende också för försvarsministern, som är mycket handlingskraftig.

Svenska folket och dess värre också omvärlden har emellertid fått uppleva ännu en misslyckad ubåtsjakt, trots att det klart ifrån bl.a. ledande militärt och politiskt håll har sagts att det fanns minst en främmande ubåt i vattnen utanför Oxelösund. Uppenbarligen fanns då bara en enda målsökande torped tillgänglig. Av någon anledning blev den felapterad. Detta är en av anledningarna till att jag ställde dessa frågor till försvarsministern. Räcker nu pengarna till att få fram resurser så att vi får verkligt effektiva vapen?

Vi har nu hållit på i ganska många år. Själv har jag suttit i försvarsutskottet sedan 1979, där vi alltid varit positiva till att anslå medel till ubåtsjakt, i första hand åtminstone till vapen. Däremot har det varit sämre ställt under tidigare majoriteter då det har gällt fartygen.

I detta sammanhang vill jag nämna ytterligare en fråga som handlar om eldordern som kom bort. Helt klart är, vilket försvarsministern också säger, att ÖB har mandatet att ge order om verkanseld. I Dagens Nyheter den 3 oktober kunde vi alla läsa att ÖB ville skjuta mot ubåt utan varning. Den ordern kom bort. Klart är att svenska folkets förtroende är allvarligt naggat i kanten.

Anf. 43 Försvarsminister ANDERS BJÖRCK (m):

Herr talman! Jag förstår Göthe Knutsons och andras oro över att vi ännu inte har lyckats få upp en ubåt till ytan eller på annat sätt lyckats oskadliggöra någon. Detta beror bl.a. på att vi inte har tillräckligt effektiva vapen i förhållande till de uppgifter som här föreligger. Jag är själv ibland något förvånad över detta med tanke på att vi sedan 1980 genom olika beslut har tillfört denna verksamhet med dagens penningvärde närmare 2 miljarder kronor.

Enligt min mening är det nu viktigt att i första hand koncentrera sig på att

använda de nya vapen, som börjar bli operativa, redan den 1 april nästa år. Det gäller alltså den nya s.k. ubåtsjakttorpeden. Det är vidare viktigt att se till att nya och effektivare vapen utvecklas så långt det är möjligt.

Herr talman! Dessutom vill jag tillägga att det när det gäller eldorder i dag finns enligt min mening tillräckliga möjligheter att snabbt och effektivt ingripa genom den s.k. IKFN-förordningen och övriga tillämpningsföreskrifter. Regeringen kan knappast gå längre i fråga om att ändra de bestämmelser som finns. Det finns en långtgående delegation, och så skall det också vara. Jag vill dock understryka att insättandet av stridsladdade torpeder i fredstid mot vad man tror vara en främmande ubåt kan innebära att ett icke obetydligt antal människoliv kommer till skada eller förloras. Det är alltså ett stort ansvar som åligger dem som har dessa befogenheter.

Anf. 44 GÖTHE KNUTSON (m):

Herr talman! Jag instämmer naturligtvis helt i försvarsministerns konstaterande att människoliv kan komma i fara, men det är ju inkräktarens ansvar. Det är de facto en krigshandling som vederbörande begår genom att med t.ex. ubåt eller miniubåt gå in på svenskt territorium utan att ge sig till känna, trots att det skjuts ett antal varningsskott. Fanns det då verkligen bara en enda torped tillgänglig i ubåtsjakten vid Oxelösund? Vi har ju, som försvarsministern säger, sedan 1980 anslagit närmare 2 miljarder till ubåtsjakten.

Låt mig också passa på att nämna, att varje gång som jag under alla dessa år sedan 1979 har frågat vilken plattform som är den bästa för ubåtsjakt, så har jag, såväl i Sverige som i utlandet, fått samma svar: Det är ubåtar. Ubåtarna ingår ju i ubåtsjaksstyrkorna, varför använder man då inte ubåtarna för verkanseld?

Anf. 45 Försvarsminister ANDERS BJÖRCK (m):

Herr talman! Jag delar helt Göthe Knutsons uppfattning att inkräktaren tar på sig ett väldigt stort ansvar; det kan knappast finnas någon tänkbar inkräktare som i dag inte är medveten om vad som kan hända.

Det finns dock en annan aspekt: Man kan inte skjuta stridsladdade torpeder eller annat utan att vara absolut säker på att man icke skadar oskyldiga fartyg som kan befinna sig i området.

Det fanns vid det aktuella tillfället en torped tillgänglig. Självfallet fanns det flera. Regeringen kan dock inte gå ut och bestämma hur många torpeder som skall finnas på olika fartyg. Självfallet fanns det också andra vapen.

Vad slutligen gäller ubåtar som bekämpar andra ubåtar kan jag försäkra Göthe Knutson att vad göras skall allaredan är gjort.

Anf. 46 GÖTHE KNUTSON (m):

Herr talman! Det sista är intressant. Det är såvitt jag vet första gången som en försvarsminister har uttalat att ubåtarna som ingår i ubåtsjaksstyrkan också har eldtillstånd – jag tolkar försvarsministerns ord som ett konstaterande av detta. Detta är som sagt också den bästa plattformen för ubåtsjakt enligt all internationell expertis. Om det bara finns en enda målsökande torped som kan kastas i väg från ett ytfartyg, är det ju väldigt bra om man

tar till de torpeder som ubåtarna har, även om det naturligtvis är en för Sverige ovanlig handling.

Låt mig ställa ytterligare en fråga till försvarsministern: Stämmer det att eldordern från ÖB kom bort på vägen, att den blev tre dygn gammal innan den operative chefen i flottan, i detta fall amiral Swedlund, fick beskedet?

Prot. 1992/93:5
13 oktober 1992

Svar på frågor

Anf. 47 Försvarsminister ANDERS BJÖRCK (m):

Herr talman! Exakt vad som hände med denna eldorder håller vi på att utreda. Jag vill inte föregripa denna utredning, eftersom det är allvarligt att komma med beskyllningar åt det ena eller andra hållet innan alla parter har fått ge sin version av saken. Jag befann mig själv vid detta tillfälle ute på ubåtsjakten, och jag kan försäkra att det fanns möjligheter att snabbt gripa in. Under den senaste ubåtsjakten utanför Oxelösund gjordes också vapenverkan vid tre tillfällen. Man satt alltså inte och väntade på att gripa in.

När det gäller användning av ubåtar i det här sammanhanget kan jag självfallet inte gå in på hur det är upplagt, men jag kan försäkra att alla tillgängliga resurser används, inkl. ubåtar, som självfallet har skarpladdade incidenttorpeder.

Anf. 48 GÖTHE KNUTSON (m):

Herr talman! Det här blir sannolikt mitt sista inlägg i den här debatten. Jag vill tacka försvarsministern för åtskilliga klarlägganden. Det är bara för mig att ännu en gång konstatera att vi har en utomordentligt duktig personal inom marinen som sysslar med dessa frågor. Men det är ju en frustrerande situation för dem att gå efter annan behöva invänta eldorder, dvs. order om verkanseld, att de skall behöva kasta i väg knallskott, som naturligtvis leder till att den främmande farkosten eller farkosterna drar i väg.

Jag förstår att försvarsministern nu kommer att skynda på arbetet med detta, som han redan tidigare har gjort i andra sammanhang. Vi hoppas nu att inte besparingarna på försvarsbudgeten skall äventyra den ubåtsjakt som i fortsättningen måste bli effektiv, dvs. att inkräktaren identifieras på platsen, precis som den ryska ubåten U 137.

Anf. 49 Försvarsminister ANDERS BJÖRCK (m):

Herr talman! Jag delar Göthe Knutsons uppfattning att vi har en mycket kunnig och professionell personal, som bl.a. den här sommaren, med de många många indikationer som har förekommit, har slitit väldigt hårt och gjort goda insatser. Ansvar för att vi inte har haft bättre vapen ligger definitivt inte hos försvarets personal.

Slutligen måste jag dock säga att besparingar på försvaret inte går att trolla med. Det finns alldeles klart en risk för att även mycket mycket nödvändiga och akuta verksamheter direkt eller indirekt kan komma att drabbas. Min bedömning är emellertid att vi skall göra vad vi kan för att vässa de ubåtsjaksstyrkor som vi har, inte minst på vapensidan.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på fråga 1992/93:30 om försvarsbeslutet

Anf. 50 Försvarsminister ANDERS BJÖRCK (m):

Herr talman! Robert Jousma har ställt till mig en fråga om vilka säkerhetspolitiska bedömningar som låg till grund för regeringens uppgörelse med Socialdemokraterna.

Regeringen kommer inom kort att för riksdagen redovisa de förslag till besparingar m.m. som omfattas av de aktuella krisuppgörelserna, däribland åtgärder inom det militära och civila försvaret.

I ett läge då det ansetts nödvändigt att även försvaret bidrar till besparingar har det bedömts möjligt och nödvändigt att lägga ner F 6 och vidta ytterligare åtgärder i kostnadsreducerande syfte.

Några nya säkerhetspolitiska bedömningar har inte inverkat i samband med utformningen av nu aktuella åtgärder. De bedömningar som låg till grund för försvarsbeslutet så sent som den 3 juni i år är självfallet alltså giltiga.

Anf. 51 ROBERT JOUSMA (nyd):

Herr talman! Det beslut som vi fattade här i kammaren för nu ungefär fyra månader sedan och som så fantasifullt kallades 1992 års femåriga försvarsbeslut grundade sig till väldigt stor del på säkerhetspolitiska bedömningar och det faktum att vår omvärld inte är så lugn som man många gånger vill låta påskina och tro. Såvitt jag vet har vi ännu inte fått några signaler om att man i våra grannländer håller på att plantera blommor i sina kanonpipor. Ubåtskränkningarna fortsätter tydligen, och oroligheterna i det forna Sovjet flyttar sig ständigt västerut, dvs. i riktning mot oss. Trots detta kommer nu tydliga signaler om att man skall fortsätta att dränera Sverige på offensiv försvarskraft.

Jag måste fråga försvarsministern: Hur kan man komma på en sådan idé som att lägga ner ytterligare två flygflottiljer, vilket tydligen är aktuellt? Att F 6 skall läggas ner är klart, och det kommer också att bli aktuellt med ytterligare en, ännu icke namngiven.

Naiv som jag är har jag trott att flyget är ett av de mest operativa instrument som vi har, likaväl som ubåtarna, som Göthe Knutson talade om. Kuwaitkriget har ju i andra länder visat att det tydligen förhåller sig på det sättet.

Jag frågar därför försvarsministern: Skall ekonomiskt tänkande vara allernärast i planeringen av vårt framtida försvar, eller skall det avgörande vara behovet, som det styrs av utvecklingen i vår omvärld? Jag tycker faktiskt att regeringen i det här fallet litet grand handlar lika naivt som den villaägare som säger upp sin brandförsäkring med motiveringen att det aldrig har brunnit förr.

Anf. 52 Försvarsminister ANDERS BJÖRCK (m):

Herr talman! Jag delar Robert Jousmas uppfattning att någon förbättring i det säkerhetspolitiska läget inte har inträtt sedan den 3 juni.

Det är väl inte heller någon större hemlighet att det var varken från min eller från regeringspartiernas sida som förslaget om besparingar inom försva-

ret fördes fram. Det bedömdes emellertid som nödvändigt att göra besparingar också inom försvaret för att vi över huvud taget skulle få en krisuppgörelse. Inriktningen blev då självfallet att göra besparingar som så litet som möjligt påverkar det försvarsbeslut som vi fattade här i kammaren den 3 juni.

Vad gäller flyget är det därför inte antalet flygflottiljer som är avgörande utan antalet flygplan och antalet divisioner. Flottiljer är en fredstida organisation, som spelar mindre roll i krig. Min inriktning är att vi skall fullfölja det beslut som fattades om 16 divisioner. Vad som nu kommer att ske är inte att vi avbryter den här policyn – det ingick i försvarsbeslutet att reducera antalet flottiljer, som Robert Jousma väl kommer ihåg – utan vi kommer av besparingsskäl att något tidigare lägga ned dragningen av antalet fredsflottiljer för att på så sätt få ut en ökad effekt i krigsorganisationen.

Problemet är att vi tvingas göra detta tidigare än planerat, vilket innebär påfrestningar för de människor som drabbas. Detta är naturligtvis ingenting som vare sig Robert Jousma eller jag önskar, men det blir på grund av den krisuppgörelse som har träffats nödvändigt, eftersom man ansåg att olika sektorer i samhället behövde bidra till att vi fick ordning på svensk ekonomi, något som jag självfallet ställer upp på.

Anf. 53 ROBERT JOUSMA (nyd):

Herr talman! Att spara pengar är något som vi nydemokrater flitigt har pläderat för här i kammaren under det år vi har varit i elden här.

Som försvarsministern vet har jag och resten av utskottet fått väldigt dålig information om detta. Det som ändå gör mig orolig är: Vart skall dessa plan flyttas? Finns det koncessioner färdiga? Vi vet ju alla att vi kan få fram koncessionsbeslut absolut tidigast 1994/95. Detta var ju en stor fråga i samband med försvarsbeslutet för drygt ett kvartal sedan. Samtidigt frågar jag mig: Har man verkligen tänkt igenom detta? Finns det inte andra sätt? Jag anser nämligen fortfarande att flygvapnet är ett av de mest operativa instrument vi har, trots vad vi tidigare har kommit överens om. Om man låter detta fortgå kanske planen blir tvungna att stå på marken i väntan på koncession. Har man verkligen tänkt så?

Anf. 54 Försvarsminister ANDERS BJÖRCK (m):

Herr talman! Självfallet har det gjorts en ordentlig analys av vad det här kommer att innebära – så ordentlig som en analys kan vara av följderna av att förändringar vidtas i en fredsorganisation. Jag vill understryka att vi skall akta oss noga för att blanda samman krigs- och fredsorganisationen. Krigsorganisationen skall i fortsättningen bestå av 16 divisioner, helt i enlighet med riksdagsbeslutet. Dessutom är det faktiskt så att man i krig ändrar basering, och då blir det inte fråga om de platser där fredsverksamheten finns.

När det gäller koncessioner kan jag bara peka på att vi t.ex. på F 10 i Ängelholm har koncession för tre divisioner. Sedan nyår i år flyger vi där med två divisioner. Det är alltså ett exempel på en möjlighet att utnyttja en redan given koncession.

Det är sedan meningen att den parlamentariska beredning som nu skall

tillsättas på försvarsområdet skall titta på vad som kan göras där i fortsättningen.

Anf. 55 ROBERT JOUSMA (nyd):

Herr talman! Hur illa ställt är det då med flyget, försvarsministern? Handlar det bara om F 6, eller handlar det om en flottilj till? Handlar det om 1,2 miljarder under resterande delen av femårsperioden, eller handlar det om 4,8 miljarder, som Sture Ericson pläderar för? Eller är detta en hemlighet tills propositionen kommer?

Anf. 56 Försvarsminister ANDERS BJÖRCK (m):

Herr talman! Som gammal ledamot av konstitutionsutskottet tycker jag nog att regeringen först skall fatta beslut och lägga fram en proposition till riksdagen innan man går in och redovisar alla detaljer. Min egen uppfattning är att vi nu skall försöka genomföra försvarsbeslutet, och det innebär faktiskt en minskning av antalet fredsflottiljer. Detta har bl.a. Robert Jousma varit med och fattat beslut om. Vilken den andra aktuella flygflottiljen skall bli skall enligt min uppfattning bli föremål för en parlamentarisk beredning, som just nu är i process att igångsättas.

Det är alltid väldigt svårt att exakt beräkna kostnader; det gäller självfallet inte bara på försvarets område. Också i det sammanhanget finns det anledning att återkomma till de exakta siffrorna.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på fråga 1992/93:7 om förslaget om minskade semesterdagar

Anf. 57 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Sten Andersson i Malmö har frågat mig vilka åtgärder jag är beredd att vidta för att den i krispaketet föreslagna reduceringen av semestern med två dagar skall gälla hela arbetsmarknaden.

Den uppgörelse som träffats mellan Arbetarepartiet Socialdemokraterna och regeringen innebär att semesterlagen skall ändras så, att antalet semesterdagar minskar från 27 till 25 dagar per semesterår.

För en stor del av arbetstagarna gäller dock avtal om 27 semesterdagar eller fler.

Med hänsyn till den nuvarande ekonomiska situationen är det angeläget att parterna på arbetsmarknaden i sina kollektivavtal minskar antalet semesterdagar med två.

Anf. 58 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Herr talman! Jag tackar för svaret på min fråga. Jag förstår, och det tror jag att en majoritet av det svenska folket förstår, att landet i dag befinner sig i en djup ekonomisk kris. Gör vi ingenting, riskerar problemen framöver att bli vida värre.

När man gick ut och sade att två semesterdagar skall dras in uppfattade

folk det i början som en generell indragning som skulle drabba alla. Senare har det visat sig att t.o.m. en majoritet av löntagarna slipper att drabbas av den här indragningen. I dagens läge, där det talas om krispaket, är det en mycket svår pedagogisk uppgift att gå ut och tala om varför vissa skall drabbas av ett minskat antal semesterdagar, medan somliga slipper samma nedskärning – men nog om det.

Den sista meningen i statsrådets svar föranleder mig att ställa några frågor. Statsrådet säger att parterna på arbetsmarknaden i sina kollektivavtal bör minska antalet semesterdagar med två.

Då vill jag fråga: Har statsrådet haft någon kontakt med parterna på arbetsmarknaden? Jag har svårt att tänka mig att de frivilligt skulle dra ner antalet semesterdagar med två.

Och hur har kontakterna med de fackliga organisationerna varit?

Anf. 59 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Alla omfattas ju i dag av kollektivavtal. Ser man på de arbetstagare som tidigare hade 25 arbetsdagar och sedan fick lagstadgat 27 dagar och tittar man på de avtal som därefter har slutits, finner man att vissa avtalsområden bara har 27 semesterdagar inskrivna. Sedan har man tagit upp en procentsumma lön som skall betala semestern.

I andra avtal har man skrivit in 27 semesterdagar och icke berört det här med lagstadgat. Detta gör att det är oerhört svårt att överblicka vem som berörs och inte berörs av föreslagna minskning av antalet lagstadgade semesterdagar till 25. Därför är det min absoluta övertygelse att alla, för att det här skall bli en bra åtgärd, bör beröras som situationen nu är – alltså inte bara de arbetstagare som har kortast semester eller de som har råkat få en viss skrivning i avtalet.

Jag förutsätter att parterna diskuterar från den rättvisesynpunkten när de på allvar inleder debatterna om längden på den framtida semestern.

Anf. 60 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Herr talman! Jag skulle tycka att det var positivt om samtliga löntagare i Sverige fick bara 25 dagars semester med hänsyn till rådande situation. Jag tror nämligen att det här blir en synnerligen besvärlig uppgift. Som det är i dag har samtliga privatanställda tjänstemän, samtliga anställda inom stat och kommun samt ett par tre förbund inom LO längre semester än den lagstadgade. Att gå ut och tala om för dessa att de skall minska antalet semesterdagar för sina medlemmar blir en besvärlig uppgift. I början talade man heller inte om att det skulle bli på det här viset.

En sista fråga: Hade man, när krispaketet publicerades och det talades om en viss summa i besparing, tänkt sig hela arbetsmarknaden eller bara de 45 % som i dag drabbas?

Anf. 61 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Om alla arbetstagare berörs, innebär det här knappt 1 % på lönesumman. Sett till dem som har skrivit avtal och som har det här lagstadgat är det en klart lägre procentsats än 0,7 %. Denna siffra kom någonstans

ifrån under en nattlig förhandling. Som jag ser det är den inte det väsentliga, utan det väsentliga är att det som skall ske på detta område bör beröra alla.

Anf. 62 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Herr talman! Det må förlåtas mig, men jag måste säga följande. Om man efter en i och för sig nödvändig krisförhandling basunerar ut att en viss summa pengar kommer att sparas in på det här viset och det sedan visar sig att reglerna på området omöjliggör avsedda besparingseffekt, blir jag inte imponerad av förhandlingsresultatet.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Svar på fråga 1992/93:28 om tidigareläggning av investeringar inom järnvägsområdet

Anf. 63 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Mot bakgrund av att regeringen och Socialdemokraterna har kommit överens om att föreslå medel för tidigareläggning av investeringar hos affärsverken har Sigge Godin frågat mig om regeringen avser att avsätta några av dessa medel för investeringar inom järnvägsområdet.

Förslaget om medel för tidigareläggningar kommer att föreläggas riksdagen nästa vecka tillsammans med övriga förslag som ingår i uppgörelserna med Socialdemokraterna. Riktlinjerna för hur medlen skall användas kommer också att redovisas då.

Anf. 64 SIGGE GODIN (fp):

Herr talman! Jag tackar arbetsmarknadsministern för svaret, även om detta var ytterst kort. För att inte vara otrevlig kan jag säga att det var kon-
cist.

Som arbetsmarknadsministern vet engagerar tåg tillverkningen 500 små och stora företag i Sverige. Detta är väldigt betydelsefullt för sysselsättningen, inte minst i Kalmar och Örnköldsvik. Men också andra orter är aktuella. Oerhört kompetent personal försvinner om tillverkningen i landet av de här fordonen upphör.

Avgörande skäl till den svacka i sysselsättningen som uppstår 1993 är dels SJ:s planer på att krympa antalet tågsätt från 41 till 20, dels att lokal- och regionaltrafiken inte längre beställer X12-tåg i den utsträckning som det var planerat.

Långsiktigt innebär det här att verksamheten riskerar att försvinna, såväl i Kalmar som i Örnköldsvik. Detta är väldigt bekymmersamt. Samtidigt gäller det Banverkets planer. Mälarbanan t.ex. kommer att trafikeras av importerade fordon. Framför allt vi norrlänningar vet vad det innebär att få fordon som inte klarar klimat osv.

Vad som behövs är satsningar som möjliggör dels beställningar av regionaltåg, dels fler snabbtåg av typen X2000.

En annan viktig sak är sovvagnstrafiken på Norrland. Det vore bra om

den här regeringen kunde infria det löfte som tidigare regering gett, dvs. att sovvagnstrafiken på Norrland skall rustas upp.

Utifrån detta vill jag fråga arbetsmarknadsministern: Är regeringen beredd att medverka till att tillverkningen av järnvägsfordon kan bibehållas i Sverige?

Prot. 1992/93:5
13 oktober 1992

Svar på frågor

Anf. 65 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Kl. 07.30 i morse uppvaktade de berörda fabrikernas fackliga organisationer mig. Det var representanter från fem olika ställen i vårt land. I kväll kl. 18.00 skall jag träffa chefen för SJ och hans närmaste man för att diskutera en mängd frågor, bl.a. denna fråga.

1 miljard har ju avsatts för upphandling. Det är meningen att den miljarden skall användas så, att man får ut så många jobb som möjligt. Här riktas det hela mot affärsverken. Det gäller då att få rätt objekt, riktiga objekt och objekt som berör stora delar av vårt land. Jag kan alltså inte innan riksdagen fått detta material uttrycka mig tydligare än så här. Inte heller är det regeringen som kommer att välja objekt, utan det är Arbetsmarknadsverket som kommer att förhandla för att få ut så mycket som möjligt.

Liksom andra affärsverk är SJ en intressant part när det gäller att så att säga utveckla framåt. Det är ju det vi vill uppnå med en förbättrad infrastruktur. Vidare gäller det att tidigare lägga ett antal jobb.

Frågan är således möjlig att diskutera. Som minister kan jag dock inte gå längre än så.

Anf. 66 SIGGE GODIN (fp):

Herr talman! Jag delar statsrådets uppfattning att det gäller att få ut så många arbetstillfällen som möjligt av de här pengarna. Det är vi helt eniga om. Anledningen till att jag har tagit upp den här frågan är att i stort sett hela tillverkningen av komponenter för just järnvägsfordon ligger i Sverige. Därför är frågan så viktig.

Jag förstår mycket väl att man inte ena veckan kan ställa ut en mängd löften för att den andra veckan lägga fram förslag. Det skulle inte passa i det här politiska klimatet.

Jag får väl nöja mig med vad som sagts här. Jag har i varje fall fått framföra min fråga och fått ett svar som bär åtminstone en bit. Det viktiga är faktiskt att ni i regeringen har några dagar på er att fundera över på vilket sätt det här skall läggas ut, så att investeringarna får maximal effekt.

Vidare är järnvägen en mycket stor miljöfråga. SJ och Banverket är på gång här. Då borde man också se till att fullfölja det hela, därför att det är väsentligt för landet – inte bara med tanke på sysselsättningen utan också på sikt.

Anf. 67 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Under den allra närmaste tiden kommer regeringen och Socialdemokraterna att slutligen se över de texter som skall föreläggas riksdagen.

Med det vill jag bara säga att det är fråga om regeringen och Socialdemokraterna. Herr Godin nämnde bara regeringen.

Anf. 68 SIGGE GODIN (fp):

Herr talman! När regeringen gör upp med ett annat parti måste detta självfallet också ha ett visst inflytande. Jag förutsätter att Socialdemokraterna inte spolierar något enda arbetstillfälle. De hävdar ju alltid i debatten att de skall klara så många arbetstillfällen som möjligt. I så fall är det bara att pressa dem och se till att det blir maximal utdelning.

Jag känner arbetsmarknadsministern litet för väl för att veta att han inte skulle utnyttja det politiska tillfället. Men vi får väl studera fakta i veckan.

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Svar på fråga 1992/93:6 om avgiften för tillstånd att hålla torgmöte

Anf. 69 Statsrådet REIDUNN LAURÉN (-):

Herr talman! Göthe Knutson har frågat finansministern vad hon gör för att stoppa det orimliga avgiftsuttaget för tillstånd att hålla torgmöte, ett avgiftsuttag som i praktiken innebär att yttrandefriheten inskränks. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Låt mig först erinra om att riksdagen har beslutat att det för denna typ av ärenden skall tas ut avgifter i form av ansökningsavgift samt att principen full kostnadstäckning skall gälla som ekonomiskt mål för den verksamhet som avgifterna avser att täcka. De nya avgifterna är därför fastställda utifrån den tid det normalt tar att handlägga ärendena.

Enligt den nya avgiftsförordningen skall ansökningsavgift betalas för varje avgiftsbelagt ärende som en ansökan avser. Denna bestämmelse har visat sig kunna få till följd att avgiften för tillstånd att hålla torgmöte i vissa fall har kunnat bli 1 200 kr.

Jag kan hålla med Göthe Knutson om att det är orimligt att ett tillstånd för ett vanligt torgmöte skall kosta 1 200 kr, även om det skulle motsvara den faktiska kostnaden. Skyddet för yttrandefriheten måste enligt min mening i så fall få tillåtas väga tyngre än behovet av att staten får full täckning för sina hanteringskostnader. I Justitiedepartementet håller vi därför på att utarbeta ett förslag till en ändring som skall förhindra detta höga avgiftsuttag.

Anf. 70 GÖTHE KNUTSON (m):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Låt mig redan inledningsvis säga att det sannerligen inte är statsrådet Reidunn Lauréns fel att det har blivit så här.

Men man kan undra hur i all världen Riksrevisionsverket – som tydligen har ansvaret för de här föreskrifterna – har kunnat gå ut med så befängda föreskrifter.

Alltså: Ett helt vanligt torgmöte, eller ett möte på en gågata eller över huvud taget en sammankomst inför offentligheten med det budskap som demokratin medger och som är en grundsats för vårt demokratiska samhälle, nämligen yttrandefriheten, skall kosta minst 400 kr. Har man högtalare, kostar det ytterligare 400 kr. Delar man dessutom ut flygblad, kostar det 400

kr – det blir totalt 1 200 kr. Ute i polisdistrikten har man gjort sina tolkningar av det här. På olika håll har man kommit fram till att detta skall gälla vid ett tillfälle och inte som tidigare, dvs. att man får ett tillstånd som gäller upp till tio möten på en och samma plats.

Det har fram till den här förändringen i somras kostat 70 kr för upp till tio möten. Nu kostar det alltså, med flygbladsutdelning och högtalare, 10 x 1 200 kr enligt de tolkningar som på olika håll har gjorts.

Jag vägrar att tro att Polisen skulle vara så ineffektiv att det ens kan kosta 400 kr att utfärda tillstånd för möten vid tio tillfällen. Det här är oskäligt. Det är också skamligt och galet.

När räknar statsrådet med att Justitiedepartementet, som ju har fått ta över frågan och som så att säga skall rensa i rabatten, är klar med sin revide-ring?

Anf. 71 Statsrådet REIDUNN LAURÉN (-):

Herr talman! Jag vill bara säga att de 400 kronorna är en schablonmässigt beräknad kostnad. Kostnaden framräknades av RRV mot bakgrund av bl.a. den redovisning som gjorts av Rikspolisstyrelsen vad gäller ärenden som handläggs inom polismyndigheterna. Men i och för sig stämmer schablonen på ett ungefär.

Som jag tidigare sagt är 1 200 kr naturligtvis en orimligt hög kostnad. På den punkten är jag fullständigt ense med Göthe Knutson. Anledningen här är att man har tagit bort den begränsningsregel som tidigare gällde.

Syftet med de överväganden som jag tidigare nämnde att vi i Justitiedepartementet gör är att det i likhet med vad som gällt tidigare inte skall vara möjligt att ta ut mer än en avgift för en ansökan om tillstånd att anordna allmän sammankomst, även om ansökningen alltså innefattar andra saker som prövas enligt allmänna ordningsstadgan eller lokala ordningsstadgan. Man skall alltså återta den tidigare begränsningsregeln.

Beträffande tidsfrågan vill jag säga att jag hoppas att vi under hösten skall kunna lägga fram ett förslag.

Anf. 72 GÖTHE KNUTSON (m):

Herr talman! Tack för de kompletterande svaren.

Men inte bara jag utan också några hundra ombudsmän och mötesarrangörer – ja, egentligen är de kanske flera tusen, åtminstone under en aktivitetsperiod – samt människor i de politiska partierna eller i religiösa samfund undrar över detta. T.ex. Frälsningsarmén har ju just torgmöten. Jag utgår från att dessa också omfattas av den här orimliga föreskriften.

Vad kan regeringen och statsrådet göra för att, fram till dess att departementet är färdigt med sitt arbete, undvika att de här uttagen sker? Finns det möjlighet till någon form av moratorium här? Det gäller ju att undvika det som nu inträffar på många ställen – nämligen att möten kolliderar därför att man inte har råd med polistillstånd, och då kan det bli flera möten på en och samma plats.

Anf. 73 Statsrådet REIDUNN LAURÉN (-):

Herr talman! Vi har nog inga möjligheter att införa ett moratorium. Men vi skall skynda oss att få till stånd en ändring. Under mellantiden har myn-

digheterna möjlighet att återbetala sådana avgifter där man menar att ett uttag av full avgift skulle vara oskäligt. Om det finns särskilda skäl får myndigheten besluta om att betala tillbaka hela eller en del av avgiften. Jag förutsätter att myndigheterna kommer att begagna sig av den möjligheten.

Anf. 74 GÖTHE KNUTSON (m):

Herr talman! Det här var ett verkligt intressant och värmande svar!

Tolkar jag det hela rätt om jag drar följande slutsats, nämligen att de organisationer, partier, kårer inom Frälsningsarmén m.m., som har tvingats betala 400, 800, 1 200 kr, kanske flera gånger, kan få tillbaka sina pengar, dvs. mellanskillnaden från tidigare 70 kr?

Får jag passa på att ge statsrådet ett gott råd? Förlåt att jag är alltför prentiös. Gör föreskrifterna sådana att man inte skall behöva sitta ute i polisdistrikten eller i länen och göra tolkningar. Då blir tolkningarna olika på olika håll i landet, och då uppstår olikheter inför lagen. Jag utgår från att en borgerlig regering inte är benägen att bidra till något sådant.

Anf. 75 Statsrådet REIDUNN LAURÉN (-):

Herr talman! Jag förstår inte riktigt hur Göthe Knutson har tänkt sig det hela. Vem skulle då meddela tillstånd om det inte är polismyndigheten? Det är den myndigheten som har gjort det tidigare.

Anf. 76 GÖTHE KNUTSON (m):

Herr talman! Förlåt min oklarhet. Under sensommaren och hösten har den situationen inträffat att länspolismästarna har sammankallat polismästarna. De har sedan tolkat föreskrifterna i den här frågan. Det har inneburit att man på somliga håll "bara" har tagit ut 400 kronor i avgift för ett möte – även om det har varit med högtalare och utdelning av flygblad.

Vidare har det gjorts en tolkning av antalet tillfällen. Tidigare har det gått att få tillstånd för tio möten på en och samma plats för en enda summa. Det har nu slopats på vissa håll.

Det behövs alltså riktlinjer som gör att det räcker med att läsa innantill och att man inte behöver fundera.

Anf. 77 Statsrådet REIDUNN LAURÉN (-):

Herr talman! Ja, då förstår jag vad Göthe Knutson menar.

Det är litet tidigt för mig att i dag säga om det kommer att bli några riktlinjer eller inte, eftersom jag inte har funderat på den frågan tidigare.

Myndigheterna har möjlighet, om det finns särskilda skäl, att betala tillbaka hela eller en del av ansökningsavgiften. Det är något som tills vidare ligger inom varje myndighets eget skön att göra.

Jag vågar inte heller utlova att beloppet skall sänkas till 70 kr. Men det är klart att myndigheterna skall använda sig av den bestämmelsen.

Anf. 78 GÖTHE KNUTSON (m):

Herr talman! Tack ännu en gång, statsrådet.

Jag är övertygad om att man inom polisdistrikten eftersträvar sådan effektivitet att självkostnaden för det arbetet inte skall behöva vara mer än ett par

hundra kronor vid ett tillfälle. Det tar inte längre tid att ge tillstånd för tio möten på en och samma plats än för ett möte.

Dessutom hoppas jag att polisdistrikten, och framför allt länspolismästarna, tar till sig av det budskap som statsrådet Laurén har givit här. Jag tackar hjärtligt för det.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 1992/93:5
13 oktober 1992

Svar på frågor

14 § Svar på fråga 1992/93:25 om beloppsgränsen i atomansvarighetslagen

Anf. 79 Statsrådet REIDUNN LAURÉN (-):

Herr talman! Dan Ericsson i Kolmården har frågat näringsministern om han är beredd att föreslå lagstiftning som upphäver begränsningen av anläggningsinnehavarens ansvar för atomskador. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Sverige har ratificerat två konventioner som rör ansvaret för atomskador, nämligen Pariskonventionen och den s.k. tilläggskonventionen. Denna konventionsreglering ligger till grund för bestämmelserna i atomansvarighetslagen.

En innehavare av en atomanläggning i Sverige har ett ansvar som är begränsat till 1 200 miljoner kronor för varje atomolycka. Anläggningsinnehavaren är skyldig att vara försäkrad för skador upp till begränsningsbeloppet.

Avgörande för ansvarsnivån är enligt vad riksdagen tidigare har slagit fast att ansvaret för atomskador i första hand bör bäras av kärnkraftsindustrin men att ansvarsbeloppet inte kan sättas högre än att det kan täckas av försäkring.

Regeringen har noga följt utvecklingen på försäkringsmarknaden. Ansvarsbeloppet har höjts successivt, senast den 1 januari 1992. Kapaciteten på försäkringsmarknaden medger för närvarande inte en ytterligare höjning av ansvarsbeloppet.

I en överenskommelse, som slöts mellan Socialdemokraterna, Folkpartiet liberalerna och Centern i januari 1991 angående riktlinjerna för energipolitiken, konstaterades att det inte torde vara förenligt med Pariskonventionen att ålägga anläggningsinnehavaren ett obegränsat ansvar. Regeringen följer noggsamt den internationella utvecklingen på området, inte minst utvecklingen i Tyskland och inom EG. Jag är dock inte beredd att i nuläget föreslå några förändringar.

Anf. 80 DAN ERICSSON i Kolmården (kds):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka statsrådet för svaret.

Bakgrunden till min fråga är den nu gällande begränsningen av kärnkraftsindustrins ansvar vid en eventuell kärnkraftsolycka. Nu gällande ansvarsbelopp ger definitivt inte tillfredsställande skydd åt dem som drabbas vid en olycka. Som jämförelse kan nämnas att Strålskyddsinstitutet uppger att Tjernobylolyckan kostade Sovjetsamhället 200 miljarder svenska kronor.

De 1,2 miljarder kronor som utgör ansvarsbeloppet vid försäkring i Sverige är i det sammanhanget närmast felräkningspengar.

En aspekt på denna fråga är att den begränsade ansvarigheten för kärnkraftsindustrin snedvrider energimarknaden då skaderiskerna inte fullt ut belastar kärnkraften. Alternativa energikällor, som inte medför liknande risker, får ett sämre utgångsläge. Jag tycker att det är allvarligt.

Statsrådet säger i sitt svar att man i energiöverenskommelsen var överens om att det stred mot Pariskonventionen att ålägga innehavaren ett obegränsat ansvar. Men den faktiska situationen är ju annorlunda. Pariskonventionen har fastställt ett minimibelopp för skadeståndsansvar. Konventionsstaterna hindras definitivt inte från att fastställa högre belopp.

Tyskland, som har anslutit sig till Pariskonventionen, har upphävt det begränsade ansvaret i sin atomskadelagstiftning. EG-parlamentet föreslår i en resolution att EG-kommissionen bör lägga fram förslag om obegränsat skadeståndsansvar för ägare till kärnkraftsverk. Uppenbarligen är energiöverenskommelsens ord i det här avseendet överspelade.

När jag läser mellan raderna i statsrådets svar, kanske jag kan förvänta mig att regeringen tar initiativ till en förändring. Om regeringen nogsam följer den internationella utvecklingen, särskilt i EG och i Tyskland, är saken klar, dvs. ett förslag om obegränsat skadeståndsansvar för kärnkraftsbolagen vid en eventuell kärnkraftsolycka kommer snart att ligga på riksdagens bord. Går det möjligtvis att få en utfästelse av statsrådet?

Anf. 81 Statsrådet REIDUNN LAURÉN (-):

Herr talman! Jag skulle i det här sammanhanget vilja ta upp frågan om ersättningssystemet i Tyskland, eftersom det har anförts vid en jämförelse.

Anläggningsinnehavaren svarar för skador upp till 500 miljoner D-Mark. Den tyska staten svarar för skador mellan 500 miljoner D-Mark och 1 miljard D-Mark. Sedan svarar anläggningsinnehavaren för överstigande belopp utan gräns uppåt. Anläggningsinnehavarens ansvar över 1 miljard D-Mark behöver inte vara täckt av försäkring eller annan garanti. Man kan naturligtvis sätta ett frågetecken för hur pass värdefullt det ansvaret kan vara i olika sammanhang.

Som jag nämnde i mitt svar tidigare har man alltså i riktlinjerna för energipolitiken konstaterat att ett oförsäkrat ansvar inte torde vara förenligt med Pariskonventionen.

Det har varit en viss reaktion mot Tysklands tolkning av Pariskonventionen. Tyskland är den enda konventionsstaten som har gjort den tolkningen. Det finns, enligt min mening, anledning att avvakta reaktionen bland övriga konventionsstater när det gäller den tyska lösningen. Av det skälet är jag i dag inte beredd att föreslå ett oförsäkrat ansvar för anläggningsinnehavaren.

Anf. 82 DAN ERICSSON i Kolmården (kds):

Herr talman! Statsrådet hävdar att vi inte har samma synsätt när det gäller ansvaret och att det skall finnas en försäkringstäckning om det sker en olycka.

Jag undrar då återigen varför vi inte skulle kunna ha samma regler som Tyskland har infört och som nu också EG-parlamentet kräver att EG-kom-

missionen skall lägga fram förslag om? Jag tror inte att tveksamheten är så stor, om det nu är så att EG-parlamentet också går på den linjen.

Om ett obegränsat ansvar införs kommer intresset från kärnkraftsindustrins sida att driva skröpliga och åldersstigna reaktorer att minska. Det måste vara en fördel för den politik regeringen för, nämligen att kärnkraften skall fasas ut, att alternativa energikällor skall fasas in och att sparandet skall öka. Detta är ett viktigt led i att ge kärnkraftsindustrin klara besked, dvs. att industrin själv får bära ansvaret vid en eventuell olycka.

Anf. 83 Statsrådet REIDUNN LAURÉN (-):

Herr talman! Kärnkraftsindustrin i Sverige är ju synnerligen ansvarsfull. Jag tror inte att vi behöver tala om dåliga kärnkraftverk osv. när det gäller Sverige.

Vi har tidigare inte ansett det vara förenligt med Pariskonventionen att ha ett oförsäkrat ansvar. Jag tycker att vi skall avvakta och se hur övriga konventionsstater ställer sig till Tysklands tolkning. Det gäller även hur EG kommer att ställa sig till frågan – vilket inte alls är klart.

Anf. 84 DAN ERICSSON i Kolmården (kds):

Herr talman! Jag vill även ta upp en annan aspekt.

I propositionen om atomansvaret 1991 stod det att utgångspunkten för den svenska lagstiftningen är att kostnaderna för atomskador i första hand skall bäras av kärnkraftsindustrin. Lagstiftningen borde faktiskt följa detta. Jag menar att det här inte finns någon konsekvens.

En annan aspekt är att den nuvarande ansvarsbegränsningen stämmer dåligt överens med viktiga miljö- och energimål. Där finns PPP-regeln, dvs. att förorenaren skall betala. Incitamentet för att utveckla kärnkraften saknas. Det blockerar utvecklingen av bioenergin. Reglerna begränsar rättigheterna för offren att vid en eventuell olycka erhålla en adekvat ersättning. Det finns också andra aspekter.

Statsrådet sade i sitt svar att regeringen nogsamt följer den internationella utvecklingen på området. Tyskland och EG ges som exempel. Det är där man nu avskaffar denna regel. Varför kan inte regeringen ta initiativ med en gång?

Anf. 85 Statsrådet REIDUNN LAURÉN (-):

Herr talman! Jag kan bara upprepa vad jag tidigare har sagt. Vi följer utvecklingen. Om man inom EG är beredd att gå med på ett obegränsat ansvar utan försäkring, får vi naturligtvis ta hänsyn till det.

Anf. 86 DAN ERICSSON i Kolmården (kds):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för det sista beskedet. Det gav en klar antydning om att inriktningen kommer att bli densamma som på kontinenten. Då har vi kommit en bra bit på väg.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 1992/93:5
13 oktober 1992

Svar på frågor

15 § Svar på fråga 1992/93:9 om asylpolitiken

Anf. 87 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Herr talman! Sten Andersson i Malmö har med anledning av Sveriges ekonomiska situation och det stora antalet asylsökande frågat mig om jag är beredd att verka för en asylpolitik där asyl endast beviljas utlänningar, vilka kan återropa flyktingskäl enligt Genèvekonventionens definition.

Det är riktigt att antalet asylsökande nu överstiger det antal som fanns i landet i december 1989, då den socialdemokratiska regeringen med stöd av ett regeringsbeslut i ett enskilt ärende den 13 december 1989, införde en ordning enligt vilken de facto-flyktingar fick asyl endast om det förelåg ett särskilt starkt skyddsbehov.

Den nuvarande regeringen uttalade i ett enskilt ärende, den 19 december 1991, att de särskilda skäl som avsågs i regeringsbeslutet från den 13 december 1989 inte längre skulle beaktas. Denna bedömning gjordes med hänsyn dels till den faktiska situation inom mottagnings- och utredningssystemet som då förelåg, dels till rättssäkerhetsintresset. Regeringen anser att man bäst främjar rättssäkerheten om den enskildes skyddsbehov underställs en strikt tillämpning av utlänningslagens bestämmelser.

Inströmningen av asylsökande till Sverige har under det senaste året varit större än någonsin tidigare, och mottagningssituationen är i dag en helt annan än den var i december förra året. Detta beror helt på den tragiska utvecklingen i det forna Jugoslavien. Inströmningen av asylsökande från andra länder har fortsatt att minska under året. Jag är alltså inte beredd att verka för en återgång till tillämpningen av de regler som gällde enligt det s.k. 13 december-beslutet.

Anf. 88 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Herr talman! Jag tackar för svaret. Låt mig först säga att jag inte är helt övertygad om att demokrati alltid innebär att folkmajoritetens åsikt i alla ärenden blir gällande.

I december 1989 beslutade dåvarande regeringen, med stöd av Moderaterna och Centerpartiet, att asyl i huvudsak skulle beviljas enbart konventionsflyktingar. Två år senare återtog den nuvarande regeringen det beslutet. Nu skall vi förvisso i morgon ha en debatt om flyktingpolitiken i kammaren. Det kommer att bli fler sådana debatter framöver, så jag skall inte bli långrandig. Jag vill ändå konstatera en sak. I det ekonomiska läge som Sverige i dag befinner sig i anser man sig alltså ha råd att bedriva en asylpolitik som är, tror jag, generösast i Europa, i alla fall överlägset generösast i Norden.

Då skulle jag vilja ställa en fråga till statsrådet: Har statsrådet förståelse för att många människor – jag kan säga garanterat många människor – i dag har svårt, mot bakgrund av de problem som svenska folket i dag upplever, att förstå att vi i Sverige även framöver skall bedriva kanske Europas generösaste asylpolitik?

Anf. 89 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Herr talman! Jag har förståelse för att människor kan tycka att vi i större utsträckning borde göra gemensamma bedömningar i Europa när det gäller

den delvis nya situation som vi har i Europa i dag. Genèvekonventionen kom ju till efter andra världskriget och speglade situationen då. Det finns ett behov av mer gemensamma uppträdanden och gemensamt ansvarstagande i Europa för den delvis nya situation som vi nu ser exempel på i Jugoslavien. Jag är övertygad om att vi kommer att få andra exempel under de kommande åren. Det är bakgrunden till att vi från svensk sida mycket aktivt i olika internationella fora driver frågan om ett gemensamt europeiskt ansvarstagande.

I avvaktan på det är det ingenting att skämmas för att vi i Sverige har liberala regler för asylsökande. Jag vill också säga att det är en felaktig beskrivning att påstå att Sverige har de mest generösa invandringsreglerna i Europa.

Anf. 90 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Herr talman! Jag talar inte om invandringspolitik utan om asylpolitik. Det är två helt skilda saker, det borde statsrådet veta om.

Jag fick inget direkt svar på frågan om statsrådet tycker att vi fortfarande, mot bakgrund av det läge som vi har i dag, skall bedriva en asylpolitik som definitivt är generösast i Norden och bland de mest generösa i Europa.

Jag har ytterligare en fråga till statsrådet: Tror statsrådet verkligen på fullt allvar att den asylpolitik som vi bedriver i dag i Sverige är någonting som andra länder i Europa kommer att införa?

Anf. 91 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Herr talman! Vi har inte något gemensamt ansvarstagande i Europa när det gäller den nya typ av flyktingströmmar som söker sig från de östra delarna till de västra delarna av Europa. Det är en stor brist. Inte minst mitt parti, Folkpartiet liberalerna, har hävdat under hela 80-talet att det finns behov av en gemensam politik. Där finns det brister, som regeringen nu har tagit itu med genom ett mycket aktivt arbete gentemot andra europeiska stater.

Jag är alldeles övertygad om att det finns önskemål hos det svenska folket om att asylpolitiken skall bedrivas effektivt och till så låga kostnader som möjligt. Det är också bakgrunden till de beslut som regeringen fattade i torsdags vad gäller bidrag m.m. till de asylsökande.

Anf. 92 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Herr talman! Att svenska folket hoppas att man skall bedriva effektiv flyktingpolitik till så låga kostnader som möjligt tror jag att alla vet. Det behöver inte nämnas här.

Fortfarande fick jag inget svar på min fråga: Tror statsrådet att andra länder ute i Europa kommer att acceptera den flyktingpolitik som vi bedriver i dag i Sverige, eller är det så att de svenska politikerna har ensamrätt på att låta skattebetalarna betala mer för asylpolitiken än vad man gör i andra länder?

Anf. 93 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Herr talman! Om Sten Andersson kan beskriva för mig exakt vilken asylpolitik samtliga stater i Europa har, skall jag kommentera den beskrivningen land för land. Sten Andersson vill försöka göra troligt att Genèvekonventio-

nens definition på flyktingar skulle vara någon absolut norm. Så är det definitivt inte. Varje land har möjlighet att lägga fast den nivå som landet vill ha när det gäller att tolka Genèvekonventionen. Det finns många europeiska länder som gör en generösare tolkning av Genèvekonventionens bestämmelser än vad vi gör i Sverige.

Anf. 94 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Herr talman! Det stämmer säkert. Men vi kan konstatera att under de senaste tre åren mindre än 10 % av dem som fått asyl i Sverige har kunnat kallas för konventionsflyktingar enligt Genèvekonventionens definition. Vad gäller det enskilda landets tolkning och generositet i asylfrågan är det bara att titta på våra grannländer. Det måste finnas någon förklaring till att Danmark, Norge och Finland beviljar asyl i ett betydligt mindre antal fall än vad vi gör i Sverige. Folk måste väl anse att deras regler är mindre generösa än dem som vi tillåter oss att ha i Sverige.

Anf. 95 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Herr talman! Det finns länder i Europa som har tagit emot fler asylsökande från Jugoslavien än vi, också i förhållande till sin folkmängd. Men vad Sten Andersson nu tar upp är besluten om vilka som får stanna i Sverige. Där vet Sten Andersson lika väl som jag att många av dem som får stanna har fått stanna av s.k. tidsrelaterade skäl, vistelsetidsskäl, dvs. om man väntat på beslut under en viss angiven tid har man fått stanna i Sverige. Dessa tidsrelaterade villkor har regeringen avskaffat.

Anf. 96 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Herr talman! Jag tackar för det.

Överläggningen var härmed avslutad.

16 § Svar på fråga 1992/93:13 om flyktingmottagandet m.m.

Anf. 97 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Herr talman! Gullan Lindblad har frågat mig om regeringen, mot bakgrund av den extrema flyktingsituationen, kommer att tillsätta en parlamentarisk utredning för översyn rörande flyktingmottagandet och utlänningslagstiftningen.

Jag vill börja med att säga att jag berörde denna fråga i kammaren redan förra veckan.

Som Gullan Lindblad påpekar gör en särskild utredare nu en översyn av delar av utlänningslagstiftningen, bl.a. vad gäller hur man bör förhålla sig i massflyktsituationer. I denna del kommer uppdraget att redovisas under oktober.

Men även i övrigt finns det nu anledning att se närmare på utlänningslagens allmänna regler rörande utlänningars skyddsbehov. Regeringen avser därför att under detta budgetår tillsätta en parlamentariskt sammansatt kommitté för att göra en översyn av flyktingpolitiken. Översynen skall göras

med hänsyn tagen till den pågående dialogen i det europeiska samarbetet på detta område.

Hela flyktingmottagandet utsätts för närvarande givetvis för ytterst hårda påfrestningar. Men brister i det svenska flyktingmottagandet har blivit tydliga redan innan den nu aktuella situationen uppstod. Långa förläggningstider kan leda till passivisering och långvarigt bidragsberoende och kan motverka integrationen i det svenska samhället. Det finns också anledning att öka flexibiliteten i mottagandet liksom att få ett ökat engagemang av frivilligorganisationer, privata entreprenörer och kommuner. Dessa frågor utreds redan av en särskild utredare. Betänkandet kommer att lämnas under året.

Det rör sig i detta sammanhang till stor del om att finna praktiska lösningar på praktiska problem. Den principiella målsättningen, att på ett värdigt sätt ta emot asylsökande, kvarstår givetvis. Det finns därför inte på samma sätt som beträffande översynen av asylreglerna skäl för en parlamentarisk medverkan i översynen. Dessutom är det, både för de asylsökandes skull och med hänsyn till kostnaderna, av vikt att förändringar i mottagandet kan göras snabbt. En parlamentarisk utredning skulle fördröja nödvändiga förändringar.

Anf. 98 GULLAN LINDBLAD (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka invandrarminister Birgit Friggebo för svaret på min fråga. Det är alldeles riktigt att vi delvis diskuterade den här frågan den 8 oktober i anledning av invandrarministerns information om de åtgärder som regeringen hade vidtagit. Jag skrev min fråga den 6 oktober, även om den kanske inte blev registrerad förrän den 8. Jag visste inte då att regeringen hade fattat beslut i ärendet. Men jag tycker nog att det finns skäl att då och då diskutera de flyktingpolitiska frågorna, eftersom de är bland de mest brännande utöver de rent ekonomiska frågorna i Sverige för närvarande. Att det finns ett stort intresse visas av att fler frågor om asylpolitiken har ställts till i dag.

Jag sticker inte under stol med att jag i långa stycken delar den uppfattning som Sten Andersson framförde tidigare, nämligen att grunden för svensk asylpolitik borde vara FN-konventionen, men med en generös bedömning. Både invandrarministern och jag är säkert på det klara med att dagens regler inte riktigt stämmer med verkligheten. Jag tycker att det är bra att en parlamentarisk beredning kan få se över asylfrågorna. Har man lyckats komma överens om de svåra ekonomiska frågorna, borde ju kloka människor kunna hitta en utlänningslag och en asyllagstiftning som stämmer bättre överens med dagens förhållanden men som samtidigt är humanitär och bra.

Om jag har förstått det rätt kommer en parlamentarisk kommitté att se över asylreglerna, medan en enmansutredare delvis skall ta upp det som riksdagens revisorer har kommit fram till, vilka ju efterlyser en ordentlig översyn av hela flykting- och invandrapolitiken. Tyvärr kommer vi ofta inte längre än att diskutera asylregler och asylpolitik. Hela flyktingomhändertagandet och invandrapolitiken är oerhört viktiga frågor, vilket riksdagens revisorer också påpekat.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 1992/93:5
13 oktober 1992

Svar på frågor

17 § Svar på fråga 1992/93:14 om flyktingpolitiken

Anf. 99 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Herr talman! Gullan Lindblad har frågat mig när regeringens förslag till förändringar rörande flyktingpolitiken, t.ex. tillfälliga uppehållstillstånd, kommer.

Jag vill börja med att säga att jag har berört även denna fråga i kammaren redan förra veckan.

Socialförsäkringsutskottet uttalade i ett pressmeddelande den 13 augusti i år bl.a. att möjligheten att ge någon form av temporärt uppehållstillstånd måste utredas med stor skyndsamhet.

En särskild promemoria om tillfälligt skydd för medborgare i det forna Jugoslavien har upprättats i Kulturdepartementet. Denna promemoria skickades i förra veckan ut till berörda organisationer och myndigheter. Jag har också kallat till en s.k. hearing den 20 oktober för att diskutera promemorian. Avsikten är att utifrån bl.a. de synpunkter som då kommer fram ta ställning till om en proposition skall föreläggas riksdagen.

Vad gäller flyktingpolitiken i övrigt avser regeringen, som jag nyss framhöll i mitt svar på Gullan Lindblads förra fråga, att under budgetåret tillsätta en parlamentariskt sammansatt kommitté för att göra en översyn av de allmänna reglerna i utlänningslagen rörande utlänningsars skyddsbehov.

Anf. 100 GULLAN LINDBLAD (m):

Herr talman! Tack även för det här svaret. Det var med en viss förvåning som vi i socialförsäkringsutskottet konstaterade att det i propositionsförteckningen inte fanns något som helst förslag från Kulturministeriet vad gäller flyktingpolitiken. Så kom ministern med den information som lämnades förra veckan. Så långt var det bra.

Nu hänvisar invandrarministern till utskottets uttalande den 13 augusti. Vi hade förvisso diskuterat dessa frågor tidigare bl.a. i Flyktingpolitiska rådet, som invandrarministern tycks sätta stor tilltro till, något förvånande större tilltro än till ett enigt utskott, som ju vill ha frågan om temporära uppehållstillstånd till riksdagens bord.

Vilka kommer att delta i den hearing som skall hållas? Jag tycker nog att det är riksdagens utskott som är allra viktigast. Det vill jag gärna ha sagt.

När det gäller den parlamentariskt sammansatta kommittén vill jag ställa en fråga till statsrådet: När kommer direktiven till denna? När får man sätta i gång med arbetet?

Jag vill dock protestera litet mot vad som sades tidigare om att den kommittén skulle fördröja frågan. Jag vill erinra om att sjuklönekommittén, den som skulle utreda dessa svåra frågor, hade sex veckor på sig att komma fram till mycket genomgripande förändringar i lagstiftningen. Tillsätter man folk som kan frågorna, är jag övertygad om att vi ganska snabbt skulle kunna komma fram till kloka förslag.

Jag frågar igen: I vilken utredning kommer riksdagens revisorers alla frågeställningar att tas upp? Är det i enmansutredningen eller i den parlamentariskt sammansatta kommittén? Jag tycker att man har tillsatt litet för många

enmansutredningar. Det är viktigt att riksdagens majoritet får säga sitt i dessa frågor.

Prot. 1992/93:5
13 oktober 1992

Svar på frågor

Anf. 101 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBØ (fp):

Herr talman! Alla förändringar i politiken föreslås i form av propositioner till riksdagen, och det är riksdagen som har det avgörande inflytandet och fattar det slutgiltiga beslutet. Sedan är regeringen skyldig att bereda olika ärenden. De kan beredas på olika sätt.

När det gäller frågan om tillfälliga uppehållstillstånd har Kulturdepartementet mycket snabbt satt i gång arbetet och tagit fram en promemoria, som skall beredas genom en s.k. hearing den 20 oktober. Detta görs för att snabba på hela beredningsarbetet. Normalt skulle man ju annars gå ut med en remiss av olika förslag.

De som kommer att delta i hearingen är flyktingorganisationer, olika juridiska instanser, Invandrarverket och andra berörda organ som innehar särskild kompetens och kunskap på det här området. Det är alltså ett led för att så småningom ta ställning till om den här frågan skall föras till riksdagen. Vi har verkligen utrett frågan med stor skyndsamhet. Det kommer efter hearingen att föras diskussioner inom regeringen och regeringspartierna. Jag förutsätter att regeringspartierna kommer att ta kontakt med sina riksdagsgrupper när det gäller att bedöma om frågan skall föras fram i form av proposition till riksdagen eller inte.

Låt mig säga att många av dessa organ, som är kompetenta på det här området, inte minst Flyktingpolitiska rådet, har varit skeptiska till att införa ett nytt institut som skall gälla för dem som kommer från krigsområden i Jugoslavien. Bakgrunden är att man vill avlasta hela asylprövningssystemet.

Anf. 102 GULLAN LINDBLAD (m):

Herr talman! Det är bra att regeringen har utrett, men jag blev litet orolig när invandrarministern använde uttrycket "så småningom", eftersom detta är en fråga som brådskar. Alla frågor om förändringar i asylpolitiken, flyktingpolitiken och invandrapolitiken brådskar verkligen. Därför är det väldigt viktigt att man förankrar dessa frågor hos riksdagens partier.

Jag sätter naturligtvis stort värde på Flyktingpolitiska rådet, men det är viktigare att invandrarministern vet att riksdagens beslutande utskott ändå är enhälligt i frågan om tillfälliga uppehållstillstånd.

Vid Flyktingpolitiska rådets sammanträde den 1 juli, som jag var närvarande vid – jag kunde tyvärr inte närvara vid sammanträdet den 1 september –, var det tre företrädare för riksdagens partier som uttalade sig för ett förslag av den här typen. Det är organisationerna som har strävat emot.

Jag vidhåller att det är riksdagens partier som är de viktiga, även om det kan vara bra att lyssna till organisationer. Men först och främst: Hör på vad vi i de olika partierna har för åsikter!

Anf. 103 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBØ (fp):

Herr talman! Partierna är företrädare i Flyktingpolitiska rådet. Jag skall inte kommentera hur närvaron såg ut och vad som sades under det senaste sammanträdet. Men partierna har alla möjligheter att föra fram sina syn-

punkter i Flyktingpolitiska rådet. Jag lyssnar med stor uppmärksamhet på de olika synpunkter som kommer fram.

Herr talman! För att det inte skall råda några oklarheter har jag nogsammt läst pressmeddelandet från socialförsäkringsutskottet, där det står att man vill att frågan om tillfälliga uppehållstillstånd skall utredas med största skyndsamhet, vilket också departementet har gjort. Vidare sägs det att utskottsledamöterna anser det också utomordentligt angeläget att förslag om åtgärder i den aktuella flyktingsituationen föreläggs riksdagen i så god tid att det kan behandlas i höst.

Vi kom dock fram till slutsatsen att många av de nödvändiga åtgärderna inte behövde föras till riksdagen, utan regeringen har själv fattat beslut i dessa frågor. Någon beställning från riksdagspartierna av ett förslag om tillfälliga uppehållstillstånd kan jag inte utläsa ur socialförsäkringsutskottets pressmeddelande.

Anf. 104 GULLAN LINDBLAD (m):

Herr talman! Ett enhälligt utskott ansåg att kulturdepartementets behandling av frågorna dröjde ovanligt länge. Det är klart att en utredning tar tid, men jag blev förvånad när jag hörde att utredaren inte hade fått regeringens uppdrag att ta sig an just den här speciella frågan. Därför uttalade vi i utskottet gemensamt att vi, eftersom frågan var så viktig, ville att den skulle finnas på riksdagens bord vid riksmötets början. Vi efterlyste även förslag till andra åtgärder, men det kom inget förslag.

Regeringen har nu fattat vissa beslut, vilket är bra. Jag vill dock ge invandrarministern rådet att det inte bara är att lyssna till vad som sägs i de slutna rummen och inom organisationerna. Det är först och främst riksdagens partier som skall ha det avgörande inflytandet i dessa frågor.

Anf. 105 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Herr talman! Jag undrar om inte Gullan Lindblad blandar samman två saker. Redan i våras tillsattes en utredning under Per-Erik Nilssons ledning, som skulle arbeta med frågan om massflyktssituationer. Som ett led i att möta en eventuell massflyktssituation har Per-Erik Nilsson också till uppgift att se på frågan om temporära uppehållstillstånd. Detta är ett mer långsiktigt arbete som behöver remitteras, eftersom de förslag som man kommer fram till kan beröra grundlagen.

Utöver denna utredning har departementet självt tagit fram ett förslag beträffande temporära uppehållstillstånd avseende flyktingar från Jugoslavien. Detta arbete har skett under mycket kort tid.

Anf. 106 GULLAN LINDBLAD (m):

Herr talman! Vi i utskottet har informerats, eftersom vi själva har begärt information från bl.a. Per-Erik Nilsson. Han sade att han hade för avsikt att lämna ett förslag till regeringen. Vi undrade då förvånat om han inte hade fått regeringens uppdrag att snabbutreda just den här delen, men det hade han inte. Det var därför som vi gjorde vårt uttalande.

Det är bra att det nu är utredningar på gång. Men kom med förslagen mycket snabbt till riksdagen! Det är ändå där som besluten skall fattas.

Jag vet fortfarande inte vem det är som skall leda utredningen i anledning av riksdagens revisorers uttalanden, där man är mycket kritisk till just invandrapolitiken och till att människor får vänta så länge på arbete. Är det enmansutredaren som har detta uppdrag? Riksdagens revisorer är också mycket kritiska till hur bidragspengarna till kommunerna används. Kommer denna fråga att tas upp av enmansutredaren eller ingår den i den parlamentariska utredningen?

Anf. 107 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Herr talman! Frågan om vad som händer när en asylsökande har fått uppehållstillstånd i Sverige och därefter ingår inte i någon av de hittills nämnda utredningarna.

Anf. 108 ANDRE VICE TALMANNEN:

Jag medger ytterligare ett inlägg från vardera sidan.

Anf. 109 GULLAN LINDBLAD (m):

Herr talman! Då ber jag å det varmaste att kulturministern verkligen tar hand om det resultat som den här utredningen kommer fram till. Som jag tidigare sade diskuterar vi tyvärr enbart asylpolitik, men riksdagens revisorer har nu gått igenom bl.a. arbetsmarknadspolitiska frågor, svårigheterna att få arbete och hemspråksundervisning, något som ofta brukar diskuteras i denna kammare. Utred också hemspråksundervisningen mycket snabbt! Tillsätt gärna en parlamentarisk snabbutredning! Då lovar jag att det skall komma ett bra förslag.

Anf. 110 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Herr talman! På en del av dessa punkter föreligger redan utredningsförslag. Beträffande diskriminering i arbetslivet har det avlämnats ett utredningsförslag till mig så sent som för någon vecka sedan. I fråga om förändringar i hemspråksundervisningen pågår en översyn inom utbildningsdepartementet. Alla frågor är inte nya, och därför är det inte säkert att man behöver tillsätta en stor utredning som skall ta upp samtliga de frågor som riksdagens revisorer har arbetat med. Jag välkomnar den genomgång av invandrapolitiken som riksdagens revisorer har gjort.

Överläggningen var härmed avslutad.

18 § Svar på frågorna 1992/93:15 och 31 om behandlingen av vissa kosovoalbaners asylansökan m.m.

Anf. 111 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Herr talman! Wiggo Komstedt har frågat mig vilka åtgärder jag har vidtagit mot de asylsökande som slog sönder en flyktingförläggning i Koppom. Göthe Knutson har med anledning av skadegörelsen på flyktingförläggningen frågat mig hur länge det dröjer innan de misstänkta asylansökan är behandlad och utvisning verkställd. Jag besvarar frågorna i ett sammanhang.

I ett rättssamhälle får ingen enskild eller grupp dömas eller läggas handlingar till last utan att skuldfrågan är klarlagd och fastställd. Skadegörelsen vid flyktingförläggningen är således en fråga för polis, åklagare och domstol. Den pågående polisutredningen av händelserna i Koppom är ännu inte avslutad.

Det är Invandrarverket som är beslutande myndighet i ärenden om uppehållstillstånd. Invandrarverket fattar sina beslut helt självständigt. Vid asylprövningen skall Invandrarverket väga in vandelssynpunkter.

Jag är således förhindrad att vidta några åtgärder mot dem som vistades på förläggningen i Koppom i samband med skadegörelsen.

Däremot har jag från Invandrarverket erfarit att verket avser att inom kort pröva asylansökningarna från dem som vistades på förläggningen. I några fall har beslut redan fattats.

Regeringen ser allvarligt på att antalet inbrott, stölder och skadegörelser har ökat i områden runt flyktingförläggningar. Mot den bakgrunden samman kallade jag för en dryg månad sedan representanter för riksåklagaren, Rikspolisstyrelsen, Invandrarverket och Utlänningsnämnden till ett möte. Då diskuterades hur vi med gemensamma krafter bäst skall reagera mot och stävja oönskade och kriminella beteenden bland asylsökande.

Anf. 112 WIGGO KOMSTEDT (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka fru statsrådet för svaret.

Svensk flyktingpolitik är med rätta utsatt för kritik och föremål för stort intresse. För att de som verkligen har skäl att få stanna i Sverige skall få rimliga förhållanden måste man ta i med hårdhandskarna när det gäller de flyktingar som begår brott. Sverige får inte bli ett frihandelsområde för internationell brottslighet.

Nu behövs det inte några långvariga utredningar, utan det behövs beslut och handling. Om regeringen ser allvarligt på problemen, som statsrådet skriver i svaret, finns det verkligen anledning att ta tag i dem. Om man inte gör det nu och om man inte tar itu med dem som är kriminella, kommer man inte heller att få något gehör från människorna för att ta hand om dem som verkligen behöver tas om hand. Snart är det inte någon som lyssnar på den argumenteringen.

Att statsrådet i dag i tidigare svar har åberopat att statsrådet besvarade flyktingfrågor här i kammaren i förra veckan tyder på att det här framförs synpunkter som verkligen engagerar medborgarna och väljarna.

Om man är en verklig flykting, tror jag inte att man ställer så stora krav på boendet, vilket ändå är ganska hyggligt överallt i vårt land. Om man slår sönder en flyktingförläggning för att man inte får bo på hotell, delar jag uppfattningen hos den förkrossande majoritet av svenska folket som i de fallen säger: Vänd bussen. Låt den gå tillbaka till hemlandet, om det finns bättre hotell där.

Anf. 113 GÖTHE KNUTSON (m):

Herr talman! Jag tackar invandrarministern, tillika kulturministern, för svaret.

Det är närmast en självklarhet att Koppomfallet dess värre leder till flyk-

tingfientlighet. Man kan också notera att kosovoalbanerna på denna herrgård i Värmland tidigare hade bott på ett hotell. De var väldigt missbelåtna med att de hade förflyttats från detta hotell, som uppenbarligen var komfortabelt, till en mindre komfortabel byggnad – låt vara att den kallas för herrgård. För den sakens skull tyckte några av kosovoalbanerna – hur många vet vi inte – att de skulle ge uttryck för sitt missnöje med Sverige, vilket förmodligen var avsikten. Det lär inte ha varit alkohol eller några andra droger som utlöste den här bärsärkagången, där man slog sönder en del av inredningen.

Jag vill i det sammanhanget fråga statsrådet: Är det möjligt att ge sådana direktiv från regeringen och från statsrådets eget departement, som innebär att man inte skall placera asylsökande i en alltför luxuös miljö, vilket i sin tur kan leda till att de sedan anser sig skamligt behandlade av det svenska samhället? Jag hörde häromdagen ett uttalande i den riktningen.

Det är något märkligt, när statsrådet säger att polisutredningen ännu inte är avslutad. Men tolkningen är att sedan förövarna har skingrats och nya familjer har flyttat in i herrgården, har inte polisen något mer att fråga om. Dessa kosovoalbans taktik är att skydda varandra genom att påstå att de varken har sett eller hört någonting. De förnekar att de över huvud taget har gjort sig skyldiga till någonting.

Anf. 114 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Herr talman! Jag är övertygad om att Wiggo Komstedt har rätt i sin förmödan att det finns risk för att den här typen av händelser kan leda till att svenska folkets generositet och benägenhet när det gäller att ta emot asylsökande i Sverige minskar. Det är naturligtvis beklagligt att de som har gjort sig skyldiga till detta belönar svensk generositet på detta sätt. Jag har uppfattat att både Wiggo Komstedt och Göthe Knutsson har velat ta detta tillfälle i akt för att göra den typen av deklarationer. Jag tror att det är viktigt att vi gör sådana deklarationer.

Samtidigt är det naturligtvis också viktigt att man utreder och beivrar brott. Detta var en av bakgrunderna till de diskussioner som jag för någon månad sedan förde med företrädare för de olika myndigheterna. Vi konstaterade då att det var brukligt med åtalseftergift vid viss typ av smärre brottslighet, både när det gäller svenskar och i fråga om asylsökande. Där har det nu i vissa avseenden skett en uppstramning.

Man kan också notera att de olika berörda myndigheterna, inte minst Invandrarverket, själva har börjat att se över vad som kan göras för att stävja brottslighet, så att man inte låter olika typer av kriminalitet florerar utan att någon reagerar.

Sedan vill jag bara något kommentera frågan om att bo lyxigt eller inte. Inom Invandrarverket har man lagt ned mycket arbete på att skaffa fram förläggningar, och många av dessa förläggningar är inte särskilt lyxiga. Det rör sig om nedlagda militärförläggningar – vissa flyktingar har fått bo i tält –, om tomma lägenheter, om utrymda sjukhus och liknande. Man bor ganska trångt: 6–10 personer i ett rum, där det ibland inte finns några sängar, utan man får ligga på madrasser direkt på golvet. Jag tycker att det är viktigt att informera också om detta, eftersom många uppenbarligen tror att de asylsökande bor väldigt lyxigt, men så förhåller det sig inte.

Anf. 115 WIGGO KOMSTEDT (m):

Herr talman! Jag bor ute på landet. Det finns ett antal mindre gårdar där. Det är inte några hypermoderna anläggningar. Det finns t.o.m. sådana som saknar badrum och toalett inne. För dessa människor höjer vi bensinskatten. Bilen är deras enda sätt att transportera sig, eftersom det inte finns några allmänna kommunikationer. Dessa människor reagerar våldsamt när vi inte gör några besparingar inom flyktingpolitiken. När de därutöver får läsa att flyktingar inte accepterar att bo under förhållanden som är bättre än de förhållanden som många svenskar bor under är gränsen nådd.

Jag har ett civilt jobb. Det är ganska bra. Jag är där varje vecka så mycket som jag hinner. Det är min värdemätare. Där möter jag montörer, kontorister, försäljare, chaufförer, åkare, m.fl. De har samfällt inställningen att vi är alldeles för slappa. Jag, som kanske ändå är litet annorlunda och tuffare i detta sammanhang, bedöms av dem nu vara en person som velar i flyktingpolitiken, trots att jag har denna uppfattning. Detta ger en liten bild av svenska folkets uppfattning.

Än en gång vill jag säga: Om vi inte tar tag i dessa problem kommer vi inte heller att ha någon möjlighet att hjälpa dem som verkligen har behov.

Anf. 116 GÖTHE KNUTSON (m):

Herr talman! Jag delar helt statsrådet Friggebos uppfattning om att det är fel att ge åttelseftergift till någon därför att denna person kommer från ett annat land. Vi är förvisso alltför slappa även gentemot svenska medborgare. Men det sker en uppstramning i fråga om detta. Signalerna nu från statsrådet Friggebo och regeringen är enligt svaret att regeringen ser allvarligt på att antalet inbrott, stölder och skadegörelser har ökat i områden runt flyktingförläggningar.

Jag vill poängtera att kosovoalbanerna från denna förläggning i herrgårdens i Koppom enligt tidningsuppgifter skingras till andra förläggningar. Det är naturligtvis bra på sitt sätt. Men då får inte polisen släppa taget. Jag skall ställa en fråga till statsrådet. Vill statsrådet hålla med mig om att det skall ges signaler till Invandrarverket och polisen som innebär att de inte ger upp detta? Om man gör det är det detsamma som en åttelseftergift.

Anf. 117 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Herr talman! Göthe Knutson vet att jag är förhindrad att ge sådana direktiv. Men jag utgår från att polisen fullgör sin skyldighet.

Som jag sade tidigare kommer Invandrarverket att fatta beslut beträffande asylansökningarna inom kort, och några beslut har redan fattats.

Anf. 118 GÖTHE KNUTSON (m):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för en positiv inställning till att man tar itu med dessa frågor.

Jag vill begagna mig av detta tillfälle för att direkt till Invandrarverket, vars generaldirektör Christina Rogestam är mycket lyhörd för situationen på detta område, framföra kravet att man, eftersom det är risk för att polisen i praktiken, om inte formellt, har lagt ned dessa förhör, ser till att dessa förhör fortsätter på de flyktingförläggningar där de personer som har varit med om

detta finns. Då kanske man också får fram sanningen. Risken för att bli betraktad som tjallare kan ju ha funnits så länge personerna i fråga var på denna herrgård. Detta är angeläget, inte minst med tanke på alla dem som verkligen är flyktingar och behöver en fristad i Sverige. Dem skall vi slå vakt om. Det är andra som förstör för dem.

Överläggningen var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslöt kl. 16.34 på förslag av andra vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 18.00.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 18.00.

19 § Svar på fråga 1992/93:26 om skärgårdsbefolkningens rätt till fiske

Anf. 119 Jordbruksminister KARL ERIK OLSSON (c):

Herr talman! Kent Olsson har frågat vilka förändringar i utredningens förslag om enklare fiskebestämmelser jag är beredd att göra så att skärgårdsbefolkningens urgamla rätt att fiska inte begränsas.

Jordbruksdepartementet presenterade i juli månad i år en promemoria (Ds 1992:70) om enklare fiskebestämmelser. I promemorian lämnas förslag till en ny fiskelag och en ny fiskeförordning. Förslagen syftar till att tillsammans med föreskrifter meddelade av Fiskeriverket utgöra en ny och förenklad fiskelagstiftning.

I förslaget finns bl.a. föreskrifter som begränsar fritidsfiskets redskapsanvändning. Förslaget bygger på riksdagens uttalande i våras att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag om begränsningar av husbehovs- och fritidsfiskares redskapsinsatser vid fiske med mängdfångande redskap på frifiskevatten och allmänt vatten.

Promemorian är för närvarande på remiss till ett antal myndigheter och organisationer. Remissvaren skall vara inkomna till departementet senast den 15 oktober, dvs. om två dagar, och först därefter är det möjligt för regeringen att ta ställning till hur förslaget till riksdagen skall vara utformat.

Anf. 120 KENT OLSSON (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka jordbruksministern för svaret. Den här frågan har en mycket stor betydelse för kustbor. Det är många pensionärer och kustbor som ägnar sig åt fritidsfiske som rekreation.

Det är viktigt, som jordbruksministern säger, att vi får en avvägning mel-

lan det fiske som fritidsboende och bofasta vid kusten kan ägna sig åt och det yrkesfiske som finns.

I det förslag som finns, föreslås en stor inskränkning i fritidsfisket. Det föreslås att man skall ha rätt att använda sex hummertinor och 180 meter garn. Vidare föreslås en inskränkning i dörjfisket. Jordbruksministern säger att dessa förslag skall ge en förenklad fiskerilagstiftning. Jag kan inte se var förenklingen i detta finns. Som läget är just nu, finns det ingen begränsning. Vari ligger förenklingen om man inför begränsningar till ett visst antal? Jag kan förstå att man inte kan låta detta fiske vara helt fritt, men samtidigt finner jag nivån på sex hummertinor vara en mycket stor inskränkning i det fiske som man på Bohuskusten och många andra kuster har haft en urgammal rätt att bedriva.

Anf. 121 Jordbruksminister KARL ERIK OLSSON (c):

Herr talman! Det är viktigt att slå fast, vilket Kent Olsson också gör, att de människor som ägnar sig åt fritidsfiske i huvudsak gör detta som rekreation. Detta fiske är alltså inte till för att skapa sig en försörjning eller en inkomst. Man avser inte att försälja det som fångas. Ur den synpunkten är avsikten att detta inte skall vara något intrång. Man gör en begränsning av de mängdfångande redskapen. Jag kan förstå om man tycker att sex burar är litet. Jag har inte tagit ställning till om det skall vara fem, sex eller sju burar. Det har kanske inte utredningen heller funderat så noga på.

Det är ändå viktigt att klara ut att det trots allt är ganska många redskap man får lov att ha. I Danmark har man en motsvarande lagstiftning, och den har fungerat väl.

Vi vet att det samlade fisketrycket jämfört med fisketillgången är av den karaktären att vi måste fördela trycket mellan olika grupper av fiskare. Det är nödvändigt att vi inför några restriktioner på detta område. Det är också en direkt beställning från riksdagen. Efter remissomgången skall vi naturligtvis titta på detta och se om det är något antal som är fel.

När det gäller detta avsnitt är det nya bestämmelser, och det är svårt att få nya bestämmelser som är enklare än inga. Men när det gäller andra avsnitt i promemorian och i förslagen till lagstiftning och förordning innebär det långtgående förenklingar.

Anf. 122 KENT OLSSON (m):

Herr talman! Jag uppfattade att jordbruksministern är beredd att se över den nivå som detta rör sig om. Det är ett försök att uppfatta svaret positivt. En ökning från sex till sju är dock inte någon större höjning av nivån.

Det finns ett förslag, bl.a. från Bohusläns samorganisation, där man skulle kunna ha ca 20 hummertinor. De flesta människor som bor vid kusten i dag har fler än sex ryssjor. De har fler än sex hummertinor. Det kan knappast betraktas som något större intrång på yrkesfiskets område att ha dessa tinor kvar.

Den här frågan är ställd med den förhoppningen att jordbruksministern, om han inte är beredd att släppa detta helt fritt, skall kunna höja nivån för de redskap som man har rätt att ha. Detta är oerhört viktigt. Förslaget upp-

levs som en mycket stor inskränkning. Det är en av de frågor där folk verkligen har engagerat sig.

Prot. 1992/93:5
13 oktober 1992

Svar på frågor

Anf. 123 Jordbruksminister KARL ERIK OLSSON (c):

Herr talman! Som landkrabba har jag liten kunskap om hummerfiske. Därför vill jag inte uttala mig om det exakta antalet när det gäller fiskeredskapen.

Förslaget som har gått på remiss och remissomgången är ju till för att vi skall få in rikhaltigt med synpunkter för att därefter kunna väga samman dessa synpunkter och lägga fram ett förslag till riksdagen i enlighet med den beställning som riksdagen har gjort. Det är min förhoppning att det, likaväl som det vid förra debatten här i kammaren fanns en stor enighet om detta ärende, skall kunna bli det även om det förslag som så småningom kommer att läggas fram.

Anf. 124 KENT OLSSON (m):

Herr talman! Då är det också min förhoppning att jordbruksministern läser remissvaren mycket noggrant. Jag är inte ensam om denna uppfattning. Det finns en otrolig mängd människor vid kusten som har detta som en intressant och viktig fritidssysselsättning. Vi kan nog vara överens om att detta inte är till för att utmanövrera det fiske som människor lever på. Det är viktigt att man säger detta i den här diskussionen. Jag hoppas att jordbruksministern läser remissvaren och ökar det antal hummertinor som man får ha.

Anf. 125 Jordbruksminister KARL ERIK OLSSON (c):

Herr talman! Jag skall läsa remissvaren noga. Det kvarstår naturligtvis problem om det är så som Kent Olsson säger, att det finns en otrolig mängd människor som har 20 hummertinor eller mer. Då får vi kanske göra någon liten begränsning. Annars kan ju denna otroliga mängd människor fånga för många humrar.

Överläggningen var härmed avslutad.

20 § Svar på fråga 1992/93:40 om kontrollen av importerat kött

Anf. 126 Jordbruksminister KARL ERIK OLSSON (c):

Herr talman! Lennart Brunander har frågat mig vad jag kommer att göra för att förstärka kontrollen så att salmonellasmittat kött inte kommer ut till konsumenten.

Importen av kött har under de senaste åren ungefärligen fördubblats. Vid import av köttvaror krävs tillstånd av Livsmedelsverket. Varje parti undersöks. Obligatoriska inslag i kontrollen är hygienundersökning och salmonellaprov.

Till de länder som ökat sin export till Sverige hör Danmark. Så t.ex. ökade importen av frysta produkter under åren 1990–1991 från 283 ton till 1 900 ton. Sommaren 1991 fick man indikationer på att nötköttet från Danmark var starkt infekterat av salmonella, och kontrollen av danskt kött skärptes

därför. Tidigare hade kött från Danmark i likhet med kött från de övriga nordiska länderna endast genomgått de orienterande stickprovskontroller som man bedömt vara tillräckliga med hänsyn till det goda salmonellaläget inom Norden. Kött från Danmark kontrolleras nu lika ingående som kött från övriga länder. Kontrollen har medfört att fler partier har avvisats.

Livsmedelsverket har i oktober i år utarbetat ett förslag till ändring av sin kungörelse rörande införselkontrollen avseende salmonella i syfte att fastställa mer tillförlitliga metoder för provtagning m.m. De föreslagna ändringarna bygger bl.a. på det förslag rörande gemensamma rutiner för salmonellaundersökningar som har arbetats fram inom ramen för det nordiska samarbetet och som föreslås att genomföras i samtliga nordiska länder. Dessa principer bygger i sin tur på de rekommendationer som utformats i Codex Alimentarius. I korthet kan man säga att de nya provtagningsrutinerna gör att samma säkerhet för att påvisa salmonella erhålls oberoende av storleken på de bedömda partierna. Jämfört med dagens metod kommer antalet avvisade partier att öka om inte importörer och exportörer vidtar åtgärder för att minska risken för att salmonellasmittat kött importeras. Det nordiska förslaget möjliggör också provtagning i utförsellandet.

Jag hoppas att de ändringar som Livsmedelsverket håller på att arbeta fram skall kunna tillgodose Lennart Brunanders önskemål om en förstärkt salmonellakontroll.

Anf. 127 LENNART BRUNANDER (c):

Herr talman! Jag tackar jordbruksministern för svaret. Vi i Centerpartiet har under mycket lång tid haft blickarna riktade på just livsmedelsområdet och kontrollen av de importerade livsmedlen samt de krav vi ställer på dessa. Salmonellakontrollen är en sådan kontroll.

Tidigare har man inte ställt samma krav på det importerade köttet som på det svenskproducerade köttet. Där har det över huvud taget inte fått finnas några salmonellabakterier. Men i importerat kött har man tillåtit vissa salmonellabakterier. Detta är otillfredsställande. Det får en ännu större betydelse nu när importen ökar. Som framgår av svaret har ökningen av importen varit ganska kraftig.

När jag såg uppgifter om att många människor hade insjuknat i salmonella och att de ätit importerat kött – man hade även avvisat vissa partier – slogs jag av tanken att detta är något som vi måste bevaka. Jag såg också att Norge hade avvisat betydligt mer danskt kött än vad vi hade gjort i Sverige. Det tyder på att Norge kanske inte har samma bedömningsgrunder.

Nu säger jordbruksministern i svaret att Livsmedelsverket har lagt fram ett förslag. Det är min förhoppning att det förslaget uppfyller dessa krav. Har de också tagit upp frågan om kraven på inhemskt kött och importerat kött? Kommer det likvärdiga krav där?

Anf. 128 Jordbruksminister KARL ERIK OLSSON (c):

Herr talman! Beträffande den sista frågan som Lennart Brunander ställer är ambitionen att det inte skall vara någon skillnad för konsumenten, oavsett vilket kött som konsumenten får att tillgå. Därför bör naturligtvis principerna för kontrollen vara desamma, oavsett varifrån köttet kommer.

Samtidigt är det viktigt att notera, precis som Lennart Brunander har gjort, att vi har en hög standard när det gäller livsmedelskvalitet och livsmedelssäkerhet i Sverige. Vi har ovanligt låg smittorisk, och vi har krav på mycket låga halter av rests substanser av kemikalier och mediciner. Det är angeläget för livsmedelssektorn, jordbruksnäringen, livsmedelsindustrin och myndigheterna att hålla fast vid dessa höga krav.

När det gäller en ytterligare internationalisering och ett kommande EG-medlemskap, bör det vara så att vi så långt det är möjligt bevarar våra krav på en hög nivå och ser EG-kraven som minimikrav som vi kan höja.

Anf. 129 LENNART BRUNANDER (c):

Herr talman! Det är tillfredsställande att jordbruksministern säger att vi skall ha samma krav på det som vi importerar som på det vi producerar i Sverige. Jag skulle vilja tillägga att jag tycker att det är en absolut målsättning att vi i de förestående förhandlingarna med EG skall behålla de krav vi har på livsmedel i Sverige.

Enligt uppgifter som jag har tagit del av är en av orsakerna till att det finns salmonella i det danska köttet att man i Danmark använder antibiotika i djurfodret i tillväxtbefrämjande syfte. Detta innebär att djuren hålls friska trots att de bär på salmonellabakterier, och detta ger utslag först när köttet kommer till konsumenten. I Sverige är användning av antibiotika i djurfoder sedan länge förbjuden, och det är angeläget att vi belyser också den frågan i de förhandlingar som skall försiggå i olika sammanhang.

Anf. 130 Jordbruksminister KARL ERIK OLSSON (c):

Herr talman! Jag kan för närvarande inte uttala mig om ifall det finns ett sådant samband som det som Brunander redovisar mellan antibiotikaanvändning och salmonellasmitta. Faktum är ju dock att vi under lång tid i Sverige har haft en mycket gynnsam situation när det gäller salmonella, medan förekomst av salmonella i kött på kontinenten har varit en närmast normal förekomst. Man har också där tolererat ganska höga procenttal.

Anf. 131 LENNART BRUNANDER (c):

Herr talman! Jag tackar för svaret och hoppas att det här kommer att ge ett gott resultat.

Överläggningen var härmed avslutad.

21 § Svar på fråga 1992/93:4 om mutbrott

Anf. 132 Justitieminister GUN HELLSVIK (m):

Herr talman! Elver Jonsson har frågat mig om regeringen avser att vidta åtgärder för att motverka en utveckling mot ett alltmer utbrett mutsystem.

Bakgrunden till Elver Jonssons fråga torde vara bl.a. Curt Nicolins uttalande i radio om förekomsten av mutor inom det svenska näringslivet. Hur omfattande det påstådda bruket är ville dock inte Nicolin uttala sig närmare

om. Det är av naturliga skäl också svårt att skaffa sig en exakt kunskap om förekomsten av mutor.

Vårt land har emellertid hittills varit förskonat från det missförhållande som en utbredd korruption utgör. Den allmänna inställningen i Sverige till mutor har också varit mycket avvisande, vilket bl.a. kommit till uttryck i vår stränga straffrättsliga reglering. Vår reglering slår till vid låga belopp och gäller såväl offentligt som privat verksamma. Den straffrättsliga regleringen ger i och för sig samhället goda möjligheter att ingripa mot sådana företeelser.

I sammanhanget bör också nämnas att Sverige tillsammans med världens ledande industrinationer deltar i ett arbete som pågår inom OECD med syfte att förhindra korruption i internationella affärsförbindelser.

Det finns dock anledning att ta varningssignalerna på allvar. Den snedvridning av konkurrensen som mutor innebär står klart i strid mot regeringens politik att stärka det fria och sunda företagande som utgör en förutsättning för vårt framtida välstånd. Att den offentlige tjänstemannen är känd för oväld är självfallet viktigt för tilltron till våra myndigheter.

Förutom strafflagstiftningen är den etiska inställningen till mutor hos de agerande inom offentlig och privat verksamhet av den största och förmodligen avgörande betydelsen. Det är därför bra att en ledande erfaren industriman klart redovisar näringslivets inställning. Det medverkar till att upprätthålla en hög moral på detta område och ge de etiska kraven den vikt de bör ha. Det kan också medverka till att de rättsvårdande myndigheterna får information om eventuella oegentligheter, vilket i dessa fall ofta är en förutsättning för ingripande.

Jag är övertygad om att vi med gemensamma ansträngningar skall kunna hålla korruptionen stången även i framtiden, såväl inom det offentliga som inom den privata sfären. Elver Jonsson kan vara övertygad om att regeringen inte kommer att lämna någon möda ospard i denna del.

Anf. 133 ELVER JONSSON (fp):

Herr talman! Jag tackar justitieministern för svaret på min fråga. Det innehåller ett löfte om att justitieministern skall följa detta noga och inte lämna någon möda ospard, men samtidigt andas det en grad av försiktighet, som gör att man undrar hur tung intensiteten möjligen kan vara.

Kring grundfrågan råder det inte några problem, eftersom vi båda efter vad jag förstår har uppfattningen att mutor *är* ett problem. Justitieministern antyder också att problemet förmodligen är klart större i andra länder. Jag gör utifrån min lekmanahorisont heller ingen annan bedömning av det.

Då är frågan: Förekommer mutor? Justitieministern säger helt riktigt att vi har varit förskonade och att regeringen samtidigt ser svårigheter att kunna mäta förekomsten.

Nu har ju förre SAF-ordföranden uttalat sig i frågan. Det stämmer att det var detta som väckte mitt intresse för att få frågan mer belyst. Vad Curt Nicolin sade var att mutor enligt hans uppfattning förekommer i alltför hög grad.

Justitieministern säger nu att en ledande industriman – dvs. samma person – klart har redovisat näringslivets inställning. Det är inte så säkert. Han har redovisat sin egen inställning, och han kritiserar det faktum att det inte är tillräckligt mycket återhållsamhet kring den här typen av missbruk.

En annan person som sysslar med detta, nämligen Thorsten Cars, säger i ett tidningsuttalande att det här är toppen på isberget, att många inte känner till den stränga lagstiftning som finns eller den påföljd som kan komma i fråga. Han varnar också för att det här kan bli ett större problem i en lågkonjunktur.

Min fråga är då: Tycker justitieministern att det finns anledning att hålla särskild uppsikt just nu, för att vi inte skall råka i de svårigheter som justitieministern samtidigt har varnat för? I det sammanhanget skulle jag vilja få ett förtydligande. Tänker regeringen så att säga lägga tyngre intensitet både vid att påtala missbruk och vid att göra klart att man i den rådande konjunkturen rent av lättare kan råka ut för problem av det här slaget?

Anf. 134 Justitieminister GUN HELLSVIK (m):

Herr talman! Först en kommentar till min försiktighet i uttalandet. Jag tycker att man skall vara försiktig när man är klar över bl.a. de bevisproblem som kan förekomma i samband med den här typen av affärer.

Jag vidhåller att det är mycket positivt att Curt Nicolin har uttalat sig i denna fråga, även om det självfallet är den egna uppfattningen han har uttalat. Men Curt Nicolin är inom näringslivet en portalfigur, och portalfigurer som uttalar sig har rimligen en viss påverkansmöjlighet när det gäller attityder.

Jag kan därutöver ytterligare utveckla regeringens inställning i den här frågan. Regeringen skall inom den närmaste tiden besluta om en lagrådsremiss, som bl.a. rör mutbrottet. Vi kommer där att markera vår stränga syn genom att höja minimistraffet för det grova mutbrottet. Jag tycker att detta är ett tydligt bevis för vår inställning. Att vi kommer med denna lagrådsremiss kan förhoppningsvis också ge ytterligare information.

Anf. 135 ELVER JONSSON (fp):

Herr talman! Låt mig avslutningsvis, fru justitieminister, säga att jag tror att den här markeringen kan vara värdefull, eftersom det i hög grad är attityder som vägleder människors handlande.

Jag instämmer också i att den förre SAF-ordföranden säkerligen är en portalfigur och att det därför gör nytta att han uttalar sig. Men jag menar att också justitieministern med fördel här uppträder som en portalfigur, och uttalanden i denna kammare här och nu kan därför tjäna de goda syften som tydligen ligger i hela regeringens intresse.

Överläggningen var härmed avslutad.

22 § Svar på fråga 1992/93:10 om åtgärder för att underlätta enskildas skuldsanering

Anf. 136 Justitieminister GUN HELLSVIK (m):

Herr talman! Agne Hansson har frågat mig vilka åtgärder jag är beredd att vidta för att underlätta en skuldsanering för enskilda hushåll och individer.

Som bekant överlämnade insolvensutredningen ett förslag till lag om

skuldsanering till regeringen hösten 1990. Efter remissbehandling har olika konsekvenser av förslaget, främst organisatoriska och kostnadsmässiga frågor, övervägts inom regeringskansliet. Jag har själv vid flera tillfällen uttalat min tveksamhet till att införa en lag om skuldsanering, bl.a. här i kammaren den 21 april i år. Det finns flera skäl till att jag är tveksam. Ett skäl är att det under alla förhållanden endast är ett litet fåtal som skulle kunna komma i åtnjutande av en sådan skuldsanering. För andra med stora skulder skulle en lag om skuldsanering bara väcka förhoppningar om en enkel lösning på deras skuldproblem, förhoppningar som oftast alltså inte skulle kunna infrias. Jag tycker också att man skall tänka sig noga för innan man luckrar upp principen om att avtal skall hållas och beakta de konsekvenser som kan uppstå för den allmänna betalningsmoralen.

Jag tycker dessutom att man kan ifrågasätta – särskilt i dessa tider – om det är rätt och rimligt att staten skall bekosta uppbyggandet av ett dyrt skuldsaneringsinstitut. Med utgångspunkt i insolvensutredningens beräkningar kan statens kostnader beräknas uppgå till minst 50 miljoner kronor per år. Enligt min mening bör man i stället försöka finna vägar till frivilliga lösningar. Banker och andra kreditgivare måste här dra sitt strå till stacken. Kommunernas konsumentvägledare och socialförvaltningarna arbetar redan med dessa frågor, och jag vet att olika projekt redan pågår på många håll i landet. Det är hoppgivande. Detta betyder inte på något sätt att regeringen vänder problemen ryggen. Den ekonomiska krisen gör det självfallet än mer angeläget att finna en lösning. Inom regeringskansliet arbetar vi också med den ambitionen.

Anf. 137 AGNE HANSSON (c):

Herr talman! Jag vill tacka justitieministern för svaret. Jag är glad att svaret andas en vilja från justitieministern att ta tag i frågan om skuldsanering för de enskilda hushållen och individerna. Det är klart att jag hade varit ännu gladare om justitieministern mer konkret hade uttalat vad hon vill göra.

Justitieministern avvisar insolvensutredningen, och jag har egentligen inte särskilt mycket att invända mot det. Justitieministern föreslår i stället en frivillig lösning, och jag tror att en sådan kan vara väl så bra.

Jag noterar också hur viktigt det är att lägga ett krav på bankerna i det här fallet, att betona deras skyldigheter.

Min fråga föranleds inte minst av de problem som nu finns på bostadsmarknaden. Många som drabbas av räntehöjningarna får gå ifrån sina hus. Detta gör i sin tur att det kan skapas problem med förluster. Det kan bli så att man sitter med lån utan att ha fått ut pengarna för hela skulden trots att man har mist huset, och det blir då förluster för bankväsendet.

Detta är naturligtvis inte bra, och jag tror därför att det är bättre att förebygga. Jag tror dessutom att det är bråttom, och jag skulle vilja att det mycket tydligt markerades hur viktigt det är att man kan tvinga fram lösningar från bankernas sida utan att de enskilda behöver sitta i kläm. Det är bättre att stämma i bäcken än i ån.

Anf. 138 Justitieminister GUN HELLSVIK (m):

Herr talman! Jag kan i sammanhanget nämna att jag har tagit initiativ till diskussioner mellan mitt eget departement, socialdepartement och civilde-

partement. Avsikten är just att vi skall finna formerna för i första hand frivil-
liga överenskommelser. Det förekommer, som jag nämnde i mitt svar, på en
del håll i landet och har givit mycket goda resultat, och det innebär, vilket
jag menar är viktigt, att också banker och andra kreditinstitut får ta sin del
av ansvaret i stället för att helt och hållet föra över konfliktlösningen på det
offentliga.

Prot. 1992/93:5
13 oktober 1992

Svar på frågor

Anf. 139 AGNE HANSSON (c):

Herr talman! Jag tackar för den kompletteringen. Jag tar detta som en
markering från justitieministerns och regeringens sida av att man är beredd
att ta sig an de här frågorna. Det bör enligt min uppfattning kunna lugna en
del av dem som i dag har oerhört stora problem av det här slaget. Det är
också rimligt och riktigt att man tar upp de här frågorna. Mot bakgrund av
att staten har varit tvungen att gå in och sanera och hjälpa bankerna med
trettiofem miljarder kronor får man inte lämna de enskilda individerna i
sticket.

Anf. 140 Justitieminister GUN HELLSVIK (m):

Herr talman! Jag vill gärna tillägga att vårt sätt att försöka lösa det här
problemet borde lugna fler än insolvensutredningens förslag gör, även om
det har uppfattats annorlunda. Insolvensutredningens förslag till lag om
skuldsanering skulle innebära att kanske 2 000 personer av den halva miljon
personer som är föremål för kronofogdeåtgärder skulle få hjälp. Resterande
skulle inte få någon hjälp genom skuldsaneringslagen. Våra idéer bör där-
emot kunna hjälpa betydligt fler.

Anf. 141 AGNE HANSSON (c):

Herr talman! Jag delar den uppfattningen. Jag tror att det är många fler
som behöver hjälp.

När vi pratar om skuldsanering vill jag också betona att det inte nödvän-
digtvis behöver vara så att man skall gå in och lyfta av individers och hushålls
skulder. Det är snarare fråga om att få till stånd en planering av människors
ekonomiska situation. Det är oerhört viktigt, därför att det skulle kunna
rädda många, som då kan bo kvar i sina hus, i stället för att banken tar hand
om husen och staten får ge banken pengar för förlusterna.

Överläggningen var härmed avslutad.

23 § Svar på fråga 1992/93:11 om översyn av påföljderna för för- skingring

Anf. 142 Justitieminister GUN HELLSVIK (m):

Herr talman! Göthe Knutson har frågat mig om jag avser att göra en över-
syn av aktuella lagrum i syfte att förhindra domslut som uppenbart strider
mot allmän rättsuppfattning.

Bakgrunden till frågan är en dom meddelad av Högsta domstolen i vilken
påföljden för grov förskingring har bestämts till villkorlig dom.

Vår konstitution bygger på en grundläggande funktionsfördelning mellan olika delar av statsmakten, och som justitieminister varken kan eller vill jag kritisera domstolarna för deras sätt att tillämpa lag i enskilda fall.

För att vinna allmänt stöd måste rättsväsendet fungera på ett sätt som uppfattas som rimligt och rättvist. Rättssäkerhet och proportionalitet, opartiskhet och likhet inför lagen är grundläggande principer som måste vara tillgodosedda.

Straffskalan för grov förskingring är lägst sex månaders och högst sex års fängelse. Denna är i och för sig tillräcklig för att utmäta straff för förskingringsbrott med högt straffvärde. Inom de ramar som lagstiftningen ger ankommer det därefter på domstolarna att självständigt pröva målen. Att detta kan leda till enskilda domar som resulterar i kritik torde vara ofrånkomligt och rent av naturligt i en rättsstat.

I sammanhanget förtjänar att uppmärksammas det uppdrag som givits den i våras tillsatta straffsystemkommittén. Kommittén, som är parlamentarisk, har att närmare se över påföljdssystemet och bl.a. överväga om kriterierna för de icke frihetsberövande påföljderna kan anpassas bättre till de allmänna principer som är bestämmande för påföljdsvalen i övrigt. En av tankarna som förs fram i direktiven är införandet av villkorligt fängelse, med eller utan övervakning eller med eller utan olika föreskrifter. Även andra påföljdsformer kan övervägas. Jag vill inte föregripa kommitténs förslag, men så mycket kan sägas att syftet är att ge domstolarna ett mer finstämt instrument vid straffmätning och påföljdsval. Ett sådant instrument skulle kunna verkamt bidra till att upprätthålla den allmänna respekten för vårt rättsväsende.

Anf. 143 GÖTHE KNUTSON (m):

Herr talman! Jag tackar justitieministern för detta svar.

Låt mig säga att det är av omsorg om ett folkligt förtroende för rättsväsendet som jag har tagit upp den här frågan i kammaren. Jag har naturligtvis fullt klart för mig att justitieministern inte kan gå in i det enskilda fallet, och jag skall inte göra mig skyldig till det som heter att kvälja dom. Jag utgår dock från att jag får ta ett par citat, bl.a. ur Svenska Dagbladet, som har uppmärksammat det här fallet särskilt.

Det hör till saken att underrätterna dömde vederbörande till tio månaders fängelse, och eftersom det var en dom för grovt bedrägeri är straffvärdet upp till sex års fängelse.

Jag vill peka på det som står i proposition 1987/88:120 om brottslighetens straffvärde:

”Att gärningen har ett högt straffvärde är naturligtvis ofta ett avgörande skäl att döma till fängelse. Det rör sig då ofta om grova brott, t.ex. mord, våldtäkt, grovt rån och grovt narkotikabrott. Vid så allvarlig brottslighet är annan påföljd än fängelse i praktiken utesluten; jag bortser här från överlämnande till särskild vård. Att ange var gränsen går uttryckt i längden av ett fängelsestraff är inte lämpligt. I viss anslutning till fängelsestraffkommitténs förslag kan emellertid som ett riktvärde anges att om ett brott vid straffvärdebedömningen anses böra medföra ett års fängelse eller mer innebär det en presumtion för att fängelse skall ådömas.”

Det var också underrätternas uppfattning.

Likväl slapp vederbörande, som nu fälldes i HD, ifrån fängelsestraffet. Det blev inte ens böter, utan endast en skyldighet att återbetala den förskingrade summan. Det möter självfallet kritik från allmänheten.

Jag ber att få citera Svenska Dagbladet, som ...

Prot. 1992/93:5
13 oktober 1992

Svar på frågor

Anf. 144 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Taletiden är slut.

Anf. 145 Justitieminister GUN HELLSVIK (m):

Herr talman! Jag skall bara göra ett par kommentarer. Jag vill återkomma till straffsystemkommittén, som vi tillsatte i våras. Deras arbete är viktigt i det här sammanhanget. Om vi tittar på dagens straffrätt ser vi att straffstadgandena i mycket stor utsträckning bygger på prognostänkandet, vilket skapar mycket stora möjligheter för domstolarna att gå ifrån den i lagen angivna straffskalan när de anser att den person som har begått brottet har en särskilt god prognos.

Det här är något som vi från regeringens sida har ifrågasatt, inte så att man kan bortse från prognosen, men vi vill att lika handling behandlas lika. Det innebär att vi håller på med ett arbete som troligen kommer att resultera i ett annat straffsystem.

Anf. 146 GÖTHE KNUTSON (m):

Herr talman! Jag ber om ursäkt för att jag inte såg den röda lampan i talarstolen och överskred taletiden.

Tack, justitieministern! Jag hoppas mycket på det här, just med tanke på allmänhetens förtroende, det som vi kallar allmän rättsuppfattning.

Jag har bett att få citera ur en ledare i Svenska Dagbladet, där man påpekar – i anslutning till vad statsrådet just sade om hänsynen till vederbörandes allmänna förhållanden – att HD förklarat ”att kvinnan ’lever under ordnade förhållanden och att det saknas anledning befara att hon kommer att göra sig skyldig till fortsatt brottslighet’”.

Då frågar Svenska Dagbladet: ”Menar HD verkligen att den som är gift, har barn, arbete, villa och sommarstuga bör undgå fängelse, medan den som är ensamstående, arbetslös och utan bostad bör buras in?”

Anf. 147 Justitieminister GUN HELLSVIK (m):

Herr talman! Jag har också läst den ledaren i Svenska Dagbladet. Jag kan hänvisa till det jag sade i mitt senaste inlägg, dvs. att vi ifrågasätter prognostänkandet med den utformning det har i dag och arbetar mera efter principen lika handling – lika behandling.

Anf. 148 GÖTHE KNUTSON (m):

Herr talman! Jag tackar för detta mycket klarläggande besked. Det kommer att bli en ändring här, genom justitieministerns försorg. Det blir inte så att den som är arbetslös, fattig, sjuk och eländig får ett hårdare straff än den som har det bra.

Överläggningen var härmed avslutad.

Svar på frågor

Anf. 149 Justitieminister GUN HELLSVIK (m):

Herr talman! Såväl Gullan Lindblad som Hugo Bergdahl och Karin Starrin har med utgångspunkt från en nyligen meddelad tingsrättsdom angående våldtäkt av en 13-årig flicka ställt frågor till mig. Gullan Lindblad frågar vilka åtgärder jag avser att vidta för att på något sätt skärpa straffsätserna i sådana mål och Hugo Bergdahl vilka åtgärder regeringen avser att vidta för att bättre än i dag anpassa lagstiftningen till det allmänna rättsmedvetandet. Karin Starrin frågar om den svenska regeringen överväger att göra en ny översyn och vidta lagstiftningsåtgärder där rekvisitet låg ålder vid bedömning av gärningens straffvärde skärps och än klarare markeras.

Jag vill även nu betona det självklara att jag varken får eller vill kritisera domstolar för deras rättstillämpning i ett enskilt fall.

Våldtäkt bestraffas med fängelse i minst två och högst sex år. Om brottet med hänsyn till våldets eller hotets art och omständigheterna i övrigt är att anse som mindre allvarligt är påföljden fängelse i högst fyra år. För grov våldtäkt är maximistraffet tio års fängelse. Dessa straffskalor anser jag vara tillräckliga. En översiktlig studie av den genomsnittliga tiden för utdömda fängelsestraff för våldtäkt visar att den ökat markant sedan 1985. Till detta skall läggas att det i lagstiftningen lagts särskild vikt vid om en våldtäkt begås mot ett barn. Sedan den 1 juli i år är offrets låga ålder uttryckligen nämnd i lagtexten som en av de omständigheter som särskilt skall beaktas vid bedömningen av om en våldtäkt är grov. Den omständigheten att brottet riktat sig mot en underårig skall alltså tillmätas stor betydelse vid bedömningen av våldtäktens svårhetsgrad och vid straffmätningen.

Samtidigt är våldtäkt ett brott som kräver uppsåt av gärningsmannen. Jag är inte beredd att tumma på den principen. Det ankommer självfallet på domstolen att i det enskilda fallet pröva bl.a. de omständigheter som jag nyss har nämnt. Jag är för närvarande inte beredd att föreslå ändringar rörande våldtäktsbrott eller övriga sexualbrott.

Som nämnts i regeringsförklaringen lägger dock regeringen särskilt stor vikt vid bekämpandet av bl.a. våldsbrott. Redan i våras förordnade jag straffrättsprofessorn Hans Klette att undersöka straffmättningspraxis vid grövre våldsbrott, bl.a. våldtäkt. När undersökningen är slutförd kommer jag att närmare överväga behovet av ändringar av straffmättningsreglerna.

Anf. 150 GULLAN LINDBLAD (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka justitieminister Gun Hellsvik för svaret. Jag är naturligtvis inte helt nöjd, men jag tycker att det sista stycket är ett fall framåt.

Jag har full förståelse för att justitieministern inte kan gå in i ett enskilt ärende. Det är inte heller min och mina meddebattörers mening, men det blir ofta så för oss riksdagsledamöter att en händelse aktualiserar lagstiftningen. Så är det också i detta fall.

Både Karin Starrin och jag är ordförande i kvinnoförbund, och justitieministern förstår säkert att vi har fått många frågor från oroliga kvinnor. Jag

ser också med glädje att en man deltar i debatten – det sätter jag värde på. Det här är en viktig fråga för både män och kvinnor.

Det är också mycket viktigt att man nu i lagstiftningen och tillämpningen av lagen ser särskilt allvarligt på att offret är en ung människa, en minderårig, vid våldtäktsbrott i allmänhet och mot barn i synnerhet. I det enskilda fallet, som är bakgrunden till frågorna, hänvisade åklagaren också till att det var särskild hänsynslöshet och råhet just därför att det gällde en minderårig.

Det är viktigt att lagen är utformad så att den stämmer med den allmänna rättsuppfattningen. På något sätt haltar det i detta fall. Jag är därför glad över att justitieministern har varit förutseende och bitt straffrättsprofessorn Hans Klette se över lagstiftningen över huvud taget när det gäller grövre våldsbrott.

Jag skulle bara vilja fråga: När kan vi förvänta oss att denna utredning är klar, och när kan vi möjligen se något förslag i rätt riktning?

Anf. 151 HUGO BERGDAHL (fp):

Herr talman! Även jag vill tacka justitieministern för svaret.

Jag vill först konstatera att det hos många medborgare i vårt land finns en djupt känd oro och besvikelse över domstolarnas utmätning av straff för allvarliga brott. Under den senaste tiden har ett flertal grova brott uppmärksamrats, genom att allmänhetens rättsmedvetande inte har överensstämmt med domstolarnas bedömning av straffpåföljden.

Det är mycket allvarligt, i ett rättssamhälle, när allmänhetens tilltro till samhällets rättsvårdande uppgifter ifrågasätts på det här viset. Ett sådant ifrågasättande har skett, bl.a. i fall av våldtäkt mot barn och kvinnor. Man kan i vissa fall tala om rättspolitiskt haveri. Det är ett grovt uttryck, men många medborgare uppfattar situationen på det viset.

Det är enligt min uppfattning inte alla gånger lagändringar som vi behöver. Det är en vettigare och mer korrekt användning av lagarna som måste till. Det är på den punkten som jag tror att det brister i dagens situation. Antingen används nuvarande lagstiftning oskickligt, eller så har lagstiftarna misslyckats med att tala om hur lagen skall tolkas.

Herr talman! Det är mot denna bakgrund som jag har ställt frågan till justitieministern om regeringen avser att vidtaga åtgärder för att bättre än i dag anpassa lagstiftningen till det allmänna rättsmedvetandet. Jag är inte helt nöjd med svaret, men jag ser det ändå som en ljusning att professor Klette nu skall undersöka straffmättningspraxis i sådana här mål. Jag skulle ändå vilja att justitieministern ytterligare belyste hur hon personligen ser på denna problematik.

Anf. 152 KARIN STARRIN (c):

Herr talman! Också jag vill tacka justitieministern för svaret. Jag vill instämma med mina meddebattörer i att det här verkligen har upprört många människor. Det är vår skyldighet som riksdagsledamöter att vara länken mellan de lagstiftande organen i detta sammanhang.

Jag tycker att det är oerhört viktigt att samhället ger tydliga signaler om hur vi vill ha det när det gäller rättssäkerheten. Det är bra att vi, som justitieministern uttrycker det, fått en skärpning av lagstiftningen, innebärande att

hänsyn skall tas till låg ålder. Men jag vill fråga justitieministern: Vad menas då med låg ålder? Hur skall lagtexten tolkas? Är det fråga om faktisk ålder eller om uppskattad ålder? Det är oerhört viktigt att vi ger domare och tingsrätter klara möjligheter att tolka det här.

Det är viktigt att brottsoffren hela tiden ställs i fokus och skyddas. Hur ställer sig samhället när det förekommer våldsovergrepp? Måste man inte följa upp konsekvenserna av dessa? Måste inte detta ingå i rättssäkerheten, så att oönskade situationer kan undvikas? Hur ser justitieministern på sådana effekter som oönskade graviditeter?

Anf. 153 Justitieminister GUN HELLSVIK (m):

Herr talman! Jag kan tala om att jag har fått många brev i den här frågan. Jag tycker att det är positivt att människor hör av sig även till mig och ger uttryck för sina reaktioner. Det är ju ett om än begränsat sätt att visa hur det är med överensstämmelsen mellan offentlig maktutövning och allmänhetens uppfattning.

Men jag vill också säga att jag inte får svara på Karin Starrins fråga om tolkningen. Om domstolarna tolkar lagen på annat sätt än vad jag och i första hand riksdagen har avsett, får vi börja om från början och göra förändringar. Jag skulle göra mig skyldig till ett brott mot grundlagen, om jag här talade om hur domstolarna skall tolka lagen.

Däremot är det viktigt, och det tycker jag ligger i min och varje politikers roll, att hela tiden följa upp de ändringar som vi har genomfört, för att se om vi får de önskade effekterna. Självfallet kan vi göra fel, och vi måste också vara beredda att göra förändringar när vi ser hur lagen tillämpas i praktiken.

Den utredning som Hans Klette genomför tillkom, som jag sade, på mitt initiativ i våras just därför att också jag är mycket oroad över om allmänhetens rättsuppfattning och domstolarnas dömande verksamhet inte stämmer överens. Det är oerhört viktigt att vi har en sådan överensstämmelse. Men det är fråga om ett mycket omfattande arbete. Utredningen får inte vara ytlig, och den kommer, om jag minns rätt, inte att vara klar förrän någon gång under 1993.

Anf. 154 GULLAN LINDBLAD (m):

Herr talman! Jag tycker att det är mycket bra att justitieministern har tagit detta initiativ. Jag delar den uppfattningen med mina meddebattörer här. Det är också mycket bra att frågan blir mycket väl genomlyst.

Jag tillhör dem som i dessa ärenden skulle vilja ha en ännu strängare bedömning, framför allt när det gäller våldtäkt mot minderåriga. Men det är kanske också så, som jag tror att Hugo Bergdahl sade, att vi som lagstiftare inte har nått ut med våra intentioner och inte heller har gett tillräckligt klara signaler. Vi får väl se detta som en uppfordran till oss att verkligen tala om vad vi vill när vi i fortsättningen stiftar lagar.

Jag tackar för svaret och hoppas att få återkomma efter ett positivt besked i denna fråga.

Anf. 155 HUGO BERGDAHL (fp):

Herr talman! Även om justitieministern inte riktigt vill hålla med om att domstolar har tolkat lagar något olika i de fall av grova brott som vi har be-

rört här, vill jag hävda att allmänhetens uppfattning är att domstolarna inte dömer på ett sätt som överensstämmer med de lagar som finns på detta område.

Det är allvarligt att allmänhetens förtroende för våra domstolar sviktar och att man i vissa fall ifrågasätter deras domar. Jag ser därför fram emot att professor Klette nu gör sin undersökning, och jag hoppas att justitieministern drar de rätta slutsatserna och gör insatser på det här området. Annars kommer denna debatt att fortsätta ute i samhället.

Anf. 156 KARIN STARRIN (c):

Herr talman! Jag till tacka för de kompletterande upplysningarna, men jag är ändå inte riktigt nöjd. Vi fick genom propositionen ett tillägg i lagstiftningen om att det är viktigt att vi får ett starkt skydd för barn och ungdom. Det stadgas också att låg ålder är en viktig omständighet att ta hänsyn till. Men vad menas i lagstiftningen med låg ålder? Eftersom det nu inte räcker att det står "låg ålder" i lagen, tycker jag att det är lagstiftarens skyldighet att komplettera och utveckla den texten ytterligare.

Jag vill fråga justitieministern om vi inte ändå bör skicka med ett uppdrag till Hans Klettes utredning att ta ställning till om inte begreppet låg ålder måste definieras tydligare, så att det inte som i dessa fall blir fråga om uppskattad ålder.

Anf. 157 Justitieminister GUN HELLSVIK (m):

Herr talman! Bara en kort kommentar. När det gäller den nu aktuella frågan om ålderns betydelse har vi ju ännu inget HD-avgörande, och det är HD som har rollen att ange prejudikat. Får vi ett HD-prejudikat som vi anser strider mot vad vi har önskat, har vi anledning att ta upp den specifika formuleringen.

Anf. 158 KARIN STARRIN (c):

Herr talman! Det är bra att vi får den försäkringen från justitieministern. Jag vill här bara markera att det är viktigt att ni också fortsättningsvis på justitiedepartementet följer det här målet, så att vi får en tydlig och klar lagtexttolkning.

Överläggningen var härmed avslutad.

25 § Svar på fråga 1992/93:29 om skytteutbildning för intagna i kriminalvårdsanstalt

Anf. 159 Justitieminister GUN HELLSVIK (m):

Herr talman! Göthe Knutson har i sin fråga uppgivit att en grupp intagna på en kriminalvårdsanstalt fått utbildning i lerduveskytte med hagelgevär och frågat mig vilka åtgärder jag ämnar vidta i syfte att förhindra nya liknande utbildningsprojekt inom kriminalvården.

Jag har inhämtat att det vid den aktuella anstalten inte bedrivs någon form av utbildning i lerduveskytte.

Prot. 1992/93:5
13 oktober 1992

Svar på frågor

Enligt 14 § kriminalvårdslagen kan en intagen beredas tillfälle att utom anstalten på fritid delta i sådan föreningsverksamhet eller annan liknande verksamhet som är ägnad att underlätta anpassningen i samhället. Vid ett sådant tillfälle ingick vid anstalten en demonstration av s.k. lerduveskytte för ett par av de intagna.

Det är naturligtvis mycket viktigt att de konkreta åtgärder som vidtas med stöd av detta lagrum har syftet att underlätta anpassningen i samhället. Jag har svårt att se att skytte eller vapenhantering i övrigt uppfyller detta krav. Jag utgår ifrån att Kriminalvårdsstyrelsen i sin tillsynsfunktion fortlöpande följer tillämpningen av lagstiftningen inom kriminalvården och vidtar de åtgärder som styrelsen anser nödvändiga.

Anf. 160 GÖTHE KNUTSON (m):

Herr talman! Tack, justitieministern. Jag utgår ifrån att dessa mycket tydliga signaler till Kriminalvårdsstyrelsen kommer att uppfattas där. Det här är ju inte första gången som man har fått höra att det finns mycket märkliga projekt inom fångvården. Jag har i min fråga också erinrat om hur en anstalt skickade i väg en grupp interner till fjällen för att där få utbildning i bergsklättring. Det påminner på något sätt om att underlätta för rymning.

Människor som läser om det här föreställer sig att internerna skulle kunna överta vapnen och att sedan det värsta kan hända.

Detta publicerades först i tidningen Expressen. Där intervjuas en s.k. projektledare vid namn Percy Garpenblad, som medger det som jag har haft som grund för min fråga.

Justitieministerns redovisning av de besked som hon har fått är naturligtvis korrekt, men jag vill begagna tillfället att direkt föreslå anstaltsledningen i Halmstad att vända sig till Expressen och begära en rättelse. Det går alldeles säkert att få in en sådan, om man begär det. Om det är så som ledningen uppgivit till justitieministern, har tidningen syndat bl.a. emot vanlig etik.

Jag vill fråga justitieministern: Finns det skäl att tro att det kan ha givits felaktiga uppgifter? Jag ställer denna fråga eftersom Expressen så exakt har återgivit medgivanden från projektledaren.

Anf. 161 Justitieminister GUN HELLSVIK (m):

Herr talman! För det första har väl Göthe Knutson liksom jag erfarenhet av att det som framstår som exakta citat inte alltid är exakta citat. Men jag har för det andra inte förnekat att det förekom lerduveskytte. När jag hörde talas om den här händelsen såg vi till att få information om den.

Det skulle ta för lång tid för mig att beskriva hela händelseförloppet i vilket detta ingick, men helt klart är att en av de intagna – jag tror att det var en – fick avlossa skott i samband med detta lerduveskytte.

Som jag säger i mitt svar är det min uppfattning att det är svårt att se att skytte och vapenhantering uppfyller kraven på sådant som skall ingå i resocialisering inom kriminalvården.

Anf. 162 GÖTHE KNUTSON (m):

Herr talman! Jag instämmer helt med justitieministern och tackar för det kompletterande svaret. Eftersom jag har varit journalist under några decen-

nier är jag angelägen om att framhålla att citat skall vara citat och att även kvällstidningarna skall vara mycket noga med att återge sådana, så att det blir rätt.

Man ställer här frågan: "Men varför låter ni dem skjuta med hagelgevär?" Percy Garpenblad svarar: "De ska ju någon gång mucka från anstalten. Och de måste ju återanpassas till ett normalt liv." Sedan bekräftar han sitt svar med ett ja på frågan "Genom att skjuta med hagelgevär?"

Vidare ställdes frågan: "Kommer det att bli fler skjutövningar framöver?" Svaret från mannen i anstaltsledningen blev: "Det här var första och sista gången."

Jag skall be att få avsluta mitt inlägg med att nämna att rikspolischefen Björn Eriksson sade att han anser att vapenutbildning är det sista som de som är intagna på fängelser behöver.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 1992/93:5
13 oktober 1992

Svar på frågor

26 § Svar på fråga 1992/93:32 om nämndemäns kunskaper om våldsbrott mot kvinnor

Anf. 163 Justitieminister GUN HELLSVIK (m):

Herr talman! Ingegerd Sahlström har frågat mig om jag avser att verka för att skärpa nämndemännens kunskaper gällande frågor som rör våld mot kvinnor.

Det är självfallet mycket viktigt att nämndemän som skall delta i den dömande verksamheten får den information och utbildning som de behöver för att kunna fullgöra sina uppdrag på bästa sätt.

Samtidigt är det viktigt att poängtera att det är som lekmän nämndemännen har sin roll i rättsskipningen.

När det gäller utbildnings- och informationsinsatserna skall dessa inriktas på själva rättegångsförfarandet. Nämndemännen bör således exempelvis känna till regler som rör sekretess och tystnadsplikt. De skall däremot inte "utbildas" till jurister.

På Ingegerd Sahlströms fråga vill jag därför svara att jag inte avser att genom några särskilda insatser från rättsväsendets sida verka för att nämndemännens kunskaper ökar beträffande frågor som rör våld mot kvinnor. En annan sak är att kunskapen om våld mot kvinnor rent allmänt kan behöva förbättras i samhället. Här kan exempelvis forskningen verksamt bidra.

Anf. 164 INGEGERD SAHLSTRÖM (s):

Herr talman! Jag vill först tacka justitieministern för svaret, även om jag inte är speciellt nöjd med det. Anledningen till att jag har ställt frågan är naturligtvis det uppmärksammade målet i Trollhättan. Det är emellertid inte första gången som man kan reagera på en föråldrad kvinnosyn i uttalanden från exempelvis ledamöter i tingsrätter.

Jag tror vi alla kommer ihåg att det för bara något år sedan fanns ett mål, det s.k. "fist-fucking"-målet, som gällde våldspornografi på video. Också då reagerade vi på en kvinnosyn som inte hör hemma år 1992.

Nu kan man undra om lagen i det här fallet skall skärpas eller om nämndemännens kunskaper skall skärpas. Jag tycker det är ytterst angeläget att kunskaper om våld mot kvinnor och om våldets orsaker och omfattning förtöjlöpande förmedlades till dem som är satta att tillämpa lagen, även till lekmännen. Oftast är det så, att en föråldrad kvinnoosyn kan ge resultatet att offret skuldbeläggs i stället för förövaren.

Jag har också förstått att nämndemannakåren efterlyser utbildningar. I senaste numret av tidningen Nämndemannen såg jag att den yngste nämndemannen i landet, under rubriken Upprörande att inte nya nämndemän får någon utbildning, efterlyste större kunskaper, och då naturligtvis på många fler områden än just på området kvinnoosyn.

Kan justitieministern tänka sig att på något sätt uppmana organisationer och myndigheter inom rättsväsendet att genomföra fortbildning för att öka kunskapen om våld mot kvinnor?

Anf. 165 Justitieminister GUN HELLSVIK (m):

Herr talman! Jag tror att Ingegerd Sahlström och jag är helt överens om att kunskapen om våld mot kvinnor måste förbättras i samhället över huvud taget. Jag tror också att vi är överens om att nämndemännen skall representera människor i samhället och att vi måste sätta in vår kraft på att den grupp ur vilken nämndemännen utses skall ges bättre kunskap.

Jag vill också säga att rättsväsendet behöver bättre kunskap. I går och i dag startades en utbildning i dessa frågor, med företrädare för i stort sett alla län. Dessa företrädare skall därefter i sin tur föra informationen vidare i sina områden. Det är en tvådagarskurs, arrangerad av bl.a. Rikspolisstyrelsen, och den handlar just om våld mot kvinnor.

Det är viktigt för mig att samtidigt poängtera att nämndemännen är allmänföreträdare och att insatser för att öka allmänhetens kunskaper måste göras.

Anf. 166 INGEGERD SAHLSTRÖM (s):

Herr talman! Jag tror nog att vi i stort sett har samma åsikter. Jag har tagit med mig en tidigare avlämnad proposition kallad Olika på lika villkor, vilken behandlades riksdagsåret 1990/91. I propositionen togs mycket av den här problematiken upp. Kurserna som nu har startat – vilket jag tycker är fantastiskt bra – är kanske till en del ett resultat av det arbete som Margot Wallström påbörjade när hon var jämställdhetsminister.

Hon påtalade mycket tydligt att det just inom gruppen jurister och åklagare behövdes en fördjupad kunskap. Dessa personer sitter naturligtvis i rätten tack vare sin yrkeskunskap. Men även lekmän behöver en fördjupad kunskap, och det kan väl inte vara fel att ge dem fördjupad kunskap, även om de betraktas som lekmän och inte skall bli jurister eller åklagare. Vi har sett bevis på att synen på våld mot kvinnor behöver skärpas hos vissa av dessa människor.

Anf. 167 Justitieminister GUN HELLSVIK (m):

Herr talman! Det skadar aldrig med ökad kunskap. Samtidigt tror jag emellertid att vi är överens om att det inte skall stiftas lagar om vad som skall

ingå i viss utbildning, eftersom instrumentet lagstiftning är trögt och behovet av utbildning varierar mycket.

Dagens princip att chefen för domstolen ansvarar för nämndemännens utbildning kan säkerligen komma att visa resultat i bl.a. den här frågan. Rimligen är det så, att den utbildning som nu ges är ett resultat av en dialog mellan chefen för domstolen och nämndemännen om vad som skall ingå i utbildningen.

Prot. 1992/93:5
13 oktober 1992

Svar på frågor

Anf. 168 INGEGERD SAHLSTRÖM (s):

Herr talman! Jag efterlyser i och för sig ingen lag, utan mer medel för att nå ett mål. I riksdagen är vi fler och fler kvinnor, och vi talar mycket om kvinnors makt och rättigheter. Vi talar också mycket om att föra fram kvinnofrågorna. Jag tycker då att det vore bra om en kvinnlig justitieminister uppmuntrade till en sådan här utbildning och också försökte få fram medel till en utbildning i framtiden för nämndemän.

Jag tror inte att vi kommer så mycket längre i dag när det gäller det här spörsmålet. Jag lovar emellertid att vi i det socialdemokratiska kvinnoförbundet återkommer för att få fram medel och för att nå ett mål som jag tror att vi alla tycker är viktigt.

Anf. 169 Justitieminister GUN HELLSVIK (m):

Herr talman! Jag tillhör dem som inte vill lova mer än vad jag kan hålla. De krispaket som har lagts fram innebär inte bara att göra omprioriteringar för att få loss pengar, utan också att göra besparingar totalt sett. Det vore därför inte riktigt hederligt av mig att här lova att få fram medel till den här utbildningen.

Anf. 170 INGEGERD SAHLSTRÖM (s):

Herr talman! Vi får väl återkomma när det gäller medlen. Åsikten om behovet av kunskap kan vi kanske dela och klart uttala?

Anf. 171 Justitieminister GUN HELLSVIK (m):

Herr talman! I min inledning sade jag att det är viktigt att vi i samhället ökar kunskapen om misshandlade kvinnor.

Överläggningen var härmed avslutad.

27 § Svar på fråga 1992/93:42 om ökat skydd för våldshotade kvinnor

Anf. 172 Justitieminister GUN HELLSVIK (m):

Herr talman! Lennart Daléus har frågat mig om regeringen kommer att pröva möjligheten att punktbevaka personer som hotar kvinnor.

Låt mig först ge en kort bakgrundsbeskrivning. Regeringen beslutade den 29 april 1992 att en försöksverksamhet med livvaktsskydd för hotade kvinnor skulle inledas. Regeringen anvisade särskilda medel och sade vidare att försöksverksamheten skulle bedrivas inom vissa län.

Försöksverksamheten har nu inletts. Den tar självfallet sikte på att ge den utsatta kvinnan det bästa tänkbara skyddet mot sin våldverkare.

Den fråga som Lennart Daléus i dag ställer är densamma som han ställde för cirka ett år sedan. Jag svarar i dag på samma sätt som den gången, nämligen att punktbevakning av de våldsvärande männen utan tvivel skulle vara det mest tilltalande sättet att skydda de utsatta kvinnorna på, så till vida att den hotade kvinnan inte själv besväras av säkerhetsåtgärderna. Det är emellertid, som jag ser det, betydligt svårare att garantera att kvinnan verkligen har ett tillräckligt skydd med den metoden.

Enligt uppgift från polisen är punktbevakning av en person som inte vill medverka till det mycket svår och resurskrävande. Personen kan ju på olika sätt skaka av sig sin bevakning och då komma åt kvinnan innan man har hunnit ställa annat skydd till hennes förfogande. Det är självfallet mycket säkrare att erbjuda den utsatta kvinnan ett livvaktsskydd.

Inom ramen för den pågående försöksverksamheten får nu polisen tillsammans med de kvinnor som är i behov av skydd mot sina våldsvärande möjlighet att pröva olika metoder. Av regeringsuppdraget framgår nämligen att polisen särskilt skall beakta kvinnans krav och önskemål på utförandet av livvaktsskyddet. Det finns, föreställer jag mig, en mängd olika sätt att utforma skyddet på. Inget hindrar i och för sig att polisen exempelvis kombinerar ett livvaktsskydd med en punktbevakning av en särskilt farlig person. Det är emellertid en fråga som bara kan och skall bedömas av polisen.

Då Lennart Daléus, som framställt frågan, anmält att han var förhindrad att närvara vid sammanträdet, medgav förste vice talmannen att Karin Starrin i stället fick delta i överläggningen.

Anf. 173 KARIN STARRIN (c):

Herr talman! På grund av att Lennart Daléus är förhindrad att vara här i kammaren i kväll har jag fått tillstånd att ta emot svaret. Jag vill tacka för svaret. Den här frågan är en integritetsfråga. Är det den utsatta kvinnans integritet som skall inskränkas, eller är det våldsmännens? Det här är en viktig fråga i jämställdhetsdebatten, i självständighetsdebatten.

Det är viktigt att återigen sätta fingret på det hela, eftersom vi ser att många kvinnor inte vill välja det alternativ som den här försöksverksamheten går ut på, nämligen en bevakning. Samhällets syn måste vara, menar jag, att i första hand bevaka den som utövar våld. Som en sista åtgärd är det naturligtvis väldigt viktigt att kvinnan kan ges en trygghet medelst bevakning, men det måste ändå vara ett sista steg.

Jag vet mycket väl att justitieministern tidigare har svarat på den här frågan, eftersom det här förslaget fanns med i propositionen förra året. Justitieministern svarade då att en del i prövningen som självfallet måste göras är att också punktbevaka våldsmännen. Min fråga är egentligen en uppföljningsfråga: Har justitieministern beaktat den här lösningen vid bedömningen av ett totalt ökat rättsskydd?

Anf. 174 Justitieminister GUN HELLSVIK (m):

Herr talman! Den frågan finns hela tiden med vid bedömningen. Precis som Karin Starrin sade är livvaktsskyddet för kvinnor den sista åtgärden, dvs. när inget annat hjälper.

Jag kan nämna vårt arbete på att undersöka möjligheten till elektronisk övervakning, en övervakningsmetod som i och för sig är väl känd men som i debatten kanske inte har kopplats till de här sammanhangen. Den dag som vi får möjlighet till elektronisk övervakning – om vi nu får det – kan vi med större trygghet för kvinnan punktbevaka män som utgör hot mot kvinna. Den möjligheten finns inte i dag, men en utredning i denna fråga tillsattes förra vintern.

Anf. 175 KARIN STARRIN (c):

Herr talman! Min följdfråga måste då bli hur länge det dröjer tills vi får den tekniska utrustningen, så att vi kan ha denna typ av punktbevakning. Svaret är en aning defensivt. Vi ger upp och säger klart ut att vi inte har tillräckliga resurser att punktbevaka våldsmännen. Justitieministern överläter till polisen att finna de kombinerade lösningarna.

Det är på sin plats att regeringen gör klara uttalanden att det i första rummet är kvinnan som skall skyddas. Hon skall veta att det inte är hon som skall bevakas hela tiden. Hennes säkerhet ställs mot mannens nya och återkommande försök.

Anf. 176 Justitieminister GUN HELLSVIK (m):

Herr talman! Regeringen har mycket tydligt uttalat målen. När vi gav uppdraget med livvaktsskydd sade vi mycket tydligt att man särskilt skall beakta kvinnans krav och önskemål, vilket innebär att om kvinnan önskar annan form, skall man också försöka med det.

Självfallet är det en fråga om resurser, räknat i pengar. Men det är inte bara en resursfråga. Det är också en fråga om hur man rent praktiskt kan garantera att en man som icke vill bli bevakad kommer att kunna bevakas fullt ut och icke utgöra ett hot mot kvinnan. Det kanske jag inte sade tillräckligt tydligt i svaret. Vi vet av egna och av andras erfarenheter att det inte alltid är som man kan lämna full garanti, hur skicklig man än är. I vetskap om detta kan en del kvinnor uppleva större trygghet om de har egna livvakter.

Anf. 177 KARIN STARRIN (c):

Herr talman! Då måste jag fråga justitieministern om vi kan lämna full garanti för kvinnan med livvaktsskydd. Vi måste också se till tredje part. Det kan vara barn eller andra släktingar. Det kan finnas flera omständigheter som gör det svårt att bara med en livvakt ge ett fullständigt rättsskydd, en fullständig garanti. Om kvinnans önskemål skulle vara att man i stället punktbevakar mannen, kan den lösningen då tillgripas?

Anf. 178 Justitieminister GUN HELLSVIK (m):

Herr talman! Det är inget nytt. Punktbevakning av männen förekommer och har förekommit innan denna försöksverksamhet kom i gång. För en del kvinnor har detta inte upplevts som tillräckligt säkert.

Självklart kan man aldrig garantera absolut säkerhet. Men det är också fråga om en känsla av trygghet, att i vart fall allt som är möjligt att göra är gjort.

Överläggningen var härmed avslutad.

28 § Avsägelse

Förste vice talmannen meddelade att *Sören Lekberg* (s) avsagt sig uppdraget att vara ledamot i konstitutionsutskottet.

Kammaren biföll denna avsägelse.

Förste vice talmannen meddelade att *Johan Lönnroth* (v) avsagt sig uppdraget att vara suppleant i konstitutionsutskottet.

Kammaren biföll denna avsägelse.

Förste vice talmannen meddelade att *Lars Werner* (v) avsagt sig uppdraget att vara suppleant i justitieutskottet.

Kammaren biföll denna avsägelse.

Förste vice talmannen meddelade att *Bengt Hurtig* (v) avsagt sig uppdraget att vara suppleant i trafikutskottet.

Kammaren biföll denna avsägelse.

Förste vice talmannen meddelade att *Karl-Erik Persson* (v) avsagt sig uppdraget att vara suppleant i arbetsmarknadsutskottet.

Kammaren biföll denna avsägelse.

29 § Anmälan om kompletteringsval till vissa utskott

Förste vice talmannen meddelade att på grund av uppkomna vakanser hade

dels Socialdemokratiska riksdagsgruppen anmält Hans Göran Franck som ny ledamot i konstitutionsutskottet efter Sören Lekberg, Sören Lekberg som ny ledamot i bostadsutskottet efter Ulf Lönnqvist, Björn Ericson som ny suppleant i bostadsutskottet efter Sören Lekberg och Alf Eriksson som ny suppleant i utrikesutskottet efter Ulla-Britt Åbark,

dels Vänsterpartiets riksdagsgrupp anmält Bengt Hurtig som ny suppleant i konstitutionsutskottet efter Johan Lönnroth, Johan Lönnroth som ny sup-

pleant i finansutskottet efter Lars-Ove Hagberg, John Andersson som ny
suppleant i justitieutskottet efter Lars Werner, Karl-Erik Persson som ny
suppleant i trafikutskottet efter Bengt Hurtig och Hans Andersson som ny
suppleant i arbetsmarknadsutskottet efter Karl-Erik Persson.

Prot. 1992/93:5
13 oktober 1992

Förste vice talmannen förklarade valda till

ledamot i konstitutionsutskottet

Hans Göran Franck (s)

ledamot i bostadsutskottet

Sören Lekberg (s)

suppleant i konstitutionsutskottet

Bengt Hurtig (v)

suppleant i finansutskottet

Johan Lönnroth (v)

suppleant i justitieutskottet

John Andersson (v)

suppleant i utrikesutskottet

Alf Eriksson (s)

suppleant i trafikutskottet

Karl-Erik Persson (v)

suppleant i arbetsmarknadsutskottet

Hans Andersson (v)

suppleant i bostadsutskottet

Björn Ericson (s)

30 § Ledighet

Förste vice talmannen meddelade att *Stina Eliasson* (c) ansökt om ledighet
för FN-uppdrag under tiden den 15 oktober–den 19 november.

Kammaren biföll denna ansökan.

Förste vice talmannen anmälde att *Erik Artur Egervärn* (c) skulle tjänst-
göra som ersättare för Stina Eliasson.

31 § Justering av protokoll

Justerades protokollen för den 6 och 7 oktober.

32 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades
Propositionerna
1992/93:10 till kulturutskottet
1992/93:21 till näringsutskottet
1992/93:27 till lagutskottet
1992/93:41 till finansutskottet
1992/93:43 till socialutskottet

Motionerna
1992/93:U1–U8 till utrikesutskottet

33 § Bordläggning

Anmälades och bordlades
Propositionerna
1992/93:33 Märkning av textilier
1992/93:34 Märkning av hushållsapparater

Skrivelse
1992/93:44 Hemlig teleavlyssning och hemlig teleövervakning vid förundersökning i brottmål under år 1991

34 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställts

den 7 oktober

1992/93:6 av *Sten Andersson* i Malmö (m) till kulturministern om flyktingpolitiken:

Sveriges ekonomi befinner sig, främst tack vare gamla försyndelser, i en ytterst besvärlig kris. Den stora allmänheten kommer på olika sätt att "drabbas" av i och för sig besvärliga, men samtidigt absolut nödvändiga neddragningar. Sker inte detta kommer vårt lands förmåga att på sikt bibehålla en generell ekonomisk välfärd att försvinna.

I detta läge är det dock ytterligt förvånansvärt att Sverige även fortsättningsvis verkar behålla en asylpolitik vilken i stort saknar motstycke i Europa. Med tanke på antalet asylsökande till Sverige jämfört med övriga

länder i Norden är det uppenbart att vårt land är mer lockande. Hur länge har vi råd med detta och då särskilt med hänsyn till de stora besparingar den svenska allmänheten nu måste acceptera?

Under de senaste åren har asylbeviljningarna varit sådana att endast en minoritet har varit konventionsflyktingar. Ett stort antal utlänningar, vilka erhållit tillstånd att komma till Sverige, har utgjorts av anhängare till redan asylbeviljade. Detta är en egendomlig situation. Hur kan en person som lidit svårt under politisk förföljelse så lätt få ut anhängare från det land man flytt ifrån? Frågan är berättigad.

Regeringen har beslutat om rätt för asylsökande att under vissa förutsättningar tillåtas arbeta under utredningstiden. Detta går tvärt emot vad som gäller för övriga Europa och är för övrigt knappast pedagogiskt riktigt mot bakgrund av vår arbetsmarknadssituation.

Ett regeringsförslag är ute på remiss som i praktiken innebär att barn inte kan tagas i förvar i avvaktan på avvisning/utvisning. Mot detta förslag har sakkunniga instanser som Invandrarverket och Rikspolisstyrelsen riktat stark kritik.

Kan en utländsk kvinna, som dömts i Sverige till fängelsestraff och därefter utvisning men som under fängelsetiden fött ett barn, utvisas mot sin vilja om förslaget om förbud att ta barn i förvar blir verklighet?

Vilka skäl finns för att Sverige i motsats till övriga Europa tillåter vissa asylsökande att arbeta under utredningstiden?

Är statsrådet beredd medverka till en förändring av asylpolitiken så att asyl i huvudsak endast beviljas konventionsflyktingar?

den 12 oktober

1992/93:7 av *Elvy Söderström* (s) till kommunikationsministern om en ny bro över Ångermanälven:

Under natten till fredagen den 8 maj fick Sandöbron akut stängas för all tung trafik. Vid bronns södra fäste hade ett stort hål uppstått i den norrgående vägbanan, med över en meter i diameter. Alla fordon över 4 ton fick dirigeras över Hammarbron vilket innebar flera mils omväg.

Än en gång tvingas vi nu konstatera att Sandöbron är i ett mycket dåligt skick. Tisdagen den 6 oktober kunde vi läsa följande rubrik i Nya Norrland: "Sandöbron måste repareras igen."

En ny bro över Ångermanälven är en av de viktigaste infrastrukturella satsningarna i Norrland. Därför avsatte den socialdemokratiska regeringen, i augusti 1991, 2 miljarder kronor till en ny bro.

I mars 1992 beslöt den nuvarande regeringen att dessa 2 miljarder skulle användas till andra objekt i Sverige. Från riksdagens talarstol lovade kommunikationsministern att komma tillbaka till Vedabron.

Nu är det hög tid att regeringen återkommer.

Irritationen över regeringens tystnad, när det gäller en ny bro över Ångermanälven, är i dag stor i Västernorrland och övriga delar av norra Sverige.

Västernorrland har en mycket hög arbetslöshet, inte minst bland bygg-

nadsarbetarna. På både lång och kort sikt är en ny bro över Ångermanälven ett av de viktigaste objekten för sysselsättningen i länet och regionen.

Vilka åtgärder ämnar kommunikationsministern vidta för att påskynda byggandet av en ny bro över Ångermanälven?

35 § Kammaren åtskildes kl. 19.22.

Förhandlingarna leddes
av andre vice talmannen från sammanträdet början t.o.m. ajourneringen
kl. 16.34 och
av förste vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

TOM T:SON THYBLAD

/Barbro Nordström

Tisdagen den 13 oktober

1 § Meddelande om ändrad partitillhörighet	1
2 § Meddelande om information från regeringen	1
Andre vice talmannen	
3 § Anmälan om frågor	
1992/93:23 av Christina Linderholm (c) om kommunikations- departementets ärendeberedning.	1
1992/93:24 av Margareta Viklund (kds) om gatubarn i Sverige	1
1992/93:25 av Dan Ericsson i Kolmården (kds) om belopps- gränsen i atomansvarighetslagen.	2
1992/93:26 av Kent Olsson (m) om skärgårdsbefolkningens rätt till fiske.	2
1992/93:27 av Ulf Melin (m) om effektivare studier i skolan.	2
1992/93:28 av Sigge Godin (fp) om tidigareläggning av investe- ringar inom järnvägsområdet.	3
1992/93:29 av Göthe Knutson (m) om skytteutbildning för in- tagna i kriminalvårdsanstalt.	3
1992/93:30 av Robert Jousma (nyd) om försvarsbeslutet . . .	4
1992/93:31 av Göthe Knutson (m) om behandlingen av vissa kosovoalbaners asylansökan.	4
1992/93:32 av Ingegerd Sahlström (s) om nämndemäns kunska- per om våldsbrott mot kvinnor.	4
1992/93:33 av Berith Eriksson (v) om de etniska konflikterna i Turkiet.	5
1992/93:34 av Berith Eriksson (v) om förklaring till inrättandet av ett krigsråd i Turkiet.	5
1992/93:35 av Eva Zetterberg (v) om reformer på handikapp- området.	5
1992/93:36 av Berith Eriksson (v) om åtgärder mot kränk- ningar av de mänskliga rättigheterna i Turkiet.	6
1992/93:37 av Berith Eriksson (v) om FN-embargot för Irak.	6
1992/93:38 av Bengt Hurtig (v) om personalnedskärningarna vid SJ Gods.	6
1992/93:39 av Ingela Mårtensson (fp) om åtgärder mot kränk- ningar av de mänskliga rättigheterna i Turkiet.	7
1992/93:40 av Lennart Brunander (c) om kontrollen av impor- terat kött.	7
1992/93:41 av Karin Starrin (c) om straffutmätningen vid sexu- albrott mot barn.	7
1992/93:42 av Lennart Daléus (c) om ökat skydd för våldsho- tade kvinnor.	8
1992/93:43 av Lennart Daléus (c) om avveckling av kärnkraften	8

	1992/93:44 av Ingvar Johnsson (s) om nedläggning av stationer i Älvsborgs län	8
	1992/93:45 av Lars Sundin (fp) om Skolverkets föreskrifter om uppgiftsinsamling.	9
4 §	Svar på frågorna 1992/93:33, 34 och 39 om åtgärder mot kränkningar av de mänskliga rättigheterna i Turkiet m.m.	9
	Utrikesminister Margaretha af Ugglas (m)	
	Berith Eriksson (v)	
	Ingela Mårtensson (fp)	
5 §	Svar på fråga 1992/93:37 om FN-embargot för Irak.	14
	Utrikesminister Margaretha af Ugglas (m)	
	Berith Eriksson (v)	
6 §	Svar på fråga 1992/93:19 om miljöavgiften för vissa lastbilar . . .	16
	Statsrådet Bo Lundgren (m)	
	Wiggo Komstedt (m)	
7 §	Svar på fråga 1992/93:21 om klasstorleken i grundskolan	18
	Statsrådet Beatrice Ask (m)	
	Eva Johansson (s)	
	Andre vice talmannen	
8 §	Svar på fråga 1992/93:27 om effektivare studier i skolan	21
	Statsrådet Beatrice Ask (m)	
	Ulf Melin (m)	
	Andre vice talmannen	
9 §	Svar på fråga 1992/93:5 om ubåtsjakten utanför Oxelösund . . .	24
	Försvarsminister Anders Björck (m)	
	Göthe Knutson (m)	
10 §	Svar på fråga 1992/93:30 om försvarsbeslutet	28
	Försvarsminister Anders Björck (m)	
	Robert Jousma (nyd)	
11 §	Svar på fråga 1992/93:7 om förslaget om minskade semesterdagar	30
	Arbetsmarknadsminister Börje Hörnlund (c)	
	Sten Andersson i Malmö (m)	
12 §	Svar på fråga 1992/93:28 om tidigareläggning av investeringar inom järnvägsområdet	32
	Arbetsmarknadsminister Börje Hörnlund (c)	
	Sigge Godin (fp)	
13 §	Svar på fråga 1992/93:6 om avgiften för tillstånd att hålla torgmöte	34
	Statsrådet Reidunn Laurén (-)	
	Göthe Knutson (m)	
14 §	Svar på fråga 1992/93:25 om beloppsgränsen i atomansvarighetslagen	37
	Statsrådet Reidunn Laurén (-)	
	Dan Ericsson i Kolmården (kds)	
15 §	Svar på fråga 1992/93:9 om asylpolitiken	40
	Kulturminister Birgit Friggebo (fp)	
	Sten Andersson i Malmö (m)	

16 § Svar på fråga 1992/93:13 om flyktingmottagandet m.m.	42	Prot. 1992/93:5 13 oktober 1992
Kulturminister Birgit Friggebo (fp)		
Gullan Lindblad (m)		
17 § Svar på fråga 1992/93:14 om flyktingpolitiken	44	
Kulturminister Birgit Friggebo (fp)		
Gullan Lindblad (m)		
Andre vice talmannen		
18 § Svar på frågorna 1992/93:15 och 31 om behandlingen av vissa kosovoalbaners asylansökan m.m.	47	
Kulturminister Birgit Friggebo (fp)		
Wiggo Komstedt (m)		
Göthe Knutson (m)		
Ajournering	51	
Återupptagna förhandlingar	51	
19 § Svar på fråga 1992/93:26 om skärgårdsbefolkningens rätt till fiske	51	
Jordbruksminister Karl Erik Olsson (c)		
Kent Olsson (m)		
20 § Svar på fråga 1992/93:40 om kontrollen av inporterat kött ...	53	
Jordbruksminister Karl Erik Olsson (c)		
Lennart Brunander (c)		
21 § Svar på fråga 1992/93:4 om mutbrott	55	
Justitieminister Gun Hellsvik (m)		
Elver Jonsson (fp)		
22 § Svar på fråga 1992/93:10 om åtgärder för att underlätta enskildas skuldsanering	57	
Justitieminister Gun Hellsvik (m)		
Agne Hansson (c)		
23 § Svar på fråga 1992/93:11 om översyn av påföljderna för förskingring	59	
Justitieminister Gun Hellsvik (m)		
Göthe Knutson (m)		
Förste vice talmannen		
24 § Svar på frågorna 1992/93:12, 16 och 41 om straffsatserna för våldtäkt m.m.	62	
Justitieminister Gun Hellsvik (m)		
Gullan Lindblad (m)		
Hugo Bergdahl (fp)		
Karin Starrin (c)		
25 § Svar på fråga 1992/93:29 om skytteutbildning för intagna i kriminalvårdsanstalt	65	
Justitieminister Gun Hellsvik (m)		
Göthe Knutson (m)		
26 § Svar på fråga 1992/93:32 om nämndemäns kunskaper om våldsbrott mot kvinnor	67	
Justitieminister Gun Hellsvik (m)		
Ingegerd Sahlström (s)		

27 § Svar på fråga 1992/93:42 om ökat skydd för våldshotade kvinnor	69
Justitieminister Gyn Hellsvik (m)	
Karin Starrin (c)	
28 § Avsägelser	72
29 § Anmälan om kompletteringsval till vissa utskott	72
30 § Ledighet	73
31 § Justering av protokoll	74
32 § Hänvisning av ärenden till utskott	74
33 § Bordläggning	74
34 § Anmälan om interpellationer	
1992/93:6 av Sten Andersson i Malmö (m) om flyktingpolitiken	74
1992/93:7 av Elvy Söderström (s) om en ny bro över Ångermanälven.	75